

VOORUIT!

De toekomst moet
sociaal en duurzaam

een sterke vakbond is
broodnodig

VLAAMS
ABVV

Ontwerptekst
9de Statutair Congres Vlaams ABVV
25 & 26 april 2014

Dit is een uitgave van
Vlaams ABVV
Hoogstraat 42
1000 Brussel
tel. 02 506 82 21
info@vlaams.abvv.be
www.vlaamsabvv.be

Vormgeving: www.commsa.be
Foto's: Belga, Shutterstock.com, Eugenio Marongiu (blz. 45)
Drukwerk: Bulckens

© Vlaams ABVV
oktober 2013
D/2013/7973/9

v.u. Caroline Copers, Hoogstraat 42, 1000 Brussel

VOORUIT!

**De toekomst moet
sociaal en duurzaam**

Ontwerptekst
9de Statutair Congres Vlaams ABVV
25 & 26 april 2014

VOORUIT!

De toekomst moet
sociaal en duurzaam

Voorwoord

Het negende statutair congres van het Vlaams ABVV vindt plaats op 25 en 26 april 2014 in Floreal Blankenberge.

Het is een statutair congres met een inhoudelijk luik over vier grote thema's:

- een rechtvaardige verdeling van de welvaart
- meer job- en loopbaanzekerheid
- een duurzame economie
- een sterk ABVV in Vlaanderen

Door de zesde staatshervorming komen er heel wat bevoegdheden naar Vlaanderen. Terzelfdertijd staan we voor een noodzakelijke transitie naar een duurzame economie. Op beide uitdagingen willen we ons als vakbond goed voorbereiden met een toekomstvisie die sociaal én duurzaam is.

Je vindt deze visie in de ontwerptekst die je nu in handen hebt. In deze tekst geven we aan wat voor het Vlaams ABVV de standpunten en oriëntaties zijn voor de volgende vier jaar.

Deze ontwerptekst wordt overgemaakt aan de centrales en de gewestelijke afdelingen voor de militanten en secretarissen. Ter voorbereiding van het congres kunnen zijn amendementen indienen op de oriëntaties. De amendeerbare tekst is genummerd in de marge.

Deze ontwerptekst zal samen met alle amendementen worden voorgelegd aan het congres, waar ze besproken zullen worden in werkgroepen. Het Bureau van het Vlaams ABVV zal daarvoor een procedure vastleggen. Na het congres zullen we de goedgekeurde oriëntaties nog verder uitwerken in Vlaams ABVV Comités.

We wensen alle militanten en secretarissen een boeiende voorbereiding en een succesvol congres!

Vooruit! Want een sterke vakbond is nog steeds broodnodig!

Caroline Copers
algemeen secretaris
Vlaams ABVV

Rudy De Leeuw
voorzitter
Vlaams ABVV

Inhoud

Inleiding: Vooruit met Vlaanderen?	8
1. Vooruit voor een rechtvaardige verdeling van de welvaart	11
1. Voor een sterke sociale bescherming.....	13
2. Voor een sociaal rechtvaardige en duurzame vlaamse fiscaliteit	26
2. Vooruit voor meer job- en loopbaanzekerheid	41
3. Vooruit voor een duurzame economie	59
4. Vooruit voor een sterk ABVV in vlaanderen	87
1. Voor een sterke syndicale tegenmacht in vlaanderen.....	88
2. Voor een sterke vorming en ondersteuning	94
3. Voor meer loopbaanzekerheid via meer loopbaandienstverlening	100
Bijlage: wegwijs in het sociaal overleg	106

Inleiding: Vooruit met Vlaanderen?

Met dit statutair congres zijn we toe aan onze negende editie. Tussen ons eerste congres in 1981 en vandaag zijn we verder uitgegroeid tot een stevige tegenmacht in Vlaanderen.

Een organisatie met alleen al in Vlaanderen meer dan 700.000 leden en vele duizenden vertegenwoordigers in de bedrijven en organisaties: bijna 4600 ABVV'ers zetelen in de comités van preventie en bescherming op het werk, en zo'n 3500 ABVV'ers zetelen in de ondernemingsraden. We zijn een sociale gesprekspartner in tal van officiële advies- en overlegorganen, zowel op regionaal als op streekniveau.

In die meer dan 30 jaar bouwden we onze visie verder uit en ontwikkelden we standpunten over tal van sociaaleconomische en maatschappelijke thema's. Veel van die standpunten zijn vandaag nog steeds actueel, zoals de standpunten en actiepunten die we op ons vorig congres afspraken over werkbaar werk, armoedebestrijding, een sterke overheid en een sterk ABVV in Vlaanderen. Op dit congres zullen we de uitvoering van deze afspraken evalueren.

Maar de meeste aandacht zal uitgaan naar de thema's die we vandaag voorleggen. Die thema's zijn niet lukraak gekozen, maar zijn wel ingegeven door de politieke en sociaaleconomische ontwikkelingen van vandaag.

Vooruit voor een rechtvaardige verdeling van de welvaart

Zo is er de zesde staatshervorming die de bevoegdheden en de middelenverdeling tussen de overheden opnieuw herschikt. Het arbeidsmarktbeleid wordt in grote mate een regionale bevoegdheid. Een deel van de sociale zekerheid, zoals de kinderbijslag en de ouderenzorg, wordt overgedragen naar de gemeenschappen en de regio's. De regionale fiscaliteit wordt opnieuw wat verruimd. Dit werd politiek beslist en wordt nu in uitvoering gebracht. Deze uitvoering zal verschillende jaren in beslag nemen. We zijn geen voorstander van een zevende staatshervorming.

We willen onze zeg hebben bij de vormgeving van deze nieuwe bevoegdheden, want een groot stuk wordt via de (federale) sociale bijdragen ook door de werknemers gefinancierd. Bovendien raken ze rechtstreeks aan werk en inkomen, onze *corebusiness*.

Naast een sterke federale sociale zekerheid willen we een stevige sociale bescherming in Vlaanderen, voor iedereen toegankelijk en van een hoog niveau. We willen dat de verruimde regionale fiscaliteit sociaal rechtvaardiger wordt en duurzamer wordt ingevuld.

Vooruit voor meer job- en loopbaanzekerheid

We willen dat het arbeidsmarktbeleid sterker in het teken staat van meer zekerheid voor werknemers en werkzoekenden, waarbij vier rechten voorop staan: recht op een volwaardig inkomen, recht op een kwalitatieve job, recht op een goede combinatie tussen werk en privéleven en recht op een perspectief op de toekomst.

Vooruit voor een duurzame economie

Duurzaamheid is trouwens een maatschappelijke uitdaging waarop we nog veel meer willen inzetten. Omdat het moet. Omdat het niet kan dat de economie te weinig jobs voortbrengt. Omdat het niet kan dat de industrie te weinig nieuwe, kwaliteitsvolle producten maakt. Omdat een economie die niet zorgzaam omspringt met energie, grondstoffen en milieu de tak afzaagt waar ze zelf op zit. En omdat het niet kan dat de sociale ongelijkheid niet wordt omgebogen.

Daarom gaan wij voor een andere groei en een duurzame economie. Op die transitie willen we de komende jaren inzetten, als duurzame vakbond samen met het brede middenveld. Want structurele hervormingen van die omvang vergen een bundeling van alle krachten.

Vooruit voor een sterk ABVV in Vlaanderen

In het Vlaanderen van morgen zal er meer dan ooit behoefte zijn aan een tegenmacht als het ABVV. Om de structuurhervormingen waarvan we dromen op een sociaal rechtvaardige manier vorm te geven. Dat kan pas als het sociaal overleg voorrang krijgt op het gelobby van werkgevers en andere verdedigers van particuliere belangen. Dat kan pas als het sociale middenveld voldoende kan wegen op de politiek. En als progressieve partijen en politici het morgen voor het zeggen hebben.

Maar laat ons wel wezen: we moeten er daarom ook als vakbond staan, fier en sterk en met een stevige ruggengraat, met veel (jonge) leden, goed gevormde en ondersteunde militanten, een sterke loopbaandienstverlening voor werkenden en werkzoekenden. Ook hierover willen we ambitieuze oriëntaties vastleggen.

Onze oriëntaties voor de toekomst

Dit congres legt onze *oriëntaties* vast voor de komende vier jaar. Daarmee leggen we de nadruk op onze doelen. Wat willen we de komende vier jaar bereiken? Waarheen met onze toekomst? Dat zijn de vragen waarop dit congres een antwoord moet geven.

Met welke middelen en met welke stappen we deze doelen willen bereiken - hoe we dit dus zullen doen - bespreken we tijdens de komende congresperiode (2014-2018) nog verder met jullie: via onze Comités Vlaams ABVV die we minstens twee maal per jaar zullen organiseren, en via het Bureau van het Vlaams ABVV en onze Commissie Gewesten.

BLIJF VAN ONZE JOB
NIEMAND NAAR DEN DOP.

Vooruit voor een rechtvaardige verdeling van de welvaart

een sterke vakbond is
broodnodig

VLAAMS
ABVV

Vooraf: Onze sociale bescherming is goud waard

Ons land heeft, dankzij de sociale strijd voor betere leef- en werkomstandigheden en voor de herverdeling van de welvaart, een traditie van sociale bescherming opgebouwd.

Elke inwoner heeft recht op een menswaardig leven van zo hoog mogelijke kwaliteit. Een inkomen en werk, onderwijs en opleiding, huisvesting van een degelijk niveau, goede gezondheidszorgen en een zo goed mogelijke gezondheid, bescherming van het leefmilieu, proper drinkwater, ... Dat zijn allemaal basisvoorwaarden voor een menswaardig leven. Ze maken deel uit van onze sociale bescherming.

Meer hefboomen voor Vlaanderen

Wat en hoe exact die sociale bescherming georganiseerd wordt, is onderwerp van voortdurende onderhandelingen en sociale strijd. Want verbetering is altijd mogelijk en sociale afbraak loert constant om de hoek...

Met de zesde staatshervorming worden er heel wat extra hefboomen voor sociale bescherming naar de gewesten en gemeenschappen overgeheveld. Voor het overgrote deel zaken waar we (nationaal) voor gestreden hebben en waarover we via de federale sociale zekerheid onze zeg hebben in de uitvoering ervan.

De echte inzet van de zesde staatshervorming

Het Vlaams ABVV wil mee aan de onderhandelingstafel, maar staat op de barricaden als het moet, opdat het leven in ons land voor elkeen waardig wordt of blijft. Via goede jobs, via een goede herverdeling, via een rechtvaardige toegang tot sociale diensten, via de solidariteit met de zwaksten, via een duurzame economie. Dat is voor ons de echte inzet van de zesde staatshervorming.

Om dit alles te bereiken moet ook geld uit de samenleving worden gemobiliseerd en herverdeeld. Daarvoor dienen de belastingen en de sociale bijdragen die we federaal betalen. Hoe hoger het niveau waarop de solidariteit wordt georganiseerd, hoe beter de herverdeling mogelijk is. Het principe dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen, geldt voor ons meer dan ooit...

Dit hoofdstuk bevat twee delen:

- Naar een sterke sociale bescherming
- Naar een sociaal rechtvaardige en duurzame Vlaamse fiscaliteit

DEEL 1. VOOR EEN STERKE SOCIALE BESCHERMING

Kort:

- **Sociale bescherming moet voor iedereen toegankelijk en van hoog niveau zijn.**
- **Daarvoor is een toereikend zorgaanbod nodig, van goede kwaliteit, aangepast aan eenieders noden en behoeften.**
- **Niemand mag zich arm betalen aan zorg. Financiële steun is nodig.**
- **De sociale zekerheidsmiddelen die Vlaanderen hiervoor krijgt na de zesde staatshervorming moeten sociaal rechtvaardig besteed en beheerd worden.**

1. Inleiding: zorgwekkende evoluties

Elke inwoner in ons land heeft het recht op een zo hoog mogelijke kwaliteit van leven, ook bij ziekte of zorgbehoefte.

Een noodzakelijke voorwaarde hiervoor is dat de sociale omstandigheden van een hoog niveau zijn:

- een toereikend inkomen
- kwaliteitsvolle jobs en vervangingsinkomens voor wie hier geen toegang toe heeft
- een kosteloos onderwijssysteem en opleidingen van de beste kwaliteit voor iedereen
- goede en betaalbare woningen
- zorgvoorzieningen van hoge kwaliteit waar iedereen terecht kan
- een goede infrastructuur...

Het betekent ook dat de ongelijkheid op alle vlakken moet worden bestreden. De kloof tussen de armsten en de rijksten moet verdwijnen.

Een goede gezondheid en een hoge levenskwaliteit bij ziekte of zorgbehoefte zijn alleen mogelijk met kwaliteitsvolle gezondheidszorg en ondersteuning, naast inkomensondersteunende maatregelen. Het is over deze zorg en financiële tegemoetkomingen dat we het in dit onderdeel hebben.

Vraag naar zorg neemt toe

Zorg en ondersteuning worden traditioneel aangeboden vanuit collectieve voorzieningen, maar dit komt nu onder druk te staan. Er zijn veel wachtlijsten, waardoor mensen met een zorg- of ondersteuningsnood hun plan moeten trekken. Zij vragen dus terecht een oplossing op maat van hun probleem.

Mensen verwachten veel meer dan vroeger een persoonlijke behandeling of maatwerk. Collectieve

voorzieningen hebben hierbij - onterecht! - een negatieve bijklank, alsof er daar geen persoonlijke behandeling kan zijn. In die voorzieningen groeit alleszins de aandacht voor maatwerk. Meer keuzemogelijkheden kunnen echter leiden tot een nog grotere kloof tussen wie wel en wie niet zijn weg vindt in het aanbod.

Gezinnen worden kleiner en zijn meer op zichzelf aangewezen. Nog nooit waren er zoveel mannen en vrouwen aan het werk, nooit eerder werden in ons land zoveel betaalde arbeidsuren gepresteerd, terwijl onze productiviteit tot de wereldtop behoort en werknemers ook langer aan het werk moeten blijven.

Om voor onze kinderen en zorgbehoevende familieleden te zorgen, moeten we dus wel kunnen rekenen op goede collectieve voorzieningen zoals kinderopvang, thuishulp en ouderenzorg. Individuele systemen als zorgkrediet en ouderschapsverlof kunnen tijdelijk soelaas bieden, maar in het algemeen is er weinig ondersteuning voor de zorg die familieleden aan elkaar geven. Daarnaast is er ook een groeiende groep alleenstaanden, die vaak ook sociaal geïsoleerd zijn en niet kunnen rekenen op de steun van verwanten. Deze tendensen versterken de vraag naar professionele zorg en ondersteuning.

“De komende jaren zullen er een pak zorgbehoevende ouderen bij komen”

Vergrijzing is eveneens een realiteit waarmee we rekening moeten houden. Mensen worden steeds ouder en blijven gelukkig ook steeds langer gezond. Maar de komende jaren zullen er een pak zorgbehoevende ouderen bij komen. De manier waarop de zorg wordt georganiseerd (professionele zorg, ondersteuning voor werknemers die zorgtaken

opnemen, ...) moet hierop worden afgestemd. Wie onderaan de sociale ladder staat, heeft van de wieg tot in het graf veel meer gezondheidsproblemen dan wie bovenaan staat. De gezondheidskloof groeit nog steeds, ondanks vooruitgang in de geneeskunde. Wie onderaan staat heeft meer nood aan zorg en ondersteuning, maar heeft er net onvoldoende toegang toe.

Tegelijkertijd wint het individuele schuldmodel terrein: wie een slechte gezondheid heeft, wordt daar individueel op aangesproken, zonder dat er nog gekeken wordt naar structurele oorzaken. Ook dat brengt de toegankelijkheid en de rechtvaardigheid van de zorgverlening in gevaar en nadenken over rechtvaardige plichten wordt dus een must.

Ondanks wachtlijsten toch besparingen

De voorbije jaren werden bijkomende plaatsen gecreëerd in de kinderopvang en de zorg voor personen met een beperking. Toch blijven de wachtlijsten een torenhoog probleem in alle domeinen van zorg en welzijn.

- Er zijn veel te weinig kinderopvangplaatsen, vooral in de grotere steden (maar niet uitsluitend daar).
- Personen met een beperking moeten jarenlang wachten op aangepaste zorg of ondersteuning.
- Ouderen met beperkte financiële mogelijkheden moeten wachten op aangepaste plaatsen in de ouderenzorg.
- In de gezinszorg moet je ook al wachten omdat men het jarenlang heeft nagelaten om deze sector te laten groeien. Je enige alternatief is dan toch maar een beroep doen op huishoudhulp met dienstencheques.
- Heb je psychologische hulp nodig, dan mag je maanden wachten op een afspraak in het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg.
- Ook de jeugdzorg kampt met schrijnende tekorten aan aangepaste opvang- en ondersteuningsmogelijkheden.

Tegelijkertijd moeten veel voorzieningen en diensten het rooien met steeds minder werkmiddelen, waardoor de dienstverlening nog meer in het gedrang komt. De Vlaamse regering grijpt de economische crisis immers aan om de werkmiddelen in te krimpen. Hierdoor wordt onderbezetting eerder regel dan uitzondering, wat

het voor het personeel steeds zwaarder maakt om nog goede zorgen te geven. Per slot van rekening zijn het degenen die nood hebben aan zorg en ondersteuning die eronder lijden.

Commercialisering leidt tot zorg met twee snelheden

Waar zorg vroeger vanzelfsprekend als een collectieve en sociale dienstverlening aan de bevolking werd aangeboden - ingericht door de overheid of gesubsidieerde vzw's - wordt steeds vaker een beroep gedaan op privé-investeerders en commerciële initiatieven.

Hiermee wil de overheid een antwoord bieden op het probleem van de wachtlijsten zonder zelf veel te moeten investeren. Deze commerciële ondernemingen zijn in de eerste plaats gericht op winst.

“Zorgbehoevenden moeten steeds meer zelf opdraaien voor allerhande kosten”

Gebruikers moeten steeds vaker betalen voor de dienstverlening en de bedragen stijgen. Deze eigen bijdragen moeten de gebruikers tot een verantwoord gebruik van de diensten aansporen. Maar dat zorgt ervoor dat zorgbehoevenden in toenemende mate zelf moeten opdraaien voor allerhande kosten, wat voor velen een probleem is. Het gevaar is dat er een zorg met twee snelheden ontstaat: luxueuze maatwerkzorg voor degenen die wel kunnen betalen en een armenzorg voor de anderen.

Persoonlijke budgetten lossen tekorten niet op

Een andere tendens is om niet langer voorzieningen te subsidiëren om zorg te organiseren, maar in functie van wie er gebruik van maakt:

- met persoonsvolgende budgetten uitgekeerd aan de voorzieningen,
- of met persoonlijke assistentiebudgetten uitgekeerd aan de gebruiker.

Dit zorgt er echter niet voor dat mensen met een zorgbehoefte een gepast aanbod vinden, want dat is er niet.

Wat zijn 'persoonlijke budgetten'?

In de sector van de zorg en ondersteuning voor personen met een handicap zijn de voorbije jaren experimenten uitgevoerd om de personen zelf meer zeg te laten hebben over de organisatie van hun zorg en ondersteuning (buiten de gezondheidszorgen, die blijven via het RIZIV geregeld). Men moet aan bepaalde voorwaarden voldoen om hier toegang tot te krijgen (indicatiestelling).

Persoonlijk Assistentiebudget (PAB)

Met het PAB kan iemand zelf één of meerdere personen in dienst nemen om hem of haar te ondersteunen bij dagelijkse activiteiten of voor specifieke professionele begeleiding. De toegang tot het PAB is beperkt en er zijn wachtlijsten.

Persoonsgebonden Budget (PGB)

Een alternatief voor het PAB is het PGB. Dit is een experiment waarmee een persoon, op basis

van zijn of haar zorgbehoefte, een bepaald budget krijgt om in te zetten in een waaier aan zorgvormen: persoonlijke assistentie, een verblijf in een verzorgingstehuis, deelname aan aangepaste activiteiten.

Persoonsvolgende budgetten

Deze experimenten hebben aanleiding gegeven tot een debat over meer 'persoonsvolgende budgetten' in de zorg, ruimer dan voor personen met een handicap (dus ook voor ouderen, chronisch zieken...). Bedoeling is dat mensen toegang krijgen tot een waaier aan zorgmogelijkheden in functie van hun zorgbehoefte en die zelf kunnen kiezen (inkopen). Voorzieningen worden dan niet meer gesubsidieerd naargelang het aantal plaatsen dat ze aanbieden, maar naargelang wat de uiteindelijke gebruikers 'inkopen' met hun toegekende budget.

Werken in de zorg wordt zorglijker

De werknemers in de zorg zijn de belangrijkste schakels voor een goede zorgkwaliteit. Maar hun jobs worden steeds moeilijker. Steeds meer zorg wordt georganiseerd in commerciële initiatieven, waar onderbezetting sowieso de norm is, naast beknibbelen op de dienstverlening aan de gebruikers en op materialen. Dat maakt de emotionele belasting voor de werknemers torenhoog.

Maar ook in gesubsidieerde en overheidsinitiatieven is het steeds moeilijker werken door de besparingen op de werkingsbudgetten en de steeds grotere focus op allerhande managementstaken, waardoor in vergelijking minder mensen echt bezig zijn met zorg verlenen. In naam van de kostenefficiëntie wordt ook steeds meer gewerkt met onderbroken en wisselende uurroosters of deeltijdse jobs in de piekmomenten, onderaanneming voor ondersteunende diensten, ... In dergelijke omstandigheden is het heel moeilijk om de best mogelijke zorg te geven.

Werknemers in de zorg worden dus elke dag geconfronteerd met prangende vragen. Zij zijn het immers die dag in dag uit de gebruikers verzorgen. Hoe kan hun emotionele stress verminderen als ze

dag na dag hun best doen, maar hier noch de tijd noch de middelen voor krijgen? Hoe blijven hun jobs kwaliteitsvol en combineerbaar met hun eigen gezin als ze te allen tijde oproepbaar zijn?

In de toekomst zal ook de krapte op de arbeidsmarkt zich in de zorg laten voelen. Duizenden babyboomers zullen met pensioen vertrekken, maar de arbeidsmarkt zal krap zijn. Hoe gaat men mensen aanmoedigen om in de zorg te willen of te kunnen werken? Hoe worden de jobs en de opleidingen vorm gegeven?

De impact van de zesde staatshervorming

De middelen en bevoegdheden van Vlaanderen voor welzijn, gezondheid en gezinsbeleid worden drastisch uitgebreid vanuit de sociale zekerheid. Het budget van Vlaanderen voor welzijn, gezondheidszorg en gezinsbeleid zal na de zesde staatshervorming verdrievoudigen: van 3,35 miljard euro naar meer dan 10 miljard euro.

"Het Vlaamse budget voor welzijn, gezondheidszorg en gezinsbeleid verdrievoudigt: naar meer dan 10 miljard euro"

1

Meteen wordt ook de ruimte groter voor een coherenter beleid. Zo wordt Vlaanderen bevoegd voor (min of meer) homogene pakketten:

- **Ouderenzorg**, thuis of in een voorziening. Het gaat zowel om de voorzieningen (thuiszorg, woonzorgcentra, assistentiewoningen, ...) als om de financiële ondersteuning (tegemoetkoming hulp aan bejaarden (THAB), zorgverzekering, maximumfacturen) om de zorgkosten te dragen.
- **Zorg en ondersteuning voor gezinnen en kinderen** (kinderbijslag, kinderopvang, opvoedingsondersteuning...).
- **De bevordering van de volksgezondheid:** vaccinaties en screenings, organisatie van de eerstelijnsgezondheidszorg, subsidiëring,

normering en erkenning van ziekenhuizen, een gezond leefmilieu, ... De gezondheidszorgen zelf (wettelijk kader en betaling) blijven federaal.

- **Maatschappelijk werk** voor wie tijdelijk of meer structureel niet meekan in de samenleving (algemeen welzijnswerk, samenlevingsopbouw, maatschappelijk werk bij het OCMW, bijzondere jeugdzorg, ...)

Bovendien zijn heel wat werknemers betrokken partij in deze zesde staatsvorming: bij de federale diensten en administraties die nu worden overgeheveld, in zorginstellingen, bij de kinderbijslagkassen... Voor hen moeten degelijke tewerkstellingsgaranties worden ingebouwd.

De gevolgen van de zesde staatshervorming?

1. OUDERENZORG:

Wat brengt de staatshervorming?

- Gezondheidszorg: ziekenhuis- en rusthuisbedden voor zwaar zorgbehoevende ouderen.
- Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden (THAB): een financiële ondersteuning (naargelang hun inkomen) voor ouderen met zware ondersteuningsnoden in het dagelijkse leven en in hun verzorging.

Wat is er vandaag al gepland?

- Woonzorg: regelgeving, erkenning, controle en financiering van ondersteunende diensten in de thuiszorg, assistentiewoningen, woonzorgcentra, dagcentra...
- Zorgverzekering: een forfaitaire uitkering voor wie extra ondersteuningsnoden heeft, via een volksverzekering met een forfaitaire (vaste) bijdrage per inwoner boven de 26 jaar.
- Maximumfactuur voor de gezinszorg (decretaal verankerd, maar niet uitgevoerd).

Wat *kan* dit betekenen?

- De overdracht van bedden hoeft in de praktijk niet veel verschuivingen mee te brengen; de uitdaging zal zijn om het aanbod af te stemmen op de noden (maar dat is nu ook al zo).
- De uitkering voor de zorgverzekering kan meer worden afgestemd op zorgnoden en inkomen.
- Samen met andere overdrachten uit de gezondheidszorg (onder meer revalidatie en beschut wonen) kan een ruimer kader voor langdurige zorgen en een *zorgcontinuüm* (niet beperkt tot de ouderen) gecreëerd worden.
- De maximumfacturen in thuiszorg en rusthuizen kan eindelijk worden ingevoerd.

2. BELEID VOOR GEZINNEN MET KINDEREN:

Wat brengt de staatshervorming?

- De volledige kinderbijslag (budget, regelgeving, uitbetaling).
- De middelen van het Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (FCUD) voor projecten rond buitenschoolse kinderopvang, opvang van zieke kinderen en flexibele opvang.

Wat is er vandaag al gepland?

- Kader, erkenning en subsidiëring voor de opvang van baby's en peuters en de opvang van schoolgaande kinderen tot 12 jaar buiten de schooluren.
- Kindpremie voor elk kind van 0 tot 3 jaar dat deelneemt aan de preventieve zorg (gepland maar niet uitgevoerd).

Wat *kan* dit betekenen?

- Toekenningsregels voor de kinderbijslag kunnen wijzigen.
- FCUD-projecten worden opgenomen in het reguliere kinderopvangbeleid.
- Opvang zieke kinderen wordt opgenomen in het pakket gezinszorg.
- De middelen voor de kindpremie worden ingezet om de selectieve toeslagen te verbeteren.

3. VOLKSGEZONDHEID:

Wat brengt de staatshervorming?

- Financiering en normering voor zware medische apparatuur.
- Specifieke afdelingen revalidatie, langdurige opnames en beschut wonen.
- Bijkomende elementen van eerstelijnsgezondheidszorg en preventie.
- Mobiliteitshulpmiddelen.

Wat is er vandaag al gepland?

- Subsidiëring, erkenning en inspectie van ziekenhuizen en verzorgingsinstellingen.

Wat *kan* dit betekenen?

- De gezondheidszorg (algemene wetgeving, prestaties en taken van gezondheidszorgverstrekkers zoals artsen, verpleegkundigen, paramedische beroepen) blijft federaal, maar bepaalde gespecialiseerde ziekenhuizen zullen volgens Vlaamse normen worden ingericht.
- Door de overheveling van sommige vormen van langdurige opnames kan het zorgcontinuüm (thuis wonen, ondersteund wonen, in een voorziening wonen) meer intersectoraal worden aangeboden.

2. Oriëntaties voor een sterke sociale bescherming

Oriëntaties

- De sociale bescherming verzekeren
- Meer aanbod in zorg en welzijn
- De kost voor de gebruiker beperken
- Kansen voor gezinnen met kinderen
- Brussel en de interregionale mobiliteit

1. De sociale bescherming verzekeren

Kort:

- De nieuwe Vlaamse bevoegdheden stellen ons voor heel wat uitdagingen.
- Het Vlaams ABVV wil betrokken worden bij beheer sociale zekerheidsmiddelen.
- De zorgverzekering moet inkomensgerelateerd worden.

Oriëntaties

.....1	
.....2	
.....3	
.....4	
.....5	
.....6	
.....7	
.....8	
.....9	
.....10	
.....11	
.....12	
.....13	
.....14	
.....15	
.....16	
.....17	
.....18	
.....19	
.....20	
.....21	
.....22	
.....23	

1.1. Federale solidariteit bewaren

Deze zesde staatshervorming mag de deur niet openzetten naar een verdere ontmanteling van de federale sociale zekerheid. Een werkzoekende, een zieke of een invalide, of een gepensioneerde heeft overal in het land evenveel nood aan steun en solidariteit. Ook moet wie ziek wordt zich verzekerd zien van de beste zorgen. De solidariteit tussen de werkenden en de niet-werkenden, maar ook de solidariteit en bijdrage van de werkgevers, mogen dus niet verder worden aangetast.

1.2. Sociale bescherming mee beheren

Heel wat van de middelen die na de zesde staatshervorming naar Vlaanderen worden overgedragen zijn sociale zekerheidsmiddelen. Logisch dus dat het Vlaams ABVV die mee wil kunnen beheren en toewijzen aan sociaal beleid in Vlaanderen.

De structurele betrokkenheid van de sociale partners is hierbij ons uitgangspunt, ook met oog op de coördinatie met de federale sociale zekerheid waar die betrokkenheid eveneens bestaat. Wij eisen onze rol op in het beheer en de besteding van deze middelen, net zoals dit federaal gebeurt. Zowel op het niveau van de sociale bescherming in het algemeen, als in stelsels zoals de kinderbijslag.

..... 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32

 33
 34
 35

 36
 37
 38
 39
 40
 41

1.3. Voor een rechtvaardig model waar iedereen bijdraagt naar vermogen en inkomen

De uitbreiding van bevoegdheden voor zorg, welzijn en gezinsbeleid in Vlaanderen vergt een grondige discussie over een zo sociaal mogelijke organisatie en de instrumenten die nodig zijn voor een rechtvaardige sociale bescherming. Er zijn al wat aanzetten met de zorgverzekering en maximumfacturen, maar elke verdere stap moet kaderen binnen een globale visie.

Wij zullen intern in het ABVV een grondige discussie voeren over de architectuur en de instrumenten die we in Vlaanderen voor de sociale bescherming willen opzetten.

Wij zullen ons alvast verzetten tegen de verdere uitbreiding van het model van de zorgverzekering zoals dat vandaag bestaat, met forfaitaire bijdragen en forfaitaire uitkeringen. Een heroriëntatie naar inkomensgerelateerde bijdragen en financiële ondersteuning naargelang noden, inkomen en vermogen dringt zich alvast op.

De zorgverzekering

De zorgverzekering werd in 2001 in Vlaanderen ingevoerd als een extra verplichte verzekering. Doel: zwaar zorgbehoevende personen ondersteunen in hun niet-medische kosten. Elke inwoner van het Vlaamse gewest vanaf 26 jaar is verplicht een forfaitaire bijdrage te betalen van 25 euro per jaar (10 euro met omnio-statuuat). Wie niet betaalt, krijgt een boete.

Zowat 180.000 zorgbehoevende krijgen hieruit een forfaitaire uitkering van 130 euro per maand. De verzekering loopt via de mutualiteit of via privé-verzekeraars. Een groot deel van de middelen van de zorgverzekering wordt uit algemene middelen betaald (dus vanuit de begroting van de Vlaamse overheid).

Het decreet Vlaamse Sociale Bescherming (2012) wilde de tegemoetkomingen vanuit de zorgverzekering uitbreiden naar een kindpremie voor de preventieve zorgen voor jonge kinderen, naar een maximumfactuur voor thuiszorg en rusthuis, en naar een hospitalisatieverzekering. Maar dat alles is vooralsnog niet verder geconcretiseerd.

Er gaan stemmen op om de vaste bijdrage voor de zorgverzekering te verhogen. Dat maakt dat de armsten in verhouding nog veel meer zouden bijdragen dan de rijksten.

2. Meer aanbod in zorg en welzijn

Kort:

- **Individuele zorgbudgetten kunnen het tekort aan opvangplaatsen niet wegwerken.**
- **Stabiele financiering nodig van zorgvoorzieningen.**
- **Eventuele winsten moeten via investeringen terugvloeien naar de gemeenschap.**
- **Werknemers in de zorgsector hebben ook recht op werkbaar werk.**

Hoe wordt het zorgaanbod georganiseerd zodat het maximaal kwaliteitsvolle jobs in de zorgsectoren garandeert én inspelt op de noden en wensen van de gebruikers? Welke ondersteuningsinstrumenten willen we voor werknemers om werk en gezin of zorg te combineren?

Oriëntaties

42	.....
43	.....
44	.....
45	.....
47	.....
48	.....
49	.....
50	.....
51	.....
52	.....
53	.....
54	.....
55	.....
56	.....
57	.....
58	.....
59	.....
60	.....
61	.....
62	.....
63	.....
64	.....
65	.....
66	.....
67	.....
68	.....
69	.....
70	.....
71	.....
72	.....
73	.....

2.1. Keuzevrijheid mogelijk maken door meer aanbod

Het is een illusie te denken dat wanneer elke zorgbehoevende een budget ontvangt om zorg of ondersteuning in te kopen, die persoon automatisch de best mogelijke zorg zal vinden of krijgen. Keuzevrijheid is immers maar mogelijk als er een aanbod is om uit te kiezen. Vandaag is dat in Vlaanderen helemaal niet zo, met wachtlijsten in zowat alle sectoren. We kiezen resoluut voor een uitbreiding van het aanbod.

2.2. Stabiele financiering voor een kwaliteitsvol aanbod

Voorwaarden bij dit aanbod zijn de gegarandeerde kwaliteit, toegankelijkheid en maatschappelijke winst. Goede prognoses moeten toelaten om goed te plannen. Om dit te bereiken moet men maximaal maatschappelijke middelen mobiliseren. Elke zorgbehoevende moet zodoende vanuit het aanbod een passend antwoord krijgen op zijn noden en behoeften.

Inzetten op aanbod betekent garanderen dat voorzieningen kunnen rekenen op een voldoende stabiele financiering om hun dienstverlening, werking en omkadering uit te bouwen. Dat biedt ook voor de werknemers in de zorg perspectieven en de mogelijkheid om elke dag opnieuw het beste van zichzelf te geven.

2.3. Voluit voor niet-commerciële zorg

Zorg moet voor iedereen gelijk toegankelijk zijn. Daarom kiest het Vlaams ABVV voluit voor niet-commerciële zorg en een sturende rol voor de overheid. Winsten die gemaakt worden in de zorg moeten opnieuw in de zorg worden geïnvesteerd. Zeker als hier subsidiëring en financiering van de overheid tegenover staat.

.....74

.....75

.....76

.....77

.....78

.....79

.....80

.....81

.....82

.....83

.....84

.....85

.....86

.....87

.....88

.....89

.....90

.....91

.....92

.....93

.....94

.....95

.....96

.....97

.....98

.....99

In het verleden werd de kaart van de dienstencheques getrokken om tekorten in het thuiszorgaanbod op te vangen. De dienstenchequesector ontvangt op deze manier onrechtmatig overheidsmiddelen, die niet worden ingezet in de zorg. Wie nood heeft aan extra ondersteuning thuis, moet een beroep kunnen doen op kwaliteitsvolle zorg via de thuiszorgdiensten, die moeten worden uitgebreid.

2.4. Kwaliteit als kerntaak voor de overheid

In dit alles is er een belangrijke rol weggelegd voor de overheid: het vastleggen van een hoog niveau van kwaliteit in al zijn aspecten en de controle hierop. Dit is een kerntaak voor de overheid.

Maar alleen naar het zorgaanbod kijken is onvoldoende. Ook de zorggebruikers en hun gezinnen moeten meer in ons blikveld komen. Welke ondersteuning hebben ze nodig? Zijn de ondersteuningsinstrumenten zoals zorgkrediet voldoende aangepast en toegankelijk?

2.5. Respect voor de zorgwerkers

Ook wie werkt in de zorg heeft recht op werkbaar werk, met een goede combinatie arbeid en privé, op een goed loon, op vrije tijd, op perspectieven in het werk... en moet dus voldoende mogelijkheden krijgen om een goed leven op te bouwen. Dat zijn geen oubollige eisen, maar de evidentie zelf. De huidige tendensen met onderbezetting, nepstatuten, onderaanneming en flexibiliteit maken dit meer dan ooit ons strijdpunt.

3. De kost voor de gebruiker beperken

Kort:

- Voordelen automatisch toekennen.
- Maximumfactuur moet zorg voor iedereen betaalbaar houden.

Oriëntaties

.....100
.....101
.....102
.....103
.....104
.....105
.....106
.....107
.....108
.....109
.....110
.....111
.....112
.....113
.....114
.....115
.....116
.....117
.....118
.....119
.....120
.....121

3.1. Zorg betaalbaar houden voor iedereen

Wie nood heeft aan zorg en ondersteuning mag er niet arm van worden of mag niet worden uitgesloten wegens onvoldoende financiële middelen. Dat zou evident moeten zijn.

Een maximale automatische toekenning van de voordelen moet ervoor zorgen dat de zwaksten niet uit de boot vallen. Sterke middenveldorganisaties die de zorggebruikers ondersteunen en via wie de uitbetaling gebeurt zijn hiertoe cruciaal.

3.2. Naar draagkracht en vermogen

De weg die de voorbije jaren is ingeslagen, met forfaitaire bijdragen en uitkeringen zoals in de zorgverzekering en voorstellen rond systemen met zorgcheques, zijn noch doeltreffend noch maatschappelijk wenselijk en leiden zeker niet tot meer rechtvaardigheid.

Gebruikersbijdragen aangepast aan behoeften, inkomen, vermogen en sociale situatie zijn verdedigbaar om de beheersbaarheid van het zorgsysteem te bewaken. Maximumfacturen aangepast aan inkomen en vermogen moeten ervoor zorgen dat ook wie heel veel zorg of ondersteuning nodig heeft, toch voldoende beschermd is.

4. Kansen voor gezinnen met kinderen

Kort:

- Alle gezinnen moeten kunnen rondkomen met hun inkomen.
- Toeslagen voor de zwakste gezinnen zijn nodig.
- Investeren in kinderopvang blijft nodig.

Oriëntaties

.....122

.....123

.....124

.....125

.....126

.....127

.....128

.....129

.....130

4.1. Voldoende hoge inkomens als basis

Veel te veel gezinnen moeten rondkomen met een veel te laag inkomen. Minimumlonen en uitkeringen moeten omhoog om leefbaar te zijn.

4.2. Meer kinderbijslag voor de zwakste gezinnen

Kinderbijslag is voor ons een onvoorwaardelijk recht voor iedereen die kinderen heeft. Toch moet er iets extra gebeuren naar die gezinnen die sociaal en economisch zwak staan. Voor hen wegen de kosten immers veel harder

1

.....	131
.....	132
.....	133
.....	134
.....	135
.....	136
.....	137
.....	138
.....	139
.....	140
.....	141
.....	142
.....	143
.....	144
.....	145
.....	146
.....	147
.....	148
.....	149
.....	150
.....	151
.....	152
.....	153
.....	154
.....	155
.....	156
.....	157
.....	158
.....	159
.....	160
.....	161

door. Het Vlaams ABVV maakt een strijdpunt van het behoud en de verbetering van de toeslag voor gezinnen met een laag inkomen in een moeilijke situatie (langdurig werklozen, invaliden, gepensioneerden, alleenstaanden). Sterker inzetten op de ondersteuning van de zwakste gezinnen is nodig.

De middelen die voorzien waren voor de kindpremie kunnen alvast geheroriënteerd worden naar de ondersteuning van de zwakste gezinnen. Grondig wetenschappelijk onderzoek moet uitwijzen hoe sociale toeslagen gezinnen in een moeilijke sociale en financiële situatie beter kunnen ondersteunen.

4.3. Continuïteit garanderen

De kinderbijslag betekent voor duizenden gezinnen een zekere inkomst elke maand. Daarom pleiten we voor zoveel mogelijk continuïteit en stabiliteit bij de overheveling van het stelsel.

4.4. Investeren in collectieve voorzieningen

De financiële ondersteuning van gezinnen mag ook niet in de plaats komen van kwaliteitsvolle collectieve voorzieningen: kosteloos onderwijs van hoog niveau, een toereikend en betaalbaar aanbod aan kinderopvang, diensten voor gezinsondersteuning, ...

Kinderopvang is en blijft een grote maatschappelijke nood en levert zowel een belangrijke sociale bijdrage in de opvoeding van jonge kinderen als een ondersteuning voor de participatie van ouders aan werk en opleiding. Bij de overheveling van de FCUD-projecten moet het bestaande aanbod behouden blijven. Daarnaast hebben we hier de kans om een goed kader te creëren voor de opvang voor zieke kinderen en flexibele opvang.

5. Interregionale mobiliteit

Kort:

- Interregionale mobiliteit moet ondersteund worden via samenwerkingsakkoorden.
- Ook binnen het ABVV moet hiervoor aandacht zijn.

Oriëntaties

.....162

.....163

.....164

.....165

.....166

.....167

.....168

.....169

.....170

.....171

.....172

.....173

.....174

5.1. Interregionale mobiliteit sociaal beschermen

Wie in de ene regio woont en in de andere werkt, of wie van de ene naar de andere regio verhuist, moet recht hebben op de best mogelijke sociale bescherming.

Daarom is structureel overleg tussen de diverse overheden in België cruciaal en moeten afspraken in samenwerkingsakkoorden worden vastgelegd.

5.2. Overleg binnen het ABVV

Ook binnen het ABVV is er nood aan overleg over de sociale bescherming zoals die door de diverse overheden wordt georganiseerd. We willen hierover een nog sterker structureel overleg met het federaal ABVV en de twee andere intergewestelijken.

DEEL 2. VOOR EEN SOCIAAL RECHTVAARDIGE EN DUURZAME VLAAMSE FISCALITEIT

Kort:

- De Vlaamse fiscale autonomie wordt groter na de zesde staatshervorming.
- Tot nog toe vooral aangewend voor lastenverlagingen.
- Debat over rechtvaardige belastingen eindelijk voeren.
- Vlaanderen moet voldoende geld voorzien voor sociaal beleid.

1. Inleiding: wat doet Vlaanderen met zijn belastingen?

De zesde staatshervorming bevat ook een akkoord over een nieuwe financiering van de deelstaten. Hierdoor wordt het Belgische staatkundige landschap grondig gewijzigd. De regio's krijgen aanzienlijk meer fiscale zeggenschap. Gezien de impact hiervan op het Vlaamse beleid moet ook het Vlaams ABVV hierover een integrale en coherente visie ontwikkelen.

Vlaamse belastingen

Om een coherent overzicht te bieden van het door Vlaanderen gevoerde fiscale beleid is het nuttig te kijken naar de oorsprong ervan:

- Bij de derde staatshervorming (1988-1989) en het Sint-Michielsakkoord (de vierde staatshervorming, 1993) kregen de gewesten hun eerste fiscale bevoegdheid over een aantal voorheen federale belastingen.

- Die fiscale bevoegdheid werd nog verder uitgebreid en verdiept bij de vijfde staatshervorming (Lambermontakkoord, 2002).

Het Vlaams gewest kon van een aantal belastingen (zie kader) voortaan de aanslagvoet, de belastbare grondslag en de vrijstellingen vastleggen en eventueel wijzigen of hervormen. Voor geen enkele belasting werd echter de bevoegdheid verleend de belastbare materie (waarop de belasting wordt geheven) te wijzigen.

Bovendien kregen de gewesten ook enige fiscale bevoegdheid op de personenbelasting. Ze mochten regionale opcentiemen op de federale personenbelasting heffen (voor maximaal 6,75% van de opbrengsten in het gewest en met inachtneming van de progressiviteit).

Eerste gewestelijke fiscale bevoegdheden sinds Sint-Michielsakkoord (1989):

- 1) de belasting op de spelen en weddenschappen
- 2) de belasting op de automatische ontspanningstoestellen
- 3) de openingsbelasting op de slijterijen van gegiste dranken
- 4) het successierecht en het recht van overgang bij overlijden
- 5) de onroerende voorheffing
- 6) het registratierecht op de overdrachten ten bezwarende titel van onroerende goederen
- 7) het registratierecht op de hypotheekvestigingen, verdelingen en aanverwante handelingen

- 8) het registratierecht op schenkingen
- 9) het kijk- en luistergeld
- 10) de verkeersbelasting op de autovoertuigen
- 11) de belasting op de inverkeerstelling
- 12) het eurovignet

Uitdieping fiscale bevoegdheden sinds Lambermontakkoord (2002):

Onderscheid belastbare materie en belastbare grondslag:

- belastbare materie: aanleiding van de belastingheffing
- belastbare grondslag: becijfering van de belastbare materie

Vlaamse miljarden

Deze fiscale autonomie maakt van de gewesten echter nog geen hoofdrolspelers in het beheer van de totale fiscale ontvangsten. Zo waren de drie gewesten in 2008 bijvoorbeeld samen maar goed voor 5,24% van de totale fiscale en parafiscale opbrengsten in België, met inbegrip van de bijdrage voor de Vlaamse zorgverzekering.

Toch puurt het Vlaams gewest een belangrijk deel van haar inkomsten uit gewestbelastingen.

- Voornamelijk uit de opbrengsten van de registratierechten op de verkoop van onroerende goederen en uit de successie- en schenkingsrechten.
- Samen waren deze belastingen in 2008 goed voor bijna 70% van de Vlaamse fiscale ontvangsten.

De **successie- en schenkingsrechten** zijn een van de belangrijkste Vlaamse fiscale bevoegdheden. Niet alleen vertegenwoordigen ze bijna een derde van de Vlaamse belastingopbrengsten (1,27 miljard euro in 2008) en hebben ze dus een significant effect op de Vlaamse begroting. Ze vormen bovendien in ons land de enige eigenlijke

'vermogensbelasting' en zijn dus één van de belangrijkste belastingen op kapitaal.

“Successie- en schenkingsrechten zijn de enige echte vermogensbelasting in ons land”

Een andere zeer belangrijke Vlaamse fiscale belasting zijn de **registratierechten**. Dit zijn eigenlijk verbruiksbelastingen en belastingen op transacties, met name op de verkoop van onroerend goed en op hypothecaire inschrijvingen. In 2008 waren ze maar liefst goed voor 41% van de Vlaamse belastinginkomsten, of ongeveer 1,8 miljard euro.

Daarnaast heeft de **onroerende voorheffing** ook een belangrijke fiscale impact in Vlaanderen, al ligt de oorzaak hiervan niet bij de gewestelijke overheid, maar bij de lokale overheden. Vlaanderen hanteert namelijk slechts een basistarief van 2,5% (waarop vervolgens een aantal vrijstellingen en verminderingen van toepassing zijn), maar het zijn de provincies en gemeenten die hier bijkomende opcentiemen op heffen.

Vlaamse belastingverlagingen

Volgens een SERV-rapport heeft Vlaanderen wel degelijk het verschil gemaakt in de invulling van haar fiscale autonomie. Zo werd op een aantal vlakken een duidelijk ander pad bewandeld dan in de andere gewesten. En de van het federale niveau overgeërfde belastingen werden op essentiële punten gewijzigd. Opvallend is wel de uitgesproken nadruk op algemene lastenverlaging in Vlaanderen in vergelijking met de andere gewesten.

Voor de Lambermonthervorming in 2002 werd het Vlaamse beleid voornamelijk gekenmerkt door een streven naar een efficiëntere inning van de belastingen. In deze periode werd ook de basis gelegd voor de milieuheffingen, al werd daar in de praktijk niet veel mee gedaan. Positief was wel dat er werk werd gemaakt van de afstemming van de successierechten op de ondertussen gewijzigde samenlevingsvormen (gelijke tarifiering van gehuwden en samenwonenden). Vanaf 2001-2002 werd ook de eerste "Vlaamse sociale bijdrage" voor de Vlaamse zorgverzekering ingevoerd.

Na 2002 kwam, omwille van de gunstige budgettaire situatie, de nadruk van het Vlaams fiscaal beleid echter bijna uitsluitend te liggen op algemene en deels doelgerichte lastenverlagingen. Bekende voorbeelden hiervan zijn de afschaffing van het kijk- en luistergeld, de uitbreiding van de jobkorting, de afbouw van de onroerende voorheffing op materieel en outillage, en de verlaging van de successie- en schenkingsrechten.

"Vlaams fiscaal beleid uitsluitend gericht op lastenverlagingen"

Dit beleid kende een hoogtepunt in 2009. In dat jaar leverden de over de jaren heen doorgevoerde hervormingen en maatregelen de Vlaamse gezinnen en ondernemingen een uitzonderlijk hoge lastenverlaging op van 2,2 miljard euro in vergelijking met de situatie bij ongewijzigd beleid. (Men dient dit cijfer echter wel met de nodige nuance te interpreteren, aangezien alleen al de inmiddels afgeschatte jobkorting in 2009 goed was voor een kwart van de totale lastenverlaging.)

Bij sommige hervormingen heeft Vlaanderen nieuwe elementen in het fiscaal instrumentarium ingebracht. Zo werden bijvoorbeeld de meeneemrechten in de

registratierechten ingevoerd, kwam er in dezelfde registratierechten een voetvrijstelling voor mensen die voor het eerst een huis kochten en werd de gezinswoning voor de langstlevende partner uit de successierechten geschrapt.

De Vlaamse regering heeft de afgelopen twintig jaar slechts één keer een tariefverhoging doorgevoerd in voorheen federale belastingen. Dat gebeurde in 1991 toen enkele minder belangrijke belastingen (kansspelen en automatische ontspanningstoestellen) werden verhoogd. Ook het gewestelijke tarief voor de onroerende voorheffing werd toen verhoogd van 1,25% naar 2,5%.

Zelfs toen de economische crisis de Vlaamse begroting in het rood duwde, weigerde de Vlaamse regering om nieuwe inkomsten aan te boren en zocht ze haar heil enkel in besparingen. De invoering van de verdeeltaks (ook wel 'miserietaks' genoemd; het betreft de taks die bij een scheiding of een erfenis moet betaald worden om een mede-eigenaar van een woning uit te kopen) was hierbij de uitzondering op de regel, al bracht die nog niet half zoveel op als initieel berekend.

Meer fiscale autonomie na de zesde staatshervorming

De roep om meer fiscale autonomie was een van de belangrijkste argumenten om de financieringswet nog een keer te hervormen. Een overheid is namelijk fiscaal autonoom in die mate dat ze de inkomsten waarmee ze haar uitgaven financiert zelf verzamelt via eigen belastingen.

De belangrijkste van deze uitgaven betroffen de energiebesparende maatregelen, fiscale uitgaven voor huisvesting en het belastingkrediet voor dienstencheques. De uitgaven voor energiebesparende maatregelen kunnen hier echter al meteen buiten beschouwing gelaten worden, aangezien deze maatregel reeds werd geschrapt bij de federale begrotingsopmaak (met uitzondering van dakisolatie).

De omvang van de fiscale autonomie meet men doorgaans door het aandeel te berekenen van de eigen regionale inkomsten in de totale inkomsten. Om dus een duidelijk zicht te krijgen op de uitbreiding van de fiscale autonomie is het belangrijk te vergelijken hoe deze twee zich verhouden in de oorspronkelijke en in de nieuwe financieringswet.

Fiscale autonomie in de oude financieringswet (ramingen voor 2012 in miljoen €):

	Vlaams Gewest	Vlaamse Gemeenschap	Vlaanderen
Dotaties	6.620	13.354	19.643
Eigen belastingen	5.102		5.102
Totale inkomsten	11.722	13.354	25.075
Fiscale autonomie (= eigen belasting/ totale inkomsten)	43,5%		20,3%

(Bron: Decoster, A. & Sas, W., 2012)

Fiscale autonomie in de nieuwe financieringswet (ramingen voor 2012 in miljoen €):

	Vlaams Gewest	Vlaamse Gemeenschap	Vlaanderen
Dotaties	3.552	19.270	22.822
Eigen belastingen	11.903		11.903
Totale inkomsten	15.455	19.270	34.725
Fiscale autonomie (= eigen belasting/ totale inkomsten)	77%		34,3%

(Bron: Decoster, A. & Sas, W., 2012)

Wat meteen opvalt: de gemeenschappen genieten helemaal geen fiscale autonomie. De verklaring daarvoor ligt in het Belgisch federaal kader zelf. We hebben er in Vlaanderen namelijk voor gekozen om de budgetten van gemeenschappen en gewesten samen te nemen en te laten beheren door één Vlaamse regering. In Wallonië is dat niet zo en hebben de gewesten en gemeenschappen elk een eigen regering.

Belangrijkste vaststelling: de fiscale autonomie van Vlaanderen wordt in het nieuwe systeem inderdaad enorm uitgebreid. De in totaal 5,1 miljard euro aan gewestelijke belastingontvangsten uit de oude financieringswet nemen in de nieuwe financieringswet toe tot 11,9 miljard euro, dus meer dan het dubbele.

“Vlaamse fiscale autonomie verdubbelt tot 11,9 miljard euro”

Dat is gebeurd door de voorheen belangrijkste federale financieringsbron van de gewesten - de dotatie uit de personenbelasting - in het vizier van de regionale belastingen te brengen. Concreet betekent dit dat deze dotatie nu wordt omgevormd tot een regionale opcentiem op de federale belastingen.

De federale overheid blijft weliswaar bevoegd voor het bepalen van de belastbare basis, maar zal haar tarieven met ongeveer een kwart verminderen. De ruimte die hierdoor vrijkomt kan dan worden ingevuld door de regionale overheid. Deze invulling zal neerkomen op een gewestelijk opcentiem van minstens 33%, wil de regionale overheid tenminste evenveel inkomen behouden.

Het doelgericht en rechtvaardig aanwenden van deze extra netto-beleidsruimte beschouwen we dan ook als een cruciaal onderdeel van een coherente visie op fiscaal beleid.

Rechtvaardige belastingen: de uitdaging!

Op ons vorige congres in 2010 werd het volgende standpunt over gezonde financiën en een rechtvaardige Vlaamse fiscaliteit goedgekeurd:

“Zoals elke overheid moet ook de Vlaamse overheid over voldoende middelen beschikken om haar opdrachten kwaliteitsvol in te vullen. Een correcte inkomensstroom via de fiscaliteit is bijgevolg een voorwaarde om beleid te kunnen voeren. Gezonde overheidsfinanciën zijn voor het Vlaams ABVV ook een zaak van nieuwe inkomsten. Ook in tijden van crisis en besparingen moet de fiscaliteit haar steentje bijdragen, ook in Vlaanderen, zonder dat de globale belastingdruk op de werknemers nog meer vergroot. We willen bovendien een meer rechtvaardige Vlaamse fiscaliteit.”

De voornaamste uitdaging zal dan ook zijn om een coherente visie op het Vlaamse fiscale beleid te ontwikkelen, waarbij sociale rechtvaardigheid sterk meetelt. Voor ons betekent dit in de eerste plaats een belastingstelsel dat zowel uitgaat van het **draagkrachtbeginsel** (de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten) als het **gelijkheidsbeginsel** (gelijk inkomen betekent gelijke bijdrage, ongeacht de bron van het inkomen).

De vrije markt corrigeren

Deze twee uitgangspunten moeten leiden tot een fiscaal beleid dat niet louter eenzijdig gericht is op *ad hoc* lastenverlagingen zoals dit de laatste jaren het geval was in het Vlaamse fiscale beleid. We pleiten er dan ook voor dat deze eenzijdige focus wordt verlaten zodat de Vlaamse regering kan terugkeren naar de basisprincipes van elk gezond fiscaal beleid: financiering, herverdeling, internalisering en sturing.

Dit betekent in de eerste plaats dat Vlaanderen een fiscaal beleid voert dat sterk bijdraagt aan de organisatie van het herverdelingsbeleid, en zo de ongelijke verdeling van talenten en kansen in de samenleving corrigeert.

Langs de inkomstzijde moet dit gebeuren door een eerlijke verdeling van de fiscale inspanningen over de verschillende bronnen van inkomen. Maar ook langs de uitgavenzijde is het belangrijk erover te waken dat de verschillende fiscale voordelen ook effectief ten goede komen aan wie er behoefte aan heeft.

Vervolgens is het natuurlijk belangrijk dat er voldoende inkomsten worden gevonden om de financiering van gemeenschapsvoorzieningen en het daarbij horende beleid te bekostigen. Zeker nu er delen van de sociale bescherming worden overgeheveld naar het Vlaamse niveau is dit uitermate relevant.

Tenslotte speelt de fiscaliteit ook een belangrijke rol in het bijsturen van de vrije markt. Dat kan door externe kosten zo veel mogelijk te internaliseren (waarbij schade ten gevolge van een economische activiteit in rekening wordt gebracht, bv. bij luchtvervuiling ten gevolge van transport) en tegelijk het gedrag positief te sturen door duurzaam gedrag te belonen.

“Fiscaliteit speelt een belangrijke rol in het bijsturen van de vrije markt”

2. Oriëntaties naar een sociaal rechtvaardige en duurzame Vlaamse fiscaliteit

Met de door de zesde staatshervorming uitgebreide Vlaamse fiscale autonomie is de uitdaging voor het Vlaams ABVV drieledig:

- Zullen de nieuwe fiscale bevoegdheden rechtvaardig worden ingevuld?
- Zal de Vlaamse regering over voldoende middelen beschikken om haar beleid te voeren?
- Zal de Vlaamse regering eindelijk werk maken van sociaal rechtvaardige milieubelastingen?

Daarom pleiten we voor:

- het hoger belasten van kapitaal en vermogens,
- het behoud van de progressiviteit in de personenbelasting,
- een rechtvaardige bijsturing van een aantal fiscale voordelen
- een fiscaliteit die duurzaam gedrag belooft.

Oriëntaties

- **Hogere belasting op kapitaal**
- **Fiscale voordelen voor wie er het meeste behoefte aan heeft**
- **De progressiviteit in de personenbelasting behouden**
- **Duurzaamheid maakt integraal deel uit van een gezond fiscaal beleid**
- **Fiscale autonomie benutten om sociale bescherming te verzekeren**

1. Hogere belasting op kapitaal

Kort:

- In België bestaat geen echte vermogensbelasting.
- Vlaamse successie- en schenkingsrechten daarom belangrijkste belasting op vermogen.

De successie- en schenkingsrechten worden beschouwd als één van de belangrijkste Vlaamse fiscale bevoegdheden. Niet alleen vertegenwoordigt deze belasting op ontvangen erfenissen en schenkingen bijna één derde van de Vlaamse inkomsten. Ze vormen bovendien in ons land de enige eigenlijke 'vermogensbelasting' en zijn dus één van de belangrijkste belastingen op kapitaal.

In die zin vormen ze een uitermate belangrijk middel om tot een rechtvaardigere herverdeling van de welvaart te komen. Koppelen we hieraan de vaststelling dat door de strenge loonmatigingspolitiek in heel Europa het loonaandeel in het BBP stelselmatig daalt ten voordele van inkomen uit kapitaal, dan is het niet meer dan logisch dat deze verschuiving ook in de fiscaliteit plaatsvindt.

Samenspel tussen successie- en schenkingsrechten?

Successierechten zijn belastingen op ontvangen erfenissen, terwijl schenkingsrechten een belasting inhouden op schenkingen tijdens het leven.

Door het samenspel tussen deze twee heffingen kan men een aardige belastingvermindering bekomen. Dit komt omdat de tarieven van de successierechten progressief zijn waardoor men in een hogere schijf terecht komt wanneer het nagelaten vermogen groter is. Deze progressiviteit kan doorbroken worden door schenkingen tijdens het leven te doen, zodat het vermogen dat overblijft voor de erfenis veel kleiner is.

De tarieven tussen de schenkings- en successierechten liggen echter zo ver uit elkaar dat er ondertussen een heuse economische sector aan vermogens- en successieplanners is ontstaan. Hierdoor wordt het mogelijk vermogen zo goed als belastingvrij te laten vererven.

Oriëntaties

1	.....
2	.....
3	.....
4	.....
5	.....
6	.....
7	.....
8	.....
9	.....
10	.....
11	.....
12	.....
13	.....
14	.....
15	.....
16	.....
17	.....
18	.....
19	.....
20	.....
21	.....
22	.....
23	.....
24	.....
25	.....
26	.....

1.1. Hogere successie- en schenkingsrechten

Het spreekt voor zich dat de successie- en schenkingsrechten wegens het hierboven beschreven samenspel goed op elkaar afgestemd moeten zijn, best met tarieven die dicht bij elkaar liggen. In de praktijk is echter niets minder waar, en heeft de Vlaamse regering op de koop toe in beide stelsels aanzienlijke lastenverlagingen doorgevoerd.

Om tot een efficiënte herverdeling van de welvaart te komen, met een fiscaal systeem waarbij zowel het draagkrachtbeginsel als het gelijkheidsbeginsel centraal staan, pleiten we er daarom voor om de successie- en schenkingsrechten terug beter op elkaar af te stemmen en de tarieven voor de grote vermogens en de ondernemingen op Vlaams niveau op te trekken.

1.2. Ook bedrijven voor hun verantwoordelijkheid plaatsen

We verwachten echter niet alleen van particulieren dat ze een voldoende fiscale bijdrage leveren naar vermogen, maar ook van de bedrijven. Dit geldt in de eerste plaats voor ondernemingen die niet meer investeren in innovatie en nieuwe technologieën, wat de concurrentiekracht van ons Vlaams industrieel weefsel op termijn zal ondermijnen. Voor deze bedrijven moet een innovatietaks worden ingevoerd (bijvoorbeeld door de bestaande onroerende voorheffing op afgeschreven materieel en outillage niet uitdovend te maken na tien jaar) en een verhoging van de leegstandheffing op bedrijventerreinen.

2. Fiscale voordelen voor wie er het meeste behoefte aan heeft

Kort:

- **90% van alle belastingverminderingen komt terecht bij de 40% rijksten.**
- **Bijsturing nodig, zowel in de woonbonus als bij de dienstencheques.**

De talrijke fiscale uitgaven die België kent komen vooral de rijkere belastingplichtigen ten goede. Professor André Decoster (KUL) berekende dat bijna 90% van de 864 miljoen euro totale belastingvermindering terecht komt bij de 40% rijkste belastingplichtigen. We kunnen er dus niet naast dat er een vertekening is ontstaan ten voordele van de hogere inkomensgroepen.

Zoals hierboven beschreven is naast het genereren van inkomsten voor de overheid en het hervreiden van de welvaart ook de sturing van de economische actoren één van de basisprincipes van een gezond fiscaal beleid. Fiscale voordelen zijn hiervan een onderdeel en daarom zijn we er dan ook niet principieel tegen.

Tegelijk zijn we wel van mening dat het bevoordelen van hogere inkomensgroepen niet de bedoeling kan zijn en dat hierin bijsturing noodzakelijk is. Nu Vlaanderen exclusief bevoegd wordt voor de dienstencheques en de fiscale aftrek van de enige eigen woning (woonbonus), is dit het uitgelezen moment om dit te doen.

De woonbonus efficiënter inzetten

Het eigen woningbezit ondersteunen vormt al decennia lang de hoeksteen van het Belgische fiscale huisvestingsbeleid. De woonbonus is dan ook een fiscale aftrek die tot doel heeft de het eigen woningbezit te stimuleren en de toegang tot een eigen woning te bevorderen.

Het jaarlijks fiscaal voordeel door de woonbonus is aanzienlijk: gemiddeld 1307 euro per belastingplichtige. Nu Vlaanderen exclusief bevoegd wordt voor deze fiscale uitgave, is de tijd rijp om

te evalueren of de woonbonus daadwerkelijk deze dubbele doelstelling haalt.

Of men al dan niet eigenaar wordt van een eigen woning hangt natuurlijk sterk samen met iemands inkomen. Uit recent onderzoek van het Steunpunt Wonen blijkt echter dat de fiscale voordelen van de woonbonus in de eerste plaats ten goede komen aan de 40% rijkste belastingplichtigen. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat het aandeel woningeigenaars beduidend hoger ligt bij de hogere inkomensgroepen in de samenleving, en dat dit aandeel de voorbije decennia in deze groep ook het sterkst toenam.

Voor de toegang tot een eigen woning blijkt de woonbonus ook niet overdreven efficiënt te werken. Deze toegang wordt namelijk in de eerste plaats bepaald door de prijzen op de koopwoningmarkt. Uit internationaal onderzoek blijkt echter dat fiscale voordelen voor eigenaars doorgaans hogere woningprijzen tot gevolg hebben. De omvang van dit prijsopdrijvend effect is nog niet exact berekend, maar verschillende ramingen schatten dit op 10 à 20.000 euro per koopwoning.

Hieruit blijkt duidelijk dat de woonbonus niet werkt zoals het hoort.

- Het prijsopdrijvend effect bemoeilijkt de toegang tot een eigen woning, en dit is in de eerste plaats nadelig voor de minder begoede huishoudens die graag eigenaar van een woning zouden worden.
- Bovendien is er een ongelijke verdeling van de fiscale uitgaven, omdat ze vooral ten goede komen aan de hogere inkomensgroepen, en is de woonbonus dus niet gericht op wie financiële steun nodig heeft.
- Tenslotte kan gevreesd worden dat de woonbonus tot budgettaire ontsporing zal leiden omdat het beleid in een vicieuze cirkel terecht komt: net door het aselektieve karakter en het prijsopdrijvend effect van het steunbeleid wordt de overheid er toe aangezet meer steun te verlenen.

1

De dienstencheques beter financieren

Het stelsel van dienstencheques heeft als drievoudige doelstelling:

- comfortdiensten te organiseren om jobs voor laaggeschoolden te creëren
- zwartwerk in de particuliere schoonmaak te bestrijden
- de combinatie arbeid-privé voor werknemers te vergemakkelijken.

Met ongeveer 900.000 gebruikers en om en bij de 170.000 gecreëerde jobs heeft het systeem op 10 jaar tijd zeker zijn nut bewezen. Het heeft mensen die het moeilijk hadden op de arbeidsmarkt opnieuw kansen geboden, een heel aantal huishoudhulpen uit het zwarte circuit een deftig sociaal statuut bezorgd en verscheidene jonge gezinnen met twee werkende

ouders sterk ondersteund. Het Vlaams ABVV ondersteunt het behoud van deze drie doelstellingen dan ook ten zeerste, maar wil niet blind zijn voor de keerzijde van de medaille.

Zo is er onder meer uit recente controles van de dienstenschequebedrijven gebleken dat er duchtig gefraudeerd wordt met de dienstencheques. Zo wordt al eens teveel aangerekend voor de bewezen diensten, of worden RSZ-bijdragen van de werknemers niet doorgestort aan de sociale zekerheid. In 2012 hebben 323 van de 2711 dienstenschequebedrijven hun erkenning moeten inleveren nadat ze door RVA-inspecteurs betrappt werden op dergelijke fraude. Bovendien wordt ook vastgesteld dat de dienstencheques meer en meer gebruikt worden voor activiteiten waarvoor ze niet bestemd zijn, zoals ouderenzorg of kinderopvang.

Oriëntaties

27	.....
28	.....
29	.....
30	.....
31	.....
32	.....
33	.....
34	.....
35	.....
36	.....
37	.....
38	.....
39	.....
40	.....
41	.....
42	.....
43	.....
44	.....
45	.....
47	.....
48	.....
49	.....
50	.....
51	.....
52	.....
53	.....
54	.....

2.1. De woonbonus bijsturen

Vlaanderen wordt exclusief bevoegd voor de fiscale uitgaven in het woonbeleid. Dat moet werk maken van een eigen Vlaams woonbeleid met stevige sociaal rechtvaardige accenten. Daarom pleiten we voor het gericht inzetten van het ondersteuningsbeleid zodat die gezinnen die het meest behoeftig zijn het grootste voordeel genieten, zonder afbreuk te doen aan de rechten die nu lopende zijn in het systeem.

2.2. De dienstencheques bijsturen

Om het systeem betaalbaar te houden in functie van de begroting moet de financiering ervan verbeterd worden. Hierbij dient men echter wel op te letten dat het systeem concurrentieel blijft met het zwarte circuit. Wanneer dit niet meer zo is, kan er een jobvernietigend effect ontstaan, waardoor het systeem zijn doel voorbij schiet.

- De financiering van het systeem kan verbeterd worden door de fiscale aftrekbaarheid van de dienstencheques aan te pakken. Zeker nu blijkt dat het fiscaal voordelige systeem voornamelijk de hogere inkomensklassen ten goede komt, lijkt dit ons de meest voor de hand liggende piste.
- Bovendien biedt het verhogen van de prijs voor de gebruikers de mogelijkheid om extra financiële ruimte te creëren ter verbetering van de loons- en arbeidsvoorwaarden van de werknemers in het systeem.
- Tenslotte draagt een verhoging van de prijs voor gebruikers er toe bij dat comfortdiensten niet goedkoper zijn dan diensten die worden geleverd in functie van zorg.

Wat is de woonbonus?

De woonbonus maakt een hypothecaire lening voor de aankoop, nieuwbouw of verbouwing van een huis fiscaal aantrekkelijker. Door de woonbonus kan iedere hypotheeknemer de eerste 10 jaar een maximumbedrag van 3010 euro aftrekken (plus nog 80 euro indien men meer dan 3 kinderen heeft) van de hoogste belastingschijf. Dit geldt slechts voor één huis, en men moet er ook daadwerkelijk in wonen. Het gaat dus om de *enige eigen woning*.

Hoeveel de woonbonus uiteindelijk oplevert aan belastingvoordeel hangt dus af van het inkomen en het belastingtarief dat er op van toepassing is.

Wat is de dienstencheque?

De dienstencheque is een door de federale staat gesubsidieerd systeem dat de particuliere gebruiker een betaalmiddel verschaft waarmee hij een werknemer van een erkende onderneming kan betalen voor huishoudelijk werk.

Een dienstencheque met een waarde van 22,04 euro per gepresteerd uur kost de particuliere gebruiker dankzij de subsidie van de federale staat 8,50 euro. Bovendien geniet hij ook nog van een belastingaftrek.

3. De progressiviteit in de personenbelasting behouden

Kort:

- **Hoe de progressiviteit in de personenbelasting het beste waarborgen?**
- **Door kapitaal zwaarder te belasten en fiscale aftrekken rechtvaardiger te maken.**

Ondanks de vele fiscale aftrekken heeft de personenbelasting in ons land nog steeds een sterk progressief karakter: wie meer verdient, komt in een hoger belastingtarief terecht.

De door de gewesten verkregen fiscale autonomie zal in mindering worden gebracht van de dotatie personenbelasting die ze ontvangen. Dit betekent voor de gewesten concreet dat ze 25% minder krijgen uit de opbrengst van de federale personenbelasting, wat in principe overeenkomt met een opcentiem van 33% indien het gewest evenveel inkomen wil behouden.

Het gaat evenwel om uitgebreide opcentiemen, waarbij de gewesten zelf vrij zijn om verschillende tarieven en schalen in te voeren, mits voldaan wordt aan twee progressiviteitsvoorwaarden.

Hierop wordt echter een belangrijke uitzondering toegestaan. Een verlaging van de progressiviteit door de gewesten zal in de toekomst mogelijk zijn op voorwaarde dat ze niet meer dan 100 euro van de progressiviteitsregel afwijkt, én het opcentiementarief op een belastingsschijf niet lager is dan 90% van het hoogste opcentiementarief van de lagere belastingsschijven. Het lijkt er op dat deze laatste uitzonderingsvoorwaarde eigenlijk wil beletten dat het tarief op de hoogste schaal lager ligt dan op eender welke lagere schaal.

Oriëntatie

.....55.....
.....56.....
.....57.....
.....58.....
.....59.....
.....60.....
.....61.....
.....62.....
.....63.....

3.1. De progressiviteit bewaken

Het Vlaams ABVV zal er sterk over waken dat de bestaande progressiviteit in de personenbelasting op zijn minst behouden blijft. Eerder dan het optrekken van de hoogste tarieven in de personenbelasting, lijkt het ons meer aangewezen om de progressiviteit te waarborgen door kapitaal zwaarder te belasten (zie successierechten) en de fiscale uitgaven sociaal rechtvaardiger te maken (zie woonbonus).

4. Duurzaamheid maakt integraal deel uit van een gezond fiscaal beleid

Kort:

- Een goed ontworpen systeem van milieubelastingen levert een dubbele winst op.
- Milieuschadelijk gedrag wordt ontmoedigd.
- De overheid genereert nieuwe inkomsten.

Als we pleiten voor een coherente visie op fiscaliteit, kunnen we de noodzakelijke vergroening van de belastingen niet achterwege laten. België heeft namelijk een zeer lage milieu- en energiebelasting in vergelijking met de buurlanden.

Onder druk van een vrije markt die absoluut geen rekening houdt met de schade die wordt aangericht aan ons milieu en onze leefomgeving, takelt onze planeet stukje bij beetje verder af. In de marktprijzen van producten of diensten zijn de milieukosten

namelijk niet inbegrepen. Daarom moet een verschuiving naar een groene fiscaliteit, waarin de externe kosten van onze economische bedrijvigheid zijn doorgerekend, een absolute prioriteit zijn.

Milieubelastingen leveren overigens een zogenaamd 'dubbel dividend' op: ze leiden zowel tot een hoger niveau van economische welvaart als tot een betere situatie voor het milieu. Een doordacht ontworpen systeem van milieubelastingen kan er namelijk voor zorgen dat zowel gezinnen als bedrijven minder gaan vervuilen (gedragsverandering), en tegelijk een bron van inkomsten voor de overheid zijn. Hierbij moet men er echter wel mee rekening houden dat de verwachte gedragsverandering de inkomsten doet dalen.

Wat zijn groene belastingen?

Groene belastingen kunnen in drie grote categorieën worden opgedeeld:

- vervuilings- en grondstofbelastingen (bijv. op verpakkingen),
- transportbelastingen (bijv. wegvignet),
- energiebelastingen. Deze laatste bestaan voor het grootste deel uit accijnzen op olie en zijn goed voor bijna tweederde van alle groene belastingen.

Oriëntaties

.....64.....

.....65.....

.....66.....

.....67.....

.....68.....

.....69.....

.....70.....

.....71.....

.....72.....

.....73.....

.....74.....

4.1. Een corrigerende overheid

Het is daarom uitermate belangrijk dat een sterke overheid hier corrigerend optreedt. De overheid moet het falen van die markt rechtzetten door zowel producenten als consumenten in de richting te duwen van een duurzame toekomst.

4.2. Milieufiscaliteit die het verschil maakt

Die sterke overheid heeft hiervoor verschillende instrumenten. Ook een goed ontworpen milieufiscaliteit kan hier mee het verschil maken. Het is daarom absoluut noodzakelijk dat de milieufiscaliteit spoort met het gevoerde milieubeleid. Het afschaffen van milieuschadelijke

75.....

76.....

77.....

78.....

79.....

80.....

81.....

82.....

83.....

84.....

85.....

86.....

87.....

88.....

89.....

90.....

91.....

92.....

subsidies en een grondige evaluatie van de verschillende belastingvrijstellingen voor de energie-intensieve industrie maken hiervan ook deel uit.

4.3. Sociale correcties

Wanneer milieubelastingen de prijzen verhogen van goederen die door alle lagen van de bevolking geconsumeerd worden (voeding, mobiliteit, energie) kunnen ze minderbegoede groepen onevenredig zwaar treffen en krijgen ze dus een asociaal karakter.

Zo werd bijvoorbeeld de belasting in verkeerstelling (BIV) hervormd (er werden milieukenmerken van personenwagens gekoppeld aan de BIV) zonder rekening te houden met de draagkracht van de gezinnen.

Het is daarom van groot belang dat de vergroening van de fiscaliteit op een doordachte en sociaal rechtvaardige manier wordt doorgevoerd. Dit impliceert compensaties voor de negatieve effecten op de koopkracht van gezinnen met een laag inkomen.

5. Fiscale autonomie benutten om sociale bescherming te verzekeren

Kort:

- **Extra geld nodig voor regionaal sociaal beleid. Overgehevelde dotaties volstaan niet.**
- **Vlaanderen moet taboe op nieuwe inkomsten doorbreken.**

Naast de uitbreiding van de regionale fiscale autonomie geeft de zesde staatshervorming aan de gewesten een heel pakket nieuwe bevoegdheden voor sociale bescherming (kinderbijslag, ouderenzorg en aspecten van de gezondheidszorg; zie ook deel 1 van dit hoofdstuk). We staan met andere woorden voor een drastische uitbreiding van het regionaal sociaal beleid.

Uit een inschatting van de SERV blijkt echter dat de door de zesde staatshervorming overgehevelde middelen uit de federale dotaties wellicht ontoereikend zullen zijn om de dynamiek van de sociale bescherming – bij ongewijzigde regelgeving – op te vangen. In de ouderenzorg bijvoorbeeld wijzen alle prognoses op tekorten, maar ook in de kinderbijslag. De vraag dringt zich dan ook op wat de aangewezen werkwijze is om deze tekorten te dekken.

Oriëntaties

.....93

.....94

.....95

.....96

.....97

.....98

.....99

.....100

.....101

.....102

.....103

.....104

.....105

.....106

.....107

.....108

.....109

.....110

.....111

.....112

.....113

.....114

.....115

.....116

5.1. Genoeg geld voor sociaal beleid voorzien

Het Vlaams ABVV is uiteraard van mening dat er voldoende structurele financiering moet zijn om het sociale beleid te verzekeren. Aangezien de kans groot is dat de federale dotaties op dit gebied te kort zullen schieten, moet dit in de eerste plaats gecompenseerd worden door structurele overdrachten vanuit de Vlaamse begroting.

Een andere piste zou zijn om de netto beleidsruimte die wordt gecreëerd door de verkregen fiscale autonomie en de opbrengst uit regionale opcentiemen, te reserveren voor de financiering van het sociale beleid.

5.2. Nieuwe inkomsten aanboren bij tekorten

Wanneer er zich door onvoorziene omstandigheden toch nog tekorten zouden voordoen, moet de Vlaamse regering het taboe doorbreken en nieuwe inkomsten durven aanboren. Dit kan ze doen door de opbrengst van andere gewestelijke kapitaalbelastingen (zoals de successie- of schenkingsrechten bijvoorbeeld) te reserveren voor het opvangen van deze tekorten.

Onder het motto “wat we zelf doen, doen we beter” heeft Vlaanderen jarenlang uitvoerig gepleit voor de uitbreiding van haar bevoegdheden. Nu dit eindelijk gebeurt moet de Vlaamse regering het taboe van het aanboren van nieuwe inkomsten durven doorbreken en indien nodig haar fiscale autonomie gebruiken om de sociale bescherming te verzekeren.

Vooruit voor meer job- en loopbaanzekerheid

Kort:

- Het Vlaams ABVV komt op voor meer zekerheid voor werknemers en werkzoekenden in alle aspecten van hun loopbaan.
- De volgende vier basisrechten staan voorop: recht op een volwaardig inkomen, recht op een kwaliteitsvolle job, recht op een goede combinatie tussen werk en privéleven en recht op een perspectief voor de toekomst.

een sterke vakbond is
broodnodig

VLAAMS
ABVV

1. Inleiding: ook moeilijke tijden voor werknemers

Wat na de zesde staatshervorming?

Het arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen staat een grondige transformatie te wachten in de komende jaren. Met de zesde staatshervorming worden een pak belangrijke bevoegdheden voortaan op Vlaams niveau ingevuld. Het gaat om het activeringsbeleid, het werkgelegenheidsbeleid en het vormings- en opleidingsbeleid.

Door de omvang van die bevoegdheidsoverdracht zal zowel het regionale arbeidsmarktbeleid als het regionale sociaal overleg de komende jaren sterk aan belang winnen. De vraag hoe we deze bevoegdheden gaan invullen en welke syndicale visie we op deze thema's gaan uitwerken, is dus pertinent.

Economische onzekerheid blijft duren

Tegelijk gebeurt die overdracht van bevoegdheden in een context van steeds grotere onzekerheid. De economische onzekerheid blijft aanhouden, met verlies van jobs, slabakkende groei cijfers, toenemende ongelijkheid en een nadrukkelijk besparingsbeleid dat de ademruimte bij de keel grijpt tot gevolg.

In Europees perspectief houdt de Belgische en Vlaamse arbeidsmarkt nog relatief goed stand. Maar ook bij ons zijn de problemen niet te onderschatten. Voor heel wat groepen neemt de onzekerheid sterk toe.

De positie van de kortgeschoolden - en in het bijzonder de jongeren onder hen - is zorgwekkend. Kortgeschoolden maken nu al de helft uit van alle werkzoekenden. Acht op de tien werkzoekenden behoort tot een kansengroep. Ouderen en allochtonen krijgen bijzonder weinig kansen op een job. Voor alle jongeren, ongeacht hoe hoog opgeleid, wordt onzekerheid aan de start van de loopbaan een wezenlijk probleem.

“De positie van de kortgeschoolden - en in het bijzonder de jongeren onder hen - is zorgwekkend”

Werknemers en werkzoekenden onder druk

Daartegenover staat een beleid dat de druk op zowel de werkzoekenden als de werknemers opvoert en vaak net die dingen doet waarmee we het absoluut niet eens zijn.

De tendens om werkzoekenden harder aan te pakken en richting knelpuntvacatures te duwen houdt aan. Positieve stimulansen voor werkzoekenden worden eerder afgebouwd dan versterkt (bv. werkhervattingstoelage, opleidingspremie).

De werknemer van zijn kant wordt eveneens steeds vaker op meer 'verantwoordelijkheid' aangesproken: dwingende maatregelen om langer te werken, een voortdurende vraag om meer en flexibeler te werken, minder mogelijkheden om de loopbaan te onderbreken, meer stress en werkdruk, verplichte opleiding tijdens tijdelijke werkloosheid... Terwijl het 'voor wat hoort wat'-discours voorheen vooral op de werkzoekende gericht was, komt nu ook de werknemer meer en meer in het vizier ervan.

Eigen schuld, dikke bult?

Die tendens gaat gepaard met een tweede beweging, die eveneens tegen onze visie ingaat: de druk om alles wat met tewerkstelling te maken heeft meer en meer te gaan individualiseren.

Er zijn de verregaande werkgeversvoorstellen rond het 'rugzakprincipe', waarbij allerlei rechten niet meer collectief zouden gelden, maar individueel moeten worden opgespaard. Of voor werkzoekenden bijvoorbeeld het idee om begeleiding meer en meer uit te besteden of zelfs individueel te laten inkopen.

Collectieve oorzaken van werkloosheid (discriminatie, vooroordelen, onaangepast personeelsbeleid...) of collectieve problemen van werknemers

(arbeidsorganisatie, werkbaar werk...) dreigen door die aanpak buiten beeld te blijven. Collectieve rechten of maatregelen worden stilaan eerder de uitzondering.

“Collectieve oorzaken van werkloosheid dreigen buiten beeld te blijven”

Syndicale visie nodig!

Des te belangrijker is het om met een sterke, offensieve syndicale visie op dat Vlaamse arbeidsmarktbeleid klaar te staan. Een visie die arbeidsmarkt, loopbanen en werkgelegenheid vanuit een syndicale bril benadert, die de rechten van werknemers bij de bevoegdheidsoverdracht bewaakt, maar die ook verder moet gaan dan behouden wat er op federaal niveau bestaat of bestond.

Meer zeggen waar we voor staan ook, en niet alleen waar we tegen zijn. De sectorale invalshoek en het sectorale sociaal overleg hierin betrekken is van groot belang, gezien de impact die de zesde staatshervorming hierop heeft.

Loopbaanzekerheid zorgt voor meer zekerheid

Onze visie vertrekt van de nood aan meer loopbaanzekerheid. Het Vlaams ABVV komt op voor meer zekerheid voor werknemers en werkzoekenden in alle aspecten van hun loopbaan.

We vertrekken daarbij consequent van vier basisrechten:

- recht op een volwaardig inkomen,
- recht op een kwaliteitsvolle job,
- recht op een goede combinatie tussen werk en privéleven,
- recht op een perspectief voor de toekomst.

Die basisrechten zijn niet alleen in het belang van de individuele werknemer, maar bieden ook een antwoord op de maatschappelijke uitdagingen.

- Een volwaardig inkomen: omdat werken moet lonen, maar ook omdat een *race to the bottom* de werknemers in een neerwaartse spiraal duwt.
- Een kwaliteitsvolle job en een goede combinatie tussen werk en privé: omdat dat bijdraagt tot de kwaliteit van het leven, maar ook omdat werken tot het einde van de loopbaan alleen vol te houden

valt door werk werkbaar te houden.

- Een perspectief voor de toekomst: omdat dat dat nodig is om vooruit te geraken, maar ook omdat kansen op zelfontwikkeling en een duurzame job nog altijd ongelijk verdeeld zijn.

Meer zekerheid dus, niet alleen in een job maar gedurende de hele loopbaan. Loopbaanzekerheid komt uitdrukkelijk niet in de plaats van jobzekerheid, maar is wel een antwoord op de problemen die werknemers (en werkzoekenden) vandaag op hun bord krijgen.

“Loopbaanzekerheid is een antwoord op de problemen die werknemers en werkzoekenden vandaag op hun bord krijgen”

Onze dubbele rol als vakbond opnemen

In de eerste plaats eisen we daarin onze eigen rol op. Als vakbond zijn we het aan onze leden verplicht een antwoord te bieden op al hun vragen. De individuele en collectieve rechten van werknemers en werkzoekenden verdedigen en meer dienstverlening rond hun loopbaan uitbouwen zijn de twee elementen van deze dubbele rol en vormen een logisch geheel.

In dit hoofdstuk hebben we het echter enkel over onze rol in directe relatie tot het arbeidsmarktbeleid. In welke onderdelen van het arbeidsmarktbeleid eisen we een rol op? Wat leggen we op tafel in het sociaal overleg? De bredere invulling en de dienstverlening worden behandeld in het hoofdstuk ‘Tegenmacht’.

Ook overheid en werkgevers verantwoordelijk

Van de overheid verwachten we een beleid dat meer job- en loopbaanzekerheid ondersteunt en verzekert. De huidige tendens tot individualisering en eenzijdige responsabilisering is onevenwichtig en ondergraaft de job- en loopbaanzekerheid van werknemers en werkzoekenden.

We willen een Vlaams beleid dat meer de nadruk legt op positieve stimulansen, op collectieve rechten en op maatregelen waardoor de werkzoekenden en

werknemers zelf meer greep krijgen op hun kansen op de arbeidsmarkt, op de werkbaarheid van hun werk, op het volhouden van de eindloopbaan... Kortom: om meer zekerheid in te bouwen in hun loopbaan.

Dat beleid moet ook uitdrukkelijk rekening houden met die aspecten van de loopbaan waarin de werknemer per definitie weinig of geen eigen keuze heeft (ontslag, ziekte, discriminatie, zorglast...). De focus op de positie van wie het moeilijker heeft op

de arbeidsmarkt moet bovendien een centrale plaats innemen.

We wijzen via het sociaal overleg ook de werkgevers op hun verantwoordelijkheid en eisen dat de overheid dit mee onderschrijft: discriminatie is onaanvaardbaar, overleg moet gerespecteerd worden, jobs moeten duurzame perspectieven bieden, werkbaar werk is essentieel, investeren in opleiding is een plicht, steun en premies worden niet onvoorwaardelijk toegekend.

Zesde staatshervorming: welke arbeidsmarktbevoegdheden komen er over?

In het activeringsbeleid wordt de activering van het zoekgedrag een Vlaamse bevoegdheid. De controle van de beschikbaarheid van werkzoekenden zal dus voortaan volledig op Vlaams niveau georganiseerd worden.

Ook de regelgeving over outplacement, met uitzondering van de geldende cao's, wordt voortaan regionaal ingevuld.

Hetzelfde geldt voor de werkhervattingstoelage voor oudere werkzoekenden die opnieuw werk vinden en voor de middelen van het Ervaringsfonds dat de werkbaarheid voor werknemers van 45 jaar en ouder wil verbeteren.

Ook de economische migratie en het verstrekken van arbeidskaarten worden regionale bevoegdheden.

In het werkgelegenheidsbeleid komen de niet-structurele RSZ-kortingen die voor bepaalde doelgroepen gegeven worden over naar de regio's. Vlaanderen zal dus zelf doelgroepverminderingen kunnen uitwerken zoals die bijvoorbeeld vandaag bestaan voor ouderen, jongeren en langdurig werkzoekenden.

Ook de maatregelen die activering van de uitkering inhouden komen over: Activa (lastenverlaging voor de aanwerving van langdurig werkzoekenden), doorstroomprogramma's, sociale inschakelingseconomie (SINE).

Verder gaat het ook over een reeks specifieke statuten en maatregelen voor de tewerkstelling van bepaalde doelgroepen: Gesco's, PWA, Dienstencheques, Artikel 60 (tewerkstelling via het OCMW) en nog enkele kleinere maatregelen in de sociale economie.

Een derde groep bevoegdheden die overgedragen wordt betreft het vormings- en opleidingsbeleid met als belangrijkste component het Betaald Educatief Verlof (BEV), maar verder ook het industrieel leerlingenwezen en de start- en stagebonussen van het deeltijds leren en werken.

Een verloren generatie in Europa

De arbeidsmarkt van vandaag is onderworpen aan de contradictorische krachten van krapte en crisis. Langs de ene kant dreigt jobverlies door de economische malaise. Langs de andere kant geraken heel wat mensen moeilijk (weer) aan de slag ondanks zogenaamde knelpuntvacatures.

In Europees perspectief zijn het vooral de kortgeschoolden die in de klappen delen en die het slachtoffer zijn van de crisis:

- Het aandeel kortgeschoolden tussen 20 en 64 jaar die aan het werk zijn in de EU, daalde tussen 2007 en 2011 van 57% tot 53%.
- Van de middengeschoolden is 70% aan het werk, van de hogeschoolden 82%, én de daling is veel kleiner over de jaren heen.

Ook de jeugdwerkloosheid scheert in Europa, met zo'n 22%, hoge toppen. De toestand in Spanje, Portugal en Griekenland is op dat vlak hallucinant: 40 à 50% van de jongeren heeft er geen baan.

Er wordt dus volop een "verloren" generatie gecreëerd van in de eerste plaats kortgeschoolde jongeren die langdurig in de werkloosheid dreigen te blijven zitten. Bovendien is de kans groot dat zij, indien ze uiteindelijk dan toch aan de bak geraken, zullen blijven hangen in eerder tijdelijke en zeer onzekere jobs.

Bepaalde groepen jongeren lopen daarbij een nog groter risico dan anderen, bijvoorbeeld wanneer ze een migratieachtergrond of een handicap hebben, of wanneer ze uit een kansarm gezin komen.

© Eugenio Marongiu / Shutterstock.com

2. Oriëntaties naar meer job- en loopbaanzekerheid

Wat zijn onze krachtlijnen voor onze standpunten in het overleg en onze prioriteiten voor de komende jaren?

- Een sterke syndicale visie op loopbanen uitbouwen
- Loopbaanzekerheid voor werknemers
- Loopbaanzekerheid, ook voor werkzoekenden
- Jobs voor doelgroepen
- Sociaal overleg over arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen

1. Een sterke syndicale visie op loopbanen uitbouwen

Kort:

- Werken moet een garantie zijn voor sociale bescherming.
- Iedereen heeft recht op werk.
- Dat is de essentie van onze visie op loopbanen.

Meer job- en loopbaanzekerheid voor werknemers én werkzoekenden, dat is onze centrale doelstelling. Die loopbaanzekerheid vervangt geenszins jobzekerheid, maar is er aanvullend aan.

Sociale bescherming

Werken moet toegang geven tot sociale bescherming. Wie werkt, moet dus beschermd zijn tegen tegenslagen. Want veel van wat werknemers gedurende hun loopbaan overkomt, is niet het gevolg van hun vrije keuze of hun individuele verantwoordelijkheid.

Daarom moet een vakbond zowel bescherming bieden bij ontslag als opkomen voor een loopbaanbeleid. Beide aspecten maken deel uit van dezelfde sociale bescherming.

Die sociale bescherming kan dus niet anders dan breed en warmhartig zijn. Wie werkt moet de garantie hebben een menswaardig leven te kunnen uitbouwen. Dat betekent:

- bescherming bij ziekte,
- tijd en middelen om een opleiding te volgen,

- werkbaar werk dat vol te houden is tot aan het pensioen,
- werk dat te combineren valt met gezin of zorglast,
- werk met een duurzaam perspectief en een degelijke verloning.

Voor iedereen

Die sociale bescherming moet een basisrecht zijn voor iedereen. We mogen daarom nooit aanvaarden dat er mensen zijn die geen kans krijgen op een job. Daarom moeten we oog blijven hebben voor wie uit de boot valt op de arbeidsmarkt.

We stellen ook de werkgevers uitdrukkelijk mee verantwoordelijk voor het recht op werk en op sociale bescherming. Ook de conjunctuur, het bredere privéleven, de gezondheid en de werkplek zelf bepalen in belangrijke mate mee de loopbaan. Bedrijven moeten loopbaanvriendelijk zijn: ze moeten loopbaanzekerheid mee helpen mogelijk maken. Dat is hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Hoewel zo'n loopbaanvisie in essentie eenvoudig is, leidt ze tegelijk tot zeer veel vragen waarop we een antwoord moeten formuleren. Dat is een opdracht die dit congres overstijgt en waaraan we de komende jaren verder moeten werken. Volgende oriëntaties zijn daarbij voor ons prioritair.

Waarom Vlaanderen redelijk stand houdt

In België en Vlaanderen is de werkloosheid, en in het bijzonder de jeugdwerkloosheid, vandaag onaanvaardbaar hoog, al houdt onze arbeidsmarkt in vergelijking met andere Europese lidstaten vrij goed stand. Dat we het iets minder slecht doen, hebben we voor een stuk te danken aan onze hoge scholingsgraad, maar vooral ook aan een combinatie van maatregelen gericht op enerzijds het tijdelijk verminderen van de arbeidsduur (tijdskrediet en tijdelijke werkloosheid) en anderzijds op doelgroepgerichte tewerkstellingsmaatregelen (Activa, WinWin, Dienstencheques) die als buffer opereren tegen de crisis.

Oriëntaties

..... 1
 2
 3
 4

 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19

 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33

 34
 35
 36
 37
 38
 39

1.1. Inkomenszekerheid

Werk, en ook alle formules van werkervaring, moeten steeds betaald zijn. Van nepstatuten of onbetaald werken kan voor ons geen sprake zijn.

1.2. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is cruciaal

We zijn voor een onderwijs dat een goede basis legt voor levenslang en levensbreed leren. Er moet dan ook versneld werk worden gemaakt van de noodzakelijke hervorming van het secundair onderwijs. Alles moet in het werk worden gesteld om te voorkomen dat jongeren zonder diploma op de arbeidsmarkt terechtkomen. Voor jongeren in het deeltijds onderwijs moet er een garantie op werkervaring zijn. Wie toch van de schoolbanken komt zonder diploma secundair onderwijs, moet snel begeleiding krijgen. Dat moet binnen het jaar (wat de duur is van de beroepsinschakelingstijd) resulteren in hetzij een betaalde werkervaring, hetzij alsnog een kwalificatie of diploma, hetzij een vaste job.

1.3. Start van de loopbaan

Aan een loopbaan beginnen mag niet gelijk staan met een eindeloze periode van onzekerheid.

- Alle kortgeschoolde jongeren moeten een garantie op een eerste werkervaring krijgen binnen het jaar na afstuderen.
- Stageperiodes en opleidingen op de werkvloer mogen alles samen maximaal 18 maanden duren. Tijdens die periodes moet men vergoed worden voor de geleverde prestaties.
- Wie 2 jaar blijft hangen in periodes van korte, onderbroken tewerkstelling (uitzendarbeid of korte contracten), moet begeleid worden naar een meer duurzame job.

1.4. Onderbrekingen in de loopbaan

Werknemers hebben in hun loopbaan soms nood aan pauzes, aan tijd die ze zelf kunnen invullen. Ze moeten de mogelijkheid hebben dat op eigen initiatief te doen. Dergelijke onderbrekingen zijn immers een wezenlijk onderdeel van een gezonde loopbaan.

40	.....
41	.....
42	.....
43	.....
44	.....
45	.....
47	.....
48	.....
49	.....
50	.....
51	.....
52	.....
53	.....
54	.....
55	.....
56	.....
57	.....
58	.....
59	.....

De werkgever moet deze tijd geven. De overheid moet het recht verzekeren en de onderbrekingen financieel mogelijk maken. Tijdskrediet is daarbij een essentieel instrument. Werknemers moeten recht blijven hebben op een basiskrediet dat aangevuld wordt met zorg-, opleidings- en andere vormen van gemotiveerde verloven. Werknemers moeten verder ook tijd kunnen nemen om op eigen initiatief opleiding te volgen. Daarbij is het behoud van een goed uitgewerkt systeem van betaald educatief verlof (BEV) essentieel.

1.5. De lengte van de loopbaan

Hoe lang mag een loopbaan zijn? We mogen dat debat niet uit de weg gaan. Een loopbaan van 40 jaar (gewerkte en gelijkgestelde periodes) moet volstaan om alle rechten op te bouwen in kader van pensioen (met behoud van bepaalde leeftijdsgrenzen voor vervroegde uittrede en voor rustpensioen). We zullen de consequenties hiervan in kaart brengen, ook rekening houdend met zware beroepen en bijzondere statuten.

1 op 7 schoolverlaters heeft geen diploma

Maar ook bij ons zijn het vooral de kortgeschoolden - en daarbinnen dan de jongeren - die voor erg grote problemen komen te staan. Jaarlijks telt de VDAB zo'n 10.000 tot 12.000 jongeren die zonder diploma secundair op de arbeidsmarkt terecht komen. Dat is 15% van het totaal aantal schoolverlaters, of één op zeven.

Als het economisch goed gaat, dan is in Vlaanderen 6 maanden na het verlaten van de schoolbanken nog steeds 30% van de laaggeschoolde jongeren werkloos, na 12 maanden nog 20%. Met de huidige economische toestand is dat 40% en 35% geworden. Een grote groep jongeren blijft dus werkloos, ook op langere termijn.

Ter vergelijking: bij de middengeschoolden is na 1 jaar 85% aan het werk, bij de hogeschoolden 93%.

Valse start

Onzekerheid aan het begin van de loopbaan, ongeacht het scholingsniveau, is eveneens een probleem, ook bij ons. Cijfers van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid tonen aan dat uitzendarbeid voor zo'n 70% van de jongeren geen vrijwillige keuze is.

Verder blijkt uit onderzoek dat maar liefst 30 tot 40% van de jongeren gedurende de eerste zeven jaar van de loopbaan bijna permanent te hoog geschoold is voor de jobs die ze uitoefenen.

2. Loopbaanzekerheid voor werknemers

Kort:

- **Werknemers hebben recht op ondersteuning bij hun eigen loopbaankeuzes, bij het in de praktijk brengen van die keuzes en bij het werkbaar houden van de loopbaan.**
- **We eisen daarin onze rol als vakbond op.**
- **En we stellen de werkgevers voor hun verantwoordelijkheid.**

Om de loopbaanzekerheid te vergroten moeten werknemers meer dan vandaag de kans krijgen om zelf keuzes te maken (om een opleiding te volgen, de loopbaan te onderbreken of te (her)oriënteren...) én die ook in de praktijk te brengen. Dit mag geen negatieve impact hebben op hun sociale bescherming.

Recht op ondersteuning

Cruciaal voor ons is dat werknemers recht hebben op ondersteuning bij het op eigen initiatief maken van loopbaankeuzes, bij het in de praktijk brengen van die keuzes en bij het werkbaar houden van hun loopbaan.

De vakbond moet dat recht verdedigen én mee in de praktijk mogelijk maken. De overheid moet er garant voor staan en instrumenten ontwikkelen om het te verwezenlijken. De werkgevers moeten de toepassing van dat recht mogelijk maken en er mee hun verantwoordelijkheid in opnemen.

Oriëntaties

60	.....
61	.....
62	.....
63	.....
64	.....
65	.....
66	.....
67	.....
68	.....
69	.....
70	.....
71	.....
72	.....
73	.....
74	.....
75	.....
76	.....
77	.....
78	.....
79	.....
80	.....
81	.....
82	.....
83	.....
84	.....

2.1. Loopbaankeuzes maken

Alle werknemers moeten gegarandeerd toegang hebben tot kwaliteitsvolle informatie en begeleiding via eerstelijns loopbaandienstverlening (voor een antwoord op korte loopbaanvragen) en tweedelijns loopbaanbegeleiding (voor meer uitgebreide begeleiding en advies). Essentiële voorwaarden daarbij zijn het eigen initiatief van de werknemer, garanties over de kwaliteit van het aanbod en bijzondere aandacht voor vragen van kansengroepen.

2.2. Loopbaankeuzes in de praktijk brengen

In de eerste plaats via het recht om op eigen initiatief opleiding te volgen tijdens de werktijd (via betaald educatief verlof, opleidingskrediet,...). De overdracht van BEV en de toekomstige uitwerking daarvan is in dit verband dan ook cruciaal. Bijzondere aandacht moet daarbij ook blijven gaan naar het bredere, levenslang leren en algemene vorming (en syndicale vorming!). Daarnaast zijn ook instrumenten voor financiële ondersteuning belangrijk (opleidingscheques, gratis webleren...). Vandaag is opleiding op eigen vraag en deelname aan levenslang leren in de praktijk het voorrecht van hoger opgeleiden. Het maakt deel uit van hun job. De mogelijkheden en inspanningen voor lager geschoolden zijn veel te klein. De instrumenten moeten zo aangepast worden dat dit verschil wordt weggewerkt.

85	.....
86	.....
87	.....
88	.....
89	.....
90	.....
91	.....
92	.....
93	.....
94	.....
95	.....
96	.....
97	.....
98	.....
99	.....
100	.....
101	.....
102	.....
103	.....
104	.....
105	.....
106	.....
107	.....
108	.....
109	.....

2.3. De loopbaan werkbaar houden

Een loopbaankeuze kan ook inhouden dat men zich tijdelijk of gedeeltelijk onttrekt aan de arbeidsmarkt (omwille van zorgtaken, combinatie arbeid en gezin, gezondheid...).

Op langere termijn draagt dit echter evengoed bij tot het gezond houden van de loopbaan.

Een goed loopbaanbeleid biedt werknemers daarvoor de juiste instrumenten. Een structureel werkbaarheidsbeleid is dus een onontbeerlijk onderdeel van een loopbaanbeleid. Onderbrekingen moeten financieel mogelijk gemaakt en aangemoedigd worden (bv. via tijdskrediet, aanmoedigingspremies). Daarbij horen ook positieve stimulansen om terug aan de slag te gaan na een periode van inactiviteit (bv. werkhervattingstoelage).

2.4. Werkgevers moeten hun verantwoordelijkheid nemen

Via sociale innovatie - en meer bepaald aangepaste arbeidsorganisatie - moeten werkgevers hun verantwoordelijkheid nemen om loopbaankeuzes van hun werknemers mogelijk te maken - en dat steeds in sociaal overleg met hen.

Werkgevers moeten garant staan voor kwaliteitsvolle jobs (ook bij nachtarbeid en ploegenarbeid), voor investeringen in opleiding en in tijd om opleiding te volgen, en in maatregelen om werknemers te ondersteunen om hun werkvermogen op peil te houden.

3. Loopbaanzekerheid, ook voor werkzoekenden

Kort:

- **Werkloosheid is geen eigen keuze.**
- **Werkzoekenden hebben recht op een loopbaangerichte begeleiding naar werk.**
- **Het rechten en plichten-verhaal moet herdacht worden.**

Werkloosheid wordt te vaak voorgesteld als louter de eigen verantwoordelijkheid. Werkloos worden is nochtans het gevolg van ontslagen en herstructureringen. Vraag maar aan de talloze werknemers die in de herstructureringsgolf door de crisis hun job verloren.

Ook werkzoekenden verdienen meer loopbaanzekerheid, in de eerste plaats doordat er in de begeleiding rekening wordt gehouden met hun loopbaan. Een job die perspectieven biedt moet het doel zijn. Hen alleen maar snel weer aan het werk zetten, volstaat niet als uitgangspunt.

Rechten en plichten herdefiniëren

Gezien de overheveling van de bevoegdheden over sanctionering, is het noodzakelijk om de rechten en plichten van wie werkloos is te herdefiniëren. Randvoorwaarden moeten daarbij een belangrijkere plaats krijgen dan vandaag het geval is.

Mobiliteit is steeds vaker een drempel om een job te vinden. Omdat sommige jobs omwille van mobiliteitsproblemen onbereikbaar zijn, maar ook omdat de toegang tot de begeleiding naar werk omwille van mobiliteitsproblemen moeilijker dreigt te worden. Besparingen bij De Lijn en de VDAB vormen daarbij een belangrijke oorzaak.

Kwaliteitsvolle stageplaatsen bij bedrijven en overheden, voor bijvoorbeeld deeltijds lerenden, zijn nog steeds erg schaars. Jaarlijks staat er een pak jongeren klaar om de school met een stage te combineren, maar vinden ze geen werkplek.

Kinderopvang is een nog meer prangend probleem. Het is onaanvaardbaar dat gebrekkige toegang tot betaalbare kinderopvang ervoor zorgt dat mensen niet aan een job geraken. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid om in voldoende (collectief) aanbod te voorzien. Vandaag wordt de rekening hiervoor echter gepresenteerd aan de werkzoekende, die een sanctie kan oplopen wanneer hij of zij omwille van die drempel een job weigert.

Ook duurzaam werk moet een grotere rol krijgen in het verhaal van rechten en plichten. Wie in uitzendarbeid blijft zitten, moet begeleiding krijgen naar een vaste job. Wie ongewild deeltijds werkt, moet ondersteuning krijgen bij het zoeken naar voltijds werk. Wie weinig kansen heeft op de arbeidsmarkt, moet zich kunnen omscholen om meer opties te verkrijgen. Wie de mogelijkheden heeft om een hogere kwalificatie te behalen (en daardoor een betere job), moet daarin aangemoedigd en ondersteund worden. Ook wie een leefloon krijgt, moet in samenspraak met de OCMW's een begeleiding naar werk krijgen.

Werkzoekenden hebben ook recht op een kwaliteitsvolle begeleiding vanuit de overheid en een slagkrachtige overheidsinstantie die die taak opneemt. Uitbesteding van begeleiding aan de markt kan enkel wanneer het een meerwaarde biedt, goed opgevolgd wordt en de basisdienstverlening niet in het gedrang brengt.

Voorwaarden voor sancties

Binnen een sociale verzekering zijn er natuurlijk ook plichten: actief naar werk zoeken en passend werk aanvaarden. Sancties moeten gebaseerd zijn op transparante regels en procedures, met voldoende kansen en een verzekerde mogelijkheid tot bijstand door de vakbond. Sanctie en begeleiding moeten ook duidelijk gescheiden zijn binnen de VDAB en het onafhankelijk oordeel moet gewaarborgd blijven. We blijven onze rol opeisen in de bijstand en informatieverstrekking aan werkzoekenden.

Eventuele sancties moeten slaan op het niet-zoeken naar werk, niet op het niet-vinden van kwaliteitsvol werk. Dat betekent dat wiens zoekgedrag herhaaldelijk positief wordt beoordeeld, maar geen werk vindt (bijvoorbeeld vanwege vooroordelen bij werkgevers), niet eindeloos in een controle-molen moet meedraaien maar op een bepaald moment een passend aanbod krijgt.

Wie geen realistisch jobdoelwit heeft, mag verplicht worden tot heroriëntatie, op voorwaarde dat de voorkeuren en ervaring, maar ook de duurzaamheid van de jobs en het toekomstperspectief, zoveel mogelijk meegenomen worden in het verbreden van de jobs waarvoor men moet solliciteren. Kan iedereen straaljagerpilot worden? Uiteraard niet. Moet iedereen daarom gaan poetsen? Uiteraard ook niet.

Oriëntaties

110	3.1. Beeldvorming
111	We moeten de beeldvorming rond werkzoekenden positief bijstellen. Werkloosheid is geen eigen keuze.
112	
113	3.2. Begeleiding
114	Begeleiding moet er mee op gericht zijn werkzoekenden sterker te maken, waardoor hun positie op de arbeidsmarkt verbetert.
115	
116	
117	3.3. Mobiliteit
118	De overheid moet garanderen dat mobiliteit geen drempel is voor toegang tot een job, noch voor toegang tot begeleiding naar werk.
119	
120	
121	3.4. Kinderopvang
122	Toegang tot betaalbare kinderopvang moet een criterium worden om te beoordelen of een bepaald jobaanbod wel passend is.
123	
124	
125	3.5. Engagements van bedrijven
126	Om onze eisen rond garanties inzake werkervaring te ondersteunen, gaan we ook voor meer bindende engagements van bedrijven (en overheid) om in kwalitatieve, betaalde werkervaring te voorzien voor laaggeschoolde jongeren.
127	
128	
129	
130	
131	3.6. Sancties
132	Bij sanctionering zijn transparante regels en procedures, onafhankelijk oordeel, recht op bijstand en beroepsprocedure, en een duidelijk eindpunt van de controlecarrousel essentiële voorwaarden.
133	
134	
135	
136	3.7. Onze syndicale rol
137	Ook na de zesde staatshervorming claimen we expliciet onze rol bij het informeren (welke rechten en plichten) en het bijstaan (bij controleprocedures en sancties) van werkzoekenden. We besteden ook aandacht aan de positie van leefloners.
138	
139	
140	
141	
1	
42	3.8. Uitbesteding
143	Waar er begeleiding naar werk uitbesteed wordt, moet er een aantoonbare meerwaarde zijn, mag dit de basisdienstverlening van de overheid niet in gedrang brengen, en moet de controle op de kwaliteit sluitend gebeuren.
144	
145	
146	
147	

Nog steeds vooroordelen ondanks knelpuntvacatures

Met 22% knelpuntvacatures in combinatie met de demografische vooruitzichten wordt krapte een realiteit op de arbeidsmarkt. Al valt dat wel wat te nuanceren: slechts 1,5% van de vacatures geraakt uiteindelijk niet ingevuld.

Het gevaar schuilt echter in de mis-match van vraag en aanbod, zeker in het licht van de toenemende werkloosheid onder kortgeschoolden. Het gaat dan over opleiding en de juiste competenties, maar ook irrationele elementen zijn daarbij van belang: het feit dat allochtonen zowat op alle parameters (werkzaamheidsgraad, inkomenskloof, armoederisico, kans op werk, duurzaamheid van de tewerkstelling, impact laagconjunctuur en aandeel in ontslagen) slechter scoren dan autochtonen en het feit dat een 50-plusser nog steeds zo erg weinig kans heeft om een job te vinden, maakt het zonneklaar dat vooroordelen nog steeds een sterke impact hebben.

Ook in Europees perspectief valt Vlaanderen overigens sterk op, in negatieve zin, wat de tewerkstellingskansen van deze twee groepen betreft.

Kansengroepen blijven pijnpunt

Hoewel we in Europees perspectief relatief goed stand houden te midden de economische crisis, zal de positie van kansengroepen - en in het bijzonder van kortgeschoolden - ook bij ons het grote pijnpunt blijven voor vandaag en morgen.

Nu al behoort zo'n 80% van de beschikbare werkzoekendenpopulatie tot een of andere kansengroep. De groeiende mis-match op onze arbeidsmarkt en de ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs maakt dat de kortgeschoolden (50% van alle werkzoekenden) en de langdurig werkzoekenden (43% van alle werkzoekenden) een almaar groter aandeel van de werkloosheid voor hun rekening nemen.

4. Jobs voor doelgroepen

Kort:

- Investeren in opleiding moet de pasmunt worden voor lagere loonkosten voor doelgroepen.
- Laaggeschoolden vormen de prioritaire focus voor doelgroepmaatregelen.
- Ook een focus op aanwerving en op specifieke statuten blijft van belang.

Als de crisis één ding duidelijk heeft gemaakt, dan wel dat de overheid duurzaam moet investeren in jobs. Ook dat is een essentieel onderdeel van meer loopbaanzekerheid. Dat geldt om te beginnen op macro-economisch vlak, waar een meer duurzame economie het uitgangspunt moet zijn. Dit aspect komt verder aan bod in het hoofdstuk 'Duurzame economie'.

Regionale aanpak

Maar ook in het arbeidsmarktbeleid kan de overheid gerichte maatregelen nemen. Gezien de overdracht van de bevoegdheden voor doelgroepgerichte RSZ-kortingen, activering van de uitkeringen en een aantal specifieke statuten en maatregelen, zal het stimuleren en garanderen van aangepast werk voor specifieke doelgroepen in de toekomst veel sterker uitgewerkt worden op regionaal niveau. Dit vraagt

duo om een duidelijke visie over hoe we dit in Vlaanderen willen aanpakken.

In de eerste plaats vergt een regionaal beleid voor jobs voor doelgroepen een goede afstemming met de federale structurele maatregelen. Ook waakzaamheid voor het cumuleren van allerhande loonsubsidies en kortingen op verschillende beleidsniveaus is daarbij een continu aandachtspunt. Bovendien moeten er ook Europese regels gerespecteerd worden.

In essentie zijn er vier technieken waarmee de overheid maatregelen kan ontwikkelen voor de tewerkstelling van specifieke groepen:

- ze kan premies toekennen,
- ze kan RSZ-kortingen geven,
- ze kan de werkloosheidsuitkering activeren,
- ze kan specifieke statuten inzetten (bv. in de sociale economie of huidige systemen als Gesco's, dienstencheques, PWA...).

Het is niet de bedoeling om in het bestek van het congres op alle vragen hierover een antwoord te bieden. Wel willen we de grote lijnen uitzetten over de prioritaire keuzes die we maken. Een kader waaraan we toekomstig beleid kunnen toetsen en waarmee we het willen sturen.

Oriëntaties

.....148
.....149
.....150
.....151
.....152
.....153
.....154
.....155
.....156
.....157
.....158
.....159
.....160
.....161
.....162
.....163

4.1. Focus RSZ-kortingen op kortgeschoolden

Aangezien de kortgeschoolden de zwaarste klappen krijgen op de arbeidsmarkt, moeten de toekomstige maatregelen in sterke mate op deze groep focussen. Het effect van RSZ-kortingen op jobcreatie zal hier allicht het grootst zijn. Dat betekent echter niet dat er geen maatregelen voor andere doelgroepen noodzakelijk zijn. Of dat we de maatregelen niet moeten moduleren om bijvoorbeeld ook leeftijd in rekening te brengen. Ook een mogelijke RSZ-korting die focust op laag betaalden is een optie, maar moet verder worden onderzocht. Structurele loonkostverminderingen moeten uiteraard federaal blijven.

4.2. Activering van de uitkeringen

Naast RSZ-kortingen moet ook activering van de werkloosheidsuitkering als techniek overeind blijven - waardoor werklozen die werk vinden een deel van hun

.....164

.....165

.....166

.....167

.....168

.....169

.....170

.....171

.....172

.....173

.....174

.....175

.....176

.....177

.....178

.....179

.....180

.....181

.....182

.....183

.....184

.....185

.....186

.....187

.....188

.....189

.....190

.....191

.....192

.....193

.....194

.....195

.....196

.....197

.....198

.....199

.....200

.....201

.....202

.....203

werkloosheidsuitkering kunnen behouden; de werkgever kan dit bedrag in zijn geheel aftrekken van het te betalen nettoloon. Dit biedt immers de mogelijkheid om sterk te sturen op de aanwerving van specifieke groepen.

4.3. Investeren in opleiding als voorwaarde

Zowel kortingen als maatregelen gericht op aanwerving mogen niet langer vrijblijvend worden toegekend. Ze moeten worden gekoppeld aan voorwaarden: investeren in opleiding moet de pasmunt worden voor tussenkomst in de loonkost voor doelgroepen. Niet alleen werken we zo een stuk onderbenutting weg, in combinatie met de focus op kortgeschoolden zorgt dit eindelijk ook voor vooruitgang in hun deelname aan opleiding en levenslang leren.

We gaan daarbij voor een dubbel spoor:

- Een deel van de overgedragen middelen voor doelgroepen (RSZ-kortingen / activering van uitkeringen) inzetten voor opleiding van werklozen via de VDAB en in samenwerking met de sectoren.
- RSZ-kortingen en activering van de uitkering aanwenden voor de aanwerving van kort geschoolden én hen daarbij sterker maken door deze steun te koppelen aan een (sectoraal omkaderde) opleidingsverplichting door de werkgever.

4.4. Sociale economie versterken

Specifieke statuten en tewerkstelling in de sociale economie moeten behouden blijven, in de eerste plaats als tussenstap naar een reguliere job. Maar zo nodig ook als finaliteit, omdat de sociale economie een antwoord biedt op maatschappelijke noden die anders niet worden ingevuld. Alsook omdat het een manier is om een perspectief op kwaliteitsvol werk te bieden aan wie uit de boot valt op de reguliere arbeidsmarkt. Investeren in voldoende plaatsen is dus noodzakelijk.

4.5. Diversiteit

De positie van personen met een arbeidshandicap en allochtonen blijft zeer precair op onze arbeidsmarkt. Investeren in opleiding en begeleiding kan slechts ten dele hiervoor een oplossing bieden. Een doorgedreven en gecoördineerd beleid van anti-discriminatie, waarin ook werkgevers hun verantwoordelijkheid opnemen, is dus absoluut noodzakelijk.

5. Sociaal overleg over arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen

Kort:

- We willen tweejaarlijkse Vlaamse akkoorden over arbeidsmarktbeleid.
- We zetten in op een sterkere rol voor de sectoren.
- Daarbij streven we naar sectorale plannen over werkbaar werk, opleiding en werkplekieren.

Zoals reeds aangehaald zal de zesde staatshervorming het sociaal overleg op Vlaams niveau de komende jaren een andere dimensie bezorgen. Voor het arbeidsmarktbeleid geldt dat dat te meer, gezien het gewicht van wat er overgeheveld wordt.

Naast inhoudelijke consequenties heeft dit ook een impact op de modaliteiten van het sociaal overleg zelf. De conclusies die we daaruit trekken naar interne organisatie op interprofessioneel, regionaal en sectoraal niveau komen aan bod in het hoofdstuk 'Tegenmacht'. Toch willen we voor het arbeidsmarktbeleid hier een aantal specifieke krachtlijnen formuleren.

Werkgelegenheidsakkoorden

Stilaan is in Vlaanderen de traditie aan het groeien om met regelmaat bredere akkoorden onder sociale partners af te sluiten (Meerbanenplan in 2006, Werkgelegenheids- en investeringsplan WIP in 2009, Loopbaanakkoord in 2012). Het gaat dan om een

akkoord met prioriteiten voor de komende periode, een gemeenschappelijk draagvlak voor bepaalde beleidsrichtingen en een engagement van de politieke overheid, zowel naar visie als financieel.

We moeten deze traditie verder opbouwen en voluit gaan voor tweejaarlijkse werkgelegenheidsakkoorden op Vlaams niveau, om zo het sociaal overleg in Vlaanderen sterker te onderbouwen.

Sectorale betrokkenheid

Door de zesde staatshervorming zal meer sectorale betrokkenheid bij het regionale arbeidsmarktbeleid in de toekomst onontbeerlijk worden. Nog los van de praktische organisatie daarvan moeten we bekijken waar we de rol van het sectoraal sociaal overleg in de toekomst willen versterkt zien.

Er zijn daar vandaag al aanzetten toe: via de sectorfondsen en de sectorconvenants (samenwerkingsovereenkomsten tussen een sector en de Vlaamse regering) zijn de sectoren betrokken bij het beleid rond opleiding, werkplekieren, diversiteit, loopbaaninformatie, outplacement en werkbaarheid. Sectorspecifieke afspraken over Vlaams beleid, zowel op zich als via concretisering van de tweejaarlijkse interprofessionele akkoorden die we voor ogen hebben, zullen dus toenemen. Meer dan vandaag moet dit overleg op intersectoraal en op sectoraal niveau een paritair karakter hebben.

Oriëntaties

.....204.....
.....205.....
.....206.....
.....207.....
.....208.....
.....209.....
.....210.....
.....211.....
.....212.....
.....213.....
.....214.....
.....215.....
.....216.....

5.1. Tweejaarlijkse werkgelegenheidsakkoorden

We gaan voor brede, tweejaarlijkse Vlaamse akkoorden over arbeidsmarktbeleid op interprofessioneel niveau. Eerst onder de sociale partners in de Sociaal Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en vervolgens versterkt via afspraken met de Vlaamse overheid in het Vlaams Economisch en Sociaal Overleg Comité (VESOC).

5.2. Sectoraal sociaal overleg

We willen de impact van het sectoraal sociaal overleg op het arbeidsmarktbeleid vergroten. Sectorale plannen over werkbaar werk, opleiding en werkplekieren vormen daarbij de eerste focus. Ook dit sectoraal overleg moet starten op paritair niveau. Aanvullend kan dit versterkt worden via sectorconvenants met de overheid.

Vooruit voor een duurzame economie

Kort:

- Het Vlaams ABVV wil een 'just transition' naar een duurzame economie en samenleving.
- Die duurzame economie moet ook sociaal zijn. De huidige economie is dat niet.
- We moeten ons eigen droombeeld over die duurzame economie sterker uitdragen, en ook zelf in praktijk brengen.

een sterke vakbond is
broodnodig

VLAAMS
ABVV

1. Inleiding: hoog tijd voor echte oplossingen

Een duurzame economie produceert genoeg goederen en diensten van hoge kwaliteit om te voorzien in de behoeften van de volledige bevolking. Ze respecteert de draagkracht van de aarde. En ze zorgt voor een hoge levenskwaliteit en waardig werk voor iedereen.

“Meer en meer zien mensen in dat ‘de markt’ en het winststreven van private bedrijven er niet in slagen om de huidige problemen op te lossen”

De markt faalt

De huidige economie is niet duurzaam. Steeds meer mensen twijfelen eraan dat de economie zal blijven voorzien in hun noden. De belangrijke groei in de laatste tientallen jaren leverde voor een groot deel van de bevolking weinig extra levenskwaliteit op. En de huidige financieel-economische crisis doet de ongelijkheid verder toenemen.

Bovendien botst de huidige manier van produceren en consumeren op de grenzen van de planeet. De economie verbruikt elk jaar meer natuurlijke hulpbronnen (bv. hout) dan de aarde in dat jaar voortbrengt. Klimaatverandering dreigt grote en onherstelbare schade aan te richten.

Meer en meer zien mensen in dat “de markt” en het winststreven van private bedrijven er niet in slagen om de huidige problemen op te lossen.

Nu keuzes maken

We staan voor fundamentele keuzes:

- Hoe komen we tot een economie die het welzijn flink verhoogt, de ongelijkheid afbouwt en de planeet waarop we leven intact laat?
- Hoe zorgen we voor waardig werk en een degelijk inkomen voor iedereen?
- Welk soort economische groei is dan nodig?
- Wat voor soort bedrijven hebben we nodig?
- Welke producten en diensten moeten ze leveren?
- Hoe kan onze economie het meeste efficiënt omspringen met energie en grondstoffen?
- Welke technologische en maatschappelijke innovatie is hiervoor nodig?
- Hoe kunnen overheid en maatschappij de economie in de gewenste richting sturen?
- Wat is onze rol als vakbond bij dit alles?

De meeste van deze vragen zijn helemaal niet nieuw. Al in de jaren '50 van de vorige eeuw sprak onze vakbond over de noodzaak van structurele hervormingen van de economie. En de voorbije jaren hadden we het over de behoefte aan een economische relance met oog voor milieu en solidariteit (eco-solidair relanceplan).

Wat veranderde is dat de toenemende ongelijkheid en de groeiende milieuproblemen het thema duurzame economie steeds hoger op de agenda plaatsen. Het wordt hoog tijd voor echte oplossingen. Concrete stappen vooruit zijn dringend nodig.

11 redenen voor een duurzame economie

Kort:

- **Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen en problemen voor een duurzame economie en samenleving?**
- **En wat zijn de mogelijkheden om het beter te doen?**

Veel van die ontwikkelingen en problemen zijn niet typisch voor Vlaanderen. Ze zijn overal ter wereld terug te vinden. Maar ze zijn concreet voelbaar in Vlaanderen. Ze leiden tot belangrijke veranderingen in de structuur van de economie of hebben grote sociale gevolgen. De verschillende problemen en trends staan niet los van elkaar. Ze werken op elkaar in en versterken elkaar dikwijls. Daarom is het belangrijk dat ze samen aangepakt worden.

Onze maatschappij kan vooruitgang boeken op sociaal, milieu- en economisch vlak. Maar dan moet het roer dringend omgegooid worden.

1. Economische groei valt stil

Door de bankencrisis kwam Vlaanderen - net zoals grote delen van Europa - terecht in een economische crisis. Bedrijven kregen moeilijker leningen voor hun nieuwe projecten. Ze konden minder producten verkopen en gingen snoeien in hun (loon)kosten. Ze oefenden forse druk uit op de overheid om de lasten op de bedrijven te doen dalen.

Het Europese macro-economische en arbeidsmarktbeleid verergert de sociale en de economische problemen.

Coöperatieven en overheidsondernemingen

Coöperatieve ondernemingen en overheidsondernemingen blijken soms beter bestand tegen de crisis dan private bedrijven. In Italië en Frankrijk stellen coöperaties meer dan een miljoen mensen tewerk. Ook in Vlaanderen beweegt er heel wat op dit vlak. Op een week tijd kochten 25.000 mensen een aandeel in de in oprichting zijnde coöperatieve bank NewB. Op veel plaatsen zijn lokale energiecoöperatieven opgericht of in oprichting.

2. Liberalisering gaat te ver

Een belangrijke oorzaak van de bankencrisis was dat overheden wereldwijd regelgeving voor die sector schraptten en minder controle ging uitoefenen. Banken gingen te veel risico nemen. In België kwamen grootbanken zoals Fortis, KBC en Dexia daardoor in zware problemen.

Ook de vrijmaking van de markten voor elektriciteit en gas leidde niet tot de beloofde betere dienstverlening tegen een lagere prijs. De energiefactuur van de Vlaamse gezinnen steeg snel de voorbije jaren.

3. Mondialisering: voor- en nadelen

Als gevolg van de ontwikkelingen op het gebied van vervoer en telecommunicatie kunnen bedrijven over de hele wereld verspreid (onderdelen van) producten en diensten maken. Er ontstaat één wereldwijde economie. Daarin nemen landen zoals China een snel stijgend deel van de economische macht en de industriële productie voor hun rekening.

De mondialisering heeft voor- en nadelen. De verwevenheid van economische belangen helpt om zware conflicten tussen landen te voorkomen. In de opkomende economieën groeit de middenklasse met koopkracht. Bedrijven kunnen daar vestigingen openen om in te spelen op die nieuwe markten.

“Voor de toekomst van de industrie is het belangrijk dat de beslissingscentra die nog in Vlaanderen liggen hier blijven”

Daar staat tegenover dat de mondiale concurrentie bedrijven onder druk zet. Dat kan leiden tot een neerwaartse spiraal in loon- en arbeidsvoorwaarden of tot de verhuis van productie naar het buitenland (delocalisatie). Maar in een cirkel rond Vlaanderen blijft er een grote West-Europese markt bestaan. Als Vlaanderen met een toekomstgericht industrieel beleid inspeelt op de vraag naar goederen en diensten op die markt, trekt de industrie hier niet weg.

Een beperkt aantal bedrijven wordt steeds groter. Ze maken producten die over de hele wereld gekocht worden. Sommige van die multinationals hebben ook productievestigingen in Vlaanderen. Maar hun beslissingscentra liggen dikwijls ver weg; de toplui

3

van Ford en General Motors zitten in de Verenigde Staten. Voor de toekomst van de industrie is het belangrijk dat de beslissingscentra die nog in Vlaanderen liggen hier blijven.

4. Minder jobs in industrie, meer in dienstverlening

De arbeidsproductiviteit (een cijfer dat aangeeft hoeveel producten één arbeider kan maken in een bepaalde tijd) stijgt al heel lang. De industrie maakt daarom steeds meer producten met steeds minder mensen. De tewerkstelling verschuift naar de commerciële en de niet-commerciële dienstverlening. In 2010 waren drie op de vier werknemers aan de slag in die laatste sectoren.

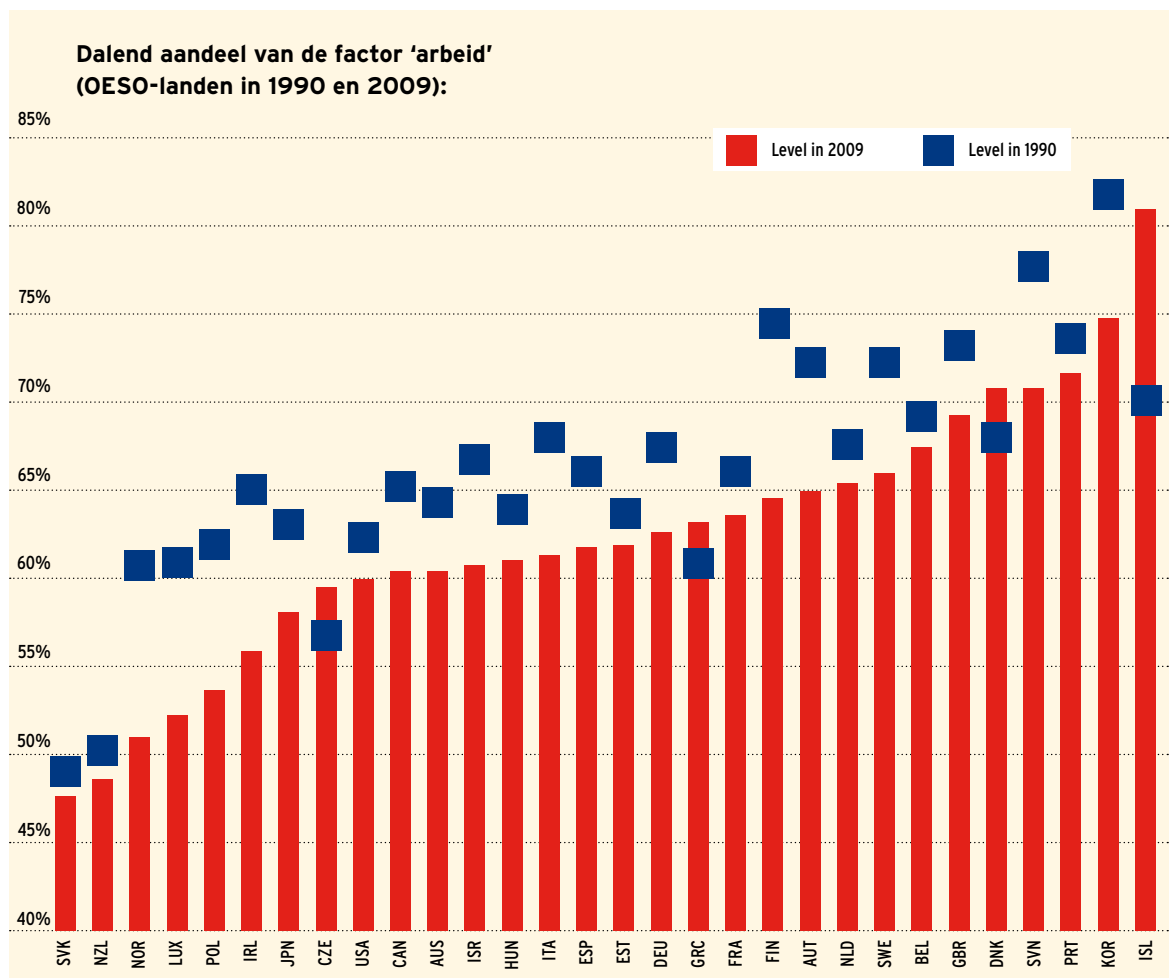
De industrie en de daarmee samenhangende industriële diensten blijven belangrijk. In 2009 stond de industrie in voor 40% van de Vlaamse toegevoegde waarde en 75% van de Belgische export. Een sterke industrie is bovendien een noodzakelijke voorwaarde voor onderzoek en ontwikkeling.

Er is een sterk Vlaams industrieel beleid nodig. Maar dat beleid is nu erg versnipperd. En het verandert voortdurend. Dat zorgt niet voor een goed en stabiel investeringskader. Bovendien wil de Vlaamse ondernemersorganisatie VOKA geen overheid die stuurt. Voor veel bedrijfsleiders volstaat het dat de overheid private bedrijven steunt en subsidies geeft (faciliterende overheid).

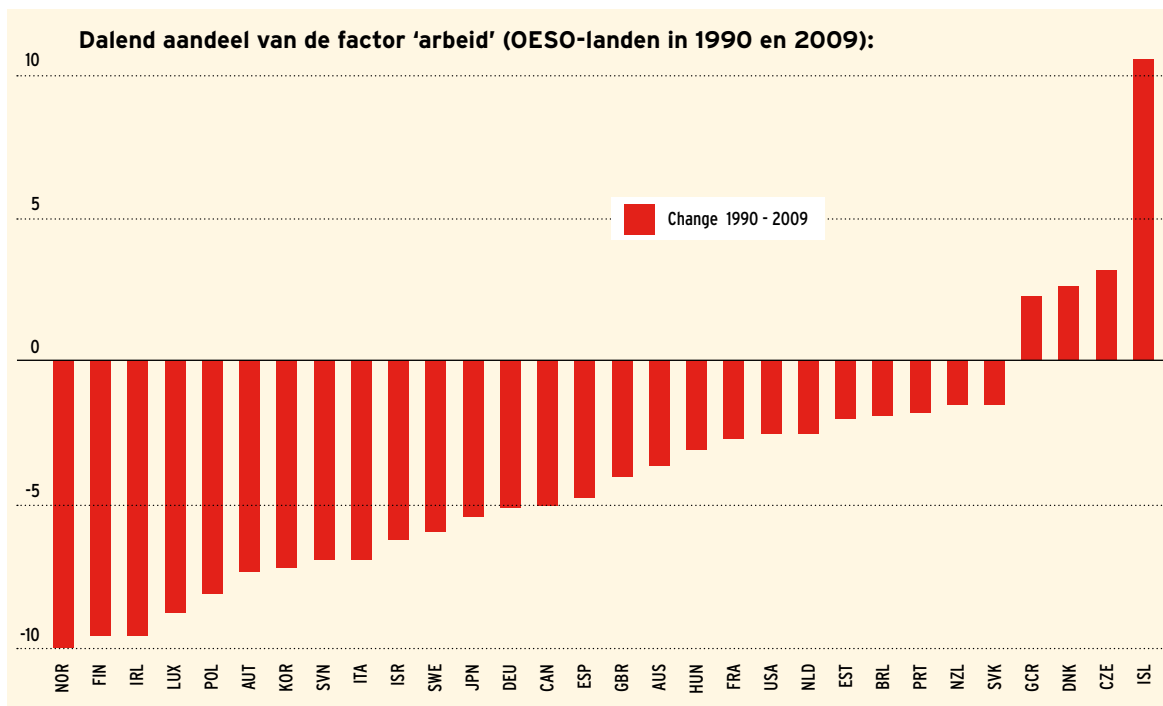
5. Factor arbeid krijgt kleiner deel van de koek

Traditioneel werden de baten van de economische groei verdeeld over kapitaal en arbeid. Dat deel van de groei dat naar de werknemers ging, werd voor een deel omgezet in een hoger loon en voor een ander deel in arbeidsduurvermindering.

In de laatste tientallen jaren daalde het aandeel van de factor arbeid echter fors in bijna alle geïndustrialiseerde landen (zie de grafiek¹ hieronder).

¹ OECD employment outlook 2012, p. 113

Ook de relatieve positie van de Belgische werknemers gaat er op achteruit.

- De Belgische lonen vertegenwoordigden in 1995 70% van het bruto nationaal product (BNP).
- In 2011 was dat nog 67%.

Dankzij sterke vakbonden houden de werknemers hier toch beter stand dan in de meeste andere geïndustrialiseerde landen. Maar de werkgevers en een belangrijk deel van de politiek roepen steeds luider dat de loonkosten moeten dalen, dat werknemers meer uren per week moeten werken en dat ze pas op latere leeftijd met pensioen kunnen.

“Dankzij sterke vakbonden houden de werknemers hier toch beter stand dan in de meeste andere geïndustrialiseerde landen”

6. Innovatie met beperkte middelen

De arbeidsproductiviteit blijft stijgen, maar de stijging gaat steeds trager. Elk nieuw jaar neemt de productiviteit minder toe dan het jaar voordien. Meer innovatie moet de arbeidsproductiviteit terug opkrikken. Dan zijn de Vlaamse bedrijven beter gewapend tegen de concurrentiestrijd en kunnen ze degelijke lonen blijven betalen.

De laatste jaren steken zowel de Vlaamse overheid als de Vlaamse bedrijven meer middelen in innovatie. In vergelijking met de rest van Europa doet België

het redelijk op dit vlak. Maar het kan veel leren van innovatieleiders zoals de Scandinavische landen en Duitsland. Ook recente industrielanden zoals China zetten steeds meer in op innovatieve producten.

De Vlaamse middelen zijn beperkt in vergelijking met die van grote landen. Vlaanderen moet goed kiezen waarvoor ze worden ingezet. Het moet gaan om innovatie en investeringen in de duurzame economie die Vlaanderen in een koploperpositie kunnen brengen. Innovatie moet gericht zijn op het oplossen van belangrijke maatschappelijke problemen en moet leiden tot toekomstgerichte economische activiteit en bijkomende tewerkstelling hier. De positie van lager opgeleide werknemers verdient aandacht. In een kenniseconomie worden opleiding en scholing steeds belangrijker en nemen de kansen van kortgeschoolden af.

7. De overheid bespaart

De Belgische staatsschuld daalde van 138% van het bruto binnenlands product (BBP) in 1993 naar 85% in 2008. De financieel-economische crisis deed de overheidsinkomsten afnemen en de uitgaven toenemen. De overheid stopte veel geld in de redding van de banken.

En de bedrijven droegen de laatste jaren minder bij.

- In 2000 ging nog 20% van de totale bedrijfs-winsten naar de vennootschaps-belastingen.
- In 2009 was dat slechts 12%.

De overheidsschuld bedraagt nu terug 100% van het BBP. Europa verplicht de lidstaten om de tekorten op de overheidsbegroting snel te verkleinen. De Vlaamse en Belgische overheden besparen op hun dienstverlening, op werkloosheidsuitkeringen en op (brug)pensioenen. Ze gingen ook snoeien in het aantal overheidsjobs. Samen hadden ze eind 2012 4800 ambtenaren minder in dienst dan het jaar daarvoor.

Maar als zowel de overheid als de bedrijven snoeien en besparen, wordt de crisis alleen maar erger. De overheid moet daarom in crisistijd geld lenen, op voorwaarde dat ze dat geld verstandig investeert.

8. Belastingen moeten rechtvaardiger

Hoge belastingen zijn gerechtvaardigd als daar een goede sociale bescherming en degelijke collectieve diensten mee worden betaald. Maar het Belgische belastingstelsel heeft gebreken.

De lasten op arbeid in ons land liggen erg hoog, ook voor de lage en de gemiddelde lonen. De belastingen op kapitaal liggen dan weer erg laag. Europa werkt gelukkig aan een financiële transactietaks.

Ook de milieugerelateerde belastingen zijn erg laag. Voor groene fiscaliteit is ons land met plaats 20 bijna de hekkensluiter van de 27 lidstaten van de Europese Unie. De Belgische belastingen ontmoedigen werken en laten milieoverspilling ongemoeid. Een gedeeltelijke verschuiving van lasten op arbeid naar lasten op kapitaal en milieu is daarom aangewezen.

9. Vergrijzing laat zich voelen

De Vlaamse bevolking telt steeds meer ouderen. Dat heeft belangrijke socio-economische gevolgen. De Studiecommissie voor de vergrijzing schat dat de overheid (bij ongewijzigd beleid) omwille van de vergrijzing in 2060 5 à 6% van het BBP meer zal moeten uitgeven dan in 2011.

De overheid zal vooral meer geld moeten uitgeven voor de pensioenen en de gezondheidszorg. Het risico op armoede bij 65-plussers is nu vrij beperkt, tenzij dan voor de gepensioneerden die geen huiseigenaar zijn maar een woning huren.

10. Ongelijkheid neemt toe

Twintig jaar geleden waren de 10% rijkste Belgen 50 keer zo rijk als de 10% armsten. Vandaag zijn ze liefst 735 keer zo rijk.

De Belgische bedrijven hebben de voorbije 10 jaar hun winsten zien stijgen. Ze zijn te weinig terug geïnvesteerd in de economie.

- De winstuitkeringen aan de aandeelhouders krommen van 9 naar 26 miljard euro.
- In de periode 2008-2010 stegen de lonen van de topmanagers met meer dan 20%.

Geen wonder dat luxegoederen goed verkopen. Volgens het consultancybureau Bain & Company steeg de wereldwijde verkoop ervan in 2010 met maar liefst 12%. Ook in het door de crisis getroffen Europa verkoopt luxe goed.

De sociale spanningen lopen op. Groepen in de samenleving worden tegen elkaar opgezet, wat solidariteit bemoeilijkt. Beschermingsmechanismen zoals de index, de sociale zekerheid en de verplichting om minstens een minimumloon te betalen hebben ons behoed voor erger. Maar ze staan bloot aan voortdurende aanvallen. In landen waar de vakbondsmacht achteruit ging - zoals de Angelsaksische landen en Duitsland - nam de ongelijkheid enorm toe.

“Twintig jaar geleden waren de 10% rijkste Belgen 50 keer zo rijk als de 10% armsten. Vandaag zijn ze liefst 735 keer zo rijk”

11. Draagkracht aarde is beperkt

De aarde kan jaarlijks maar een beperkte hoeveelheid natuurlijke hulpbronnen leveren aan de economie. Gemeten volgens de methode van de ecologische voetafdruk verbruikte de wereldwijde economie in 2008 ongeveer 1,5 keer wat de aarde dat jaar voortbracht. Als elke aardbewoner zou leven zoals de gemiddelde Vlaming, zijn er zelfs meer dan 3 aardes nodig.

De economie verbruikt dus ook voorraden (fossiele brandstoffen, bossen) die de aarde in het (soms verre) verleden heeft opgebouwd. De huidige manier van produceren en consumeren leidt tot energie- en grondstoffenschaarste, klimaatverandering, milieuverontreiniging, onzorgvuldig ruimtegebruik en het verlies van planten- en diersoorten en hun leefgebieden. Omschakeling naar een duurzame economie is dus belangrijk.

De Vlaamse economie verbruikt zeer veel energie, ook in vergelijking met de andere Europese landen. Belangrijke bedrijfstakken zoals de (petro-)chemie

en de staalproductie zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van stabiele en betaalbare energieprijzen.

De hoge Belgische elektriciteitsprijs is een probleem. Electrabel maakte grote winsten die naar Parijs verdwenen. Ze werden niet geïnvesteerd in een nieuwe energieproductie hier. De kerncentrales bereiken het einde van hun levensduur. Sommige centrales liggen stil door veiligheidsrisico's. Vlaanderen heeft dringend een uitgewerkt energiebeleid nodig.

De economie leert langzaam zuiniger omgaan met energie en grondstoffen. Zo neemt de energie-intensiteit van de Vlaamse economie jaarlijks af met 0,5 à 1%. Maar die efficiëntiewinsten gaan teniet omdat het verbruik normaal een pak sneller stijgt. Er is dus een versnelling nodig in de omschakeling naar een duurzame economie.

Wat is de ecologische voetafdruk?

Een soort meetlat om de duurzaamheid van een economie en een samenleving te meten. De voetafdruk geeft aan hoeveel landoppervlakte er nodig is om:

- alle gebruikte grondstoffen voort te brengen die afkomstig zijn van planten en dieren
- alle uitgestoten CO₂-gas (de oorzaak van klimaatverandering) op te nemen
- alle gebouwen en infrastructuur op te zetten.

Klimaatverandering vraagt forse versnelling inspanningen

Het klimaat verandert omdat de economie en de samenleving te veel broeikasgassen (CO₂) uitstoten in de atmosfeer. Europa wil de uitstoot van die gassen tegen het jaar 2050 verminderen met 80% à 95% in vergelijking met 1990. Dat betekent dat de emissies elk jaar met 4% moeten dalen.

Ter vergelijking: in de periode 1990-2010 daalde de uitstoot in Europa elk jaar met slechts 0,4%. In Vlaanderen was dat slechts 0,12%.

7 voorwaarden voor een duurzame economie

Kort:

- Een duurzame economie moet groen en sociaal zijn.
- Een groene economie biedt kansen, maar houdt ook sociale bedreigingen in.
- Hoe moeten we omgaan met de veranderingen die oude bedrijven doen verdwijnen en nieuwe doen verschijnen?

1. Een groene economie biedt belangrijke kansen

De groene economie betreft het schoon en veilig produceren en consumeren van goederen, materialen en energie. Elke euro investering in de groene economie levert drie euro op. Schone technologie – een onderdeel van de groene economie – is de snelst groeiende industrie ter wereld.

2. Naar een kringlooeconomie

De vergroening van de economie leidt naar belangrijke structurele economische veranderingen. Het betreft bijvoorbeeld de overgang naar een kringlooeconomie waarin producten een veel langere levensduur hebben, gemakkelijk te herstellen zijn en aan het eind van hun levensduur eenvoudig uit elkaar te halen zijn. Bedrijven kunnen dan onderdelen hergebruiken en gebruikte materialen recyclen.

Onze economie kan ook grondstoffen, materialen en energie terugwinnen uit afgedankte of niet langer gebruikte producten en uit historische afvalstortplaatsen. In een kringlooeconomie liggen productie en consumptie geografisch dicht bij elkaar. Afval wordt niet langer uitgevoerd maar omgevormd tot nieuwe grondstoffen.

Vlaanderen is goed geplaatst om de overgang te maken naar een kringlooeconomie. In 2011 werd 71% van de huishoudelijke afvalstoffen selectief ingezameld met het oog op hergebruik, recyclage of composteren. Vlaanderen is daarmee de absolute koploper in Europa. De goede resultaten zijn het gevolg van een sterk overheidsbeleid.

Grondstoffenschaarste leidt nu al tot problemen en nieuwe oplossingen

Heel wat Vlaamse bedrijven kampen met problemen bij grondstoffenbevoorrading. De situatie in Nederland is erg vergelijkbaar maar beter in kaart gebracht.

Een op de drie industriële KMO's daar had in de afgelopen drie jaar problemen bij de inkoop van grondstoffen. In meer dan 80% ging het over het niet (tijdig) kunnen beschikken over grondstoffen voor het productieproces. Andere belangrijke problemen zijn een slechtere kwaliteit van grondstoffen en te hoge grondstoffeprijzen. Dit alles leidt tot onderbrekingen in de productie en tot het niet tijdig kunnen leveren van producten. Met als gevolg: lagere winstmarges, een verminderde omzet en imagooverlies bij de klanten.

Veel bedrijven zijn de afgelopen jaren efficiënter gaan werken en ook innovatie krijgt door deze problemen een duw in de rug.

3. Naar een klimaatneutrale economie

Andere structurele veranderingen betreffen de vervanging van energieproductie uit olie, steenkool en gas door het opwekken van energie met windmolens, biomassa en zon. Vlaanderen staat nog maar aan het begin van die evolutie.

Een forse investering in het energiezuinig maken van het Vlaamse gebouwenbestand zal zorgen voor duizenden bijkomende jobs per jaar in de bouwsector. Het bespaart verder fossiele brandstoffen en gaat klimaatverandering tegen. En het levert belangrijke sociale baten op. De energiefactuur daalt fors en de woonkwaliteit verhoogt.

4. Naar een andere mobiliteit

Sommige logistieke activiteiten (Vlaanderen als doorvoerland) hebben minder toegevoegde waarde maar veel negatieve effecten op het milieu. Het huidige beleid over bedrijfswagens werkt omgekeerd herverdelend, is duur voor de overheid en is milieubelastend.

Een verschuiving van (private) automobilititeit en goederenvervoer over de weg naar meer openbaar vervoer en goederenvervoer via het spoor en de waterwegen heeft voordelen. Het verlaagt de druk op het milieu en het aantal verkeersslachtoffers en verhoogt de kwaliteit van het wonen in onze wijken.

5. Leren omgaan met verandering

Nieuwe producten worden in een steeds kortere tijd ontwikkeld. De op- en neergang van sectoren en bedrijven versnelt. Dat is het gevolg van de hiervoor geschetste trends zoals de mondialisering, de innovatie en de vergroening van de economie.

Er zijn ook grote verschillen tussen de afzonderlijke bedrijven op het vlak van duurzaamheid. Er zijn achterblijvers die weinig veranderen. Anderen nemen selectief maatregelen om te verbeteren op sociaal of milieuvlak. De voorlopers kiezen voor een totaalaanpak en ondernemen systematisch actie op de verschillende vlakken. Sommigen - zoals Umicore dat marktleider is in recyclage van edele metalen - vinden zichzelf opnieuw uit.

De Vlaamse overheid nam verschillende initiatieven om de evolutie te sturen, bijvoorbeeld voor duurzaam bouwen en wonen en voor duurzame materialen. En ook sommige bedrijfsfederaties zetten projecten op. Zo is er het FISCH-project van de scheikundige nijverheid (*Flanders Innovation Hub for Sustainable Chemistry*).

Vakbond en maatschappij staan voor de vraag hoe ze moeten omgaan met de veranderingen die oude bedrijven doen verdwijnen, nieuwe doen verschijnen en vooral bestaande bedrijven doen veranderen. Hoe organiseren we ons om de initiatieven van de overheid en de bedrijfsfederaties op te volgen. Hoe sturen we mee de evolutie? Hoe vermijden we schokken of hoe vangen we ze op? Hoe zorgen we voor loopbaanzekerheid?

“Vakbond en maatschappij staan voor de vraag hoe ze moeten omgaan met de veranderingen”

6. Innovatie en vernieuwd onderwijs

Innovatie en vernieuwd onderwijs zijn nodig om de duurzame samenleving te ondersteunen. Het betreft technologische innovatie zoals verbeterde productieprocessen en eco-efficiënte producten en diensten. Het gaat ook over verbeterde arbeidsorganisatie, duurzamere bedrijfsgebouwen en nieuwe businessmodellen. En het betreft ten slotte nieuwe manieren van organisatie van de maatschappij.

Innovatie krijgt veel meer kansen als er een belangrijke industriële sector blijft bestaan in Vlaanderen. Belangrijk is verder dat innovatie niet alleen gericht is op winst, maar ook op het oplossen van sociale en ecologische problemen. Voor dit soort van innovatie is samenwerking nodig tussen overheid, onderzoek, private bedrijven en middenveld op basis van een gemeenschappelijk beeld van de gewenste toekomst.

Ook het onderwijs erkent dat het niet enkel oog kan hebben voor de opleiding van mensen die onmiddellijk aan de slag kunnen in de jobs die vandaag bestaan. Het is even belangrijk om ze breed te vormen als creatieve en weerbare burgers die mee werk maken van een duurzame economie en samenleving.

7. Een groene economie is niet automatisch sociaal

Een groene economie uitbouwen is op zich al een grote uitdaging. Maar het is duidelijk dat een groene economie niet noodzakelijk sociaal is. Daarvoor zijn belangrijke bijkomende inspanningen nodig. De grootschalige verandering biedt kansen maar houdt ook bedreigingen in.

Onze vakbond staat daar, net zoals de andere organisaties van het progressieve middenveld, voor een grote uitdaging. Hoe zorgen we ervoor dat de sociale doelen die we nastreven (een degelijk loon, werkbaar werk, een goede sociale bescherming) mee gerealiseerd worden samen met de vergroening?

We willen mee een draagvlak leveren voor de groene economie als die economie tezelfdertijd ook rechtvaardiger wordt. We willen niet alleen een groene maar ook een duurzame maatschappij.

Nu al voelbaar op de werkvloer

Werknemers kunnen de aan de gang zijnde vergroening van de economie nu al voelen op de werkvloer.

- **Veiligheid en gezondheid.** Nieuwe productieprocessen en nieuwe producten houden soms nieuwe gevaren in voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers.
- **Werkgelegenheid.** Veel rapporten tonen aan dat groene economie per saldo meer banen schept dan er zullen verdwijnen. Zo is er het rapport van het Internationaal Vakverbond (ITUC). Dat stelt dat een jaarlijkse investering in de groene economie van 2% van het BNP op wereldschaal na een periode van 5 jaar tot 48 miljoen nieuwe jobs kan opleveren.
- **Opleidingskansen.** We kunnen de nodige vaardigheden leren zoals we vroeger informaticavaardigheden hebben geleerd. Om lage energiegebouwen te zetten moet de bouwsector bijvoorbeeld nauwkeuriger isolatie leren aanbrenge.
- **Arbeidsmarkt.** De verschillende veranderingen in de structuur van onze economie hebben voor gevolg dat mensen vaker van job (moeten) veranderen. Het arbeidsmarktbeleid moet hen daarin ondersteunen.
- **Concurrentievermogen.** De vergroening van de economie biedt kansen om te concurreren via investeringen, innovatie en opleiding, eerder dan via de daling van lonen en koopkracht.
- **Lokale verankering.** De groene economie biedt kansen om te voorkomen dat bedrijven wegtrekken naar lageloonlanden. Dat kan via werknemers met sterke vaardigheden. En het kan ook als bedrijven zelf de nodige proceswarmte en elektriciteit gaan opwekken via een eigen hernieuwbare energie-installatie. Maximaal grondstoffen halen uit het afval dat vrijkomt in de

omgeving is een volgende mogelijkheid.

- **De stem van werknemers.** De input van werknemers is noodzakelijk voor een succesvol bedrijfsintern milieubeleid. En ze zal zeker noodzakelijk zijn voor de transitie naar een groene economie. Maar werknemers worden nog te weinig gehoord.

En op andere manieren

- **Een goed georganiseerde vergroening.** De vergroening van de economie zal jobs doen verdwijnen, nieuwe jobs scheppen en vooral de gang van zaken in veel jobs veranderen. Veranderen is niet eenvoudig, maar gaat vlotter als we vooruit zien, mee kiezen welke verandering we willen en de verandering goed organiseren.
- **Een rechtvaardige vergroening.** Een degelijke sociale zekerheid is een noodzakelijk opvangnet om menselijke drama's te vermijden bij al dat veranderingsgeweld. Vele nieuwe bedrijven van de groene economie zijn klein; vertegenwoordiging van werknemers en sociaal overleg zijn er lang niet altijd geregeld. En de veranderingen kunnen bijkomende problemen veroorzaken voor de kansengroepen.
- **Milieuproblemen.** Werknemers worden net zoals iedereen getroffen door klimaatverandering, uitputting van natuurlijke hulpbronnen en verontreiniging. Dat kan op allerlei manieren: gezondheidsschade (luchtverontreiniging vermindert de levensverwachting van Europese stadsbewoners gemiddeld met 1 jaar), natuurrampen, stijgende (energie)prijzen door toenemende schaarste, enz. En de effecten zijn niet voor iedereen gelijk. Dikwijls worden de zwakkeren in de samenleving onevenredig zwaar getroffen.

2. Oriëntaties voor een duurzame economie

Samen met de internationale en Europese vakbondsconfederaties stappen we in een proces van 'just transition': de rechtvaardige overgang naar een duurzame economie en samenleving.

Vlaanderen is geen eiland

We gaan voor een economie waarin iedereen werk heeft en die voldoende goederen en diensten blijft produceren om te voorzien in de behoeften van de volledige bevolking. Een economie die sociale en ecologische problemen vermindert in plaats van vergroot. We volgen daarom de economische ontwikkelingen meer van nabij op en we beïnvloeden ze waar mogelijk. Het is een uitdaging die we moeten aangaan, omwille van onze levenskwaliteit en voor de toekomst van onze kinderen.

Als socialistische vakbond in Vlaanderen formuleren we krachtlijnen uitgaande van de

vraag wat er in Vlaanderen moet gebeuren in de eerstvolgende jaren. Maar we houden rekening met het bredere kader. Vlaanderen is één van de meest open economieën van de wereld. De economische gebeurtenissen in andere landen werken sterk door in Vlaanderen. Veel milieuproblemen, zoals klimaatverandering, doen zich voor op wereldschaal. Het Europese economische en milieubeleid heeft een grote invloed op Vlaanderen.

Oriëntaties

- **Groei kaders in een rechtvaardige transitie**
- **Onze economie duurzamer maken door gericht te investeren**
- **Onze economie duurzamer maken met een sterke en sturende overheid**
- **Onze economie duurzamer maken met bedrijven en sectoren**
- **Een duurzame vakbond**

1. Groei kaders in een rechtvaardige transitie

Kort:

- **Productie en consumptie moeten anders.**
- **Economische groei anders meten.**
- **Verandering moet de hele bevolking ten goede komen.**

Onze economie moet zorgen voor tewerkstelling, koopkracht en leefkracht. Ze moet voorzien in de materiële behoeften van mensen zoals voeding en huisvesting. En ze moet er toe bijdragen dat het geestelijk, lichamelijk en sociaal goed gaat met mensen.

De levens- en arbeidsomstandigheden van de bevolking kunnen verbeteren via volledige tewerkstelling, werkbaar en zinvol werk, het uitbannen van armoede, een stabiele economie en een rechtvaardige verdeling van de welvaart. Maar de weg vooruit loopt niet via het afbouwen van loon- en arbeidsvoorwaarden en het verminderen van de sociale bescherming.

Ander soort groei nodig

Economische groei wordt nu opgevat als de toename van de totale hoeveelheid goederen en diensten die een economie produceert. Die vorm van groei zorgt wel voor een toename van de winsten van de bedrijven. Maar het zegt niets over de verdeling van die goederen en diensten tussen de verschillende bevolkingsgroepen. En het zegt ook niets over de mate waarin die goederen en diensten bijdragen aan de levenskwaliteit. Verder maakt het geen onderscheid tussen groei die veel grondstoffen vergt en immateriële groei. Het concept 'groei' negeert zo het feit dat er grenzen zijn aan wat de aarde aan materialen kan voortbrengen.

We hebben daarom een ander soort groei nodig. We moeten groei anders meten. En we moeten anders gaan produceren, anders gaan consumeren en de economische welvaart rechtvaardig verdelen.

Oriëntaties

1	.....
2	.....
3	.....
4	.....
5	.....
6	.....
7	.....
8	.....
9	.....
10	.....
11	.....
12	.....
13	.....
14	.....
15	.....
16	.....
17	.....
18	.....
19	.....
20	.....
21	.....
22	.....
23	.....
24	.....
25	.....
26	.....
27	.....
28	.....
29	.....
30	.....
31	.....
32	.....
33	.....
34	.....
35	.....
36	.....
37	.....
38	.....
39	.....
40	.....
41	.....
42	.....

1.1. Meten is weten

Om de toestand van de Vlaamse economie te meten en de evolutie naar meer duurzaamheid te kunnen opvolgen moet de overheid een andere indicator ontwikkelen die in de plaats komt van het bruto binnenlands product (BBP).

Het BBP telt de marktwaarde samen van alle goederen en diensten die op één jaar tijd geproduceerd worden in een land of regio. Het BBP negeert daarbij de sociale of milieunadelen van de productie en telt het herstel van schade door ongevallen mee als iets positiefs. Zo schept het BBP de valse indruk dat duurzaamheid ten koste gaat van onze economie en rijkdom.

1.2. Anders produceren

Groei is nodig in toekomstgerichte sectoren zoals hernieuwbare energie, schone technologie, duurzame materialen, openbaar vervoer en de bouwsector (het energiezuinig maken van bestaande gebouwen).

Omschakeling is te overwegen voor welgekozen andere sectoren, zoals kernenergie. Investeren in schaliegas houdt het risico in dat we de omschakeling naar meer hernieuwbare energie uitstellen en zelfs hypotheekeren, en is daarom af te raden.

1.3. Anders consumeren

Collectieve voorzieningen bieden meer mogelijkheden voor een optimaal gebruik en een rechtvaardige verdeling van de beschikbare goederen en diensten.

Overheidsdiensten (openbaar vervoer, publieke ontleendienst voor gereedschap naar het voorbeeld van bibliotheken) en het delen van private goederen (bv. autodelen) levert hetzelfde nut op, maar kosten een pak minder grondstoffen en energie dan individuele consumptie. Gratis openbaar vervoer voor bepaalde doelgroepen en bepaalde types verplaatsingen is een oplossing voor problemen zoals vervoersarmoede.

'Gemene goederen' zijn een volgende mogelijkheid. Het zijn goederen, zoals water, die niet toebehoren aan private personen en door iedereen gebruikt worden. Het is belangrijk dat het beheer ervan in publieke handen blijft en dat iedereen beschikt over voldoende en betaalbaar drinkwater. Ook kennis moet zoveel mogelijk een 'gemeen goed' zijn.

.....43

.....44

.....45

.....47

.....48

.....49

.....50

.....51

.....52

.....53

.....54

.....55

.....56

.....57

.....58

.....59

.....60

.....61

.....62

.....63

.....64

.....65

Bedrijven richten zich nu vaak alleen op de verkoop van zoveel mogelijk producten. In de toekomst moeten ze zich meer richten op de vraag hoe ze zo goed mogelijk kunnen voorzien in de behoeften, bijvoorbeeld door producten en diensten samen aan te bieden in één pakket. Energiedienstenbedrijven zijn hiervan een concreet voorbeeld, maar dit staat in Vlaanderen nog in de kinderschoenen (zie kadertje).

De overheid moet mensen op een positieve manier overtuigen om duurzame producten te kopen. Dat moet door hen goede keuzemogelijkheden aan te reiken. Daarom streven we naar de vervanging van de bedrijfswagen door het mobiliteitsbudget (zie kadertje). En we pleiten voor een lagere btw of subsidies voor duurzame producten. Van belang is ook dat de overheid goed uitlegt welke positieve gevolgen de wijziging in het consumptiegedrag heeft.

Vlaanderen heeft ook sturende heffingen nodig (zie ook hoofdstuk 'Naar een rechtvaardige verdeling van de welvaart'.) De hoge belasting die afvalovens betalen op afvalverbranding is één van de redenen van het succes van afvalrecyclage in Vlaanderen.

Energiedienstenbedrijven

Een 'energy service company' (ESCO) of energiedienstenbedrijf bezorgt zijn klanten een zo hoog mogelijk comfort en een zo laag mogelijke energiefactuur. Het gaat na welke isolatiewerken best worden uitgevoerd en welke energiezuinige toestellen aangekocht kunnen worden. De ESCO organiseert ook de uitvoering van de werken. De klanten betalen het dienstenbedrijf met een deel van het geld dat ze uitsparen op hun energiefactuur.

Mobiliteitsbudget voor woon-werkverkeer doet autogebruik dalen

Via een mobiliteitsbudget krijgt een werknemer als alternatief voor een bedrijfswagen een bedrag ter beschikking dat hij of zij vrij mag uitgeven aan vervoer. De werknemer kan kiezen tussen een (bedrijfs)wagen, het openbaar vervoer, een lease- of bedrijfsfiets of een combinatie van deze mogelijkheden.

66
67
68
69
70
71
72
73
74
75

1.4. Rechtvaardig verdelen

Er zal maar draagvlak zijn voor verandering richting duurzame samenleving als dat de bevolking als geheel ten goede komt. Er zijn enorme investeringen nodig, bijvoorbeeld in hernieuwbare energie. De inspanningen die daarvoor gevraagd worden moeten rechtvaardig verdeeld worden, ze moeten haalbaar en betaalbaar zijn voor iedereen.

En ook de economische voordelen van die inspanningen moeten ten goede komen aan de volledige bevolking.

Kosten en baten hernieuwbare energie onrechtvaardig verdeeld

Steun aan hernieuwbare energie is nodig. Bedrijven en gezinnen moeten daarvoor een bijdrage betalen via hun energiefactuur. Maar de energie-intensieve bedrijven krijgen de laatste jaren steeds meer vrijstelling. Zelfstandigenorganisatie UNIZO liet weten dat ook de KMO's niet meer willen mee betalen voor de windmolens op zee.

Daardoor wordt de rekening voor de gezinnen steeds zwaarder. En er bestaat geen vrijstelling voor mensen in (energie)armoede. De winst die gemaakt wordt met die - steeds meer door de gezinnen betaalde - investeringen gaat naar een klein clubje van bedrijven.

2. Onze economie duurzamer maken door gericht te investeren

Kort:

- **Investeren in maatschappelijke behoeften schept nieuwe jobs.**
- **Overheid moet innovatie meer sturen.**
- **Een Pact 2030 moet de keuze voor een duurzame samenleving bezegelen.**

Onze economie moet via welgekozen investeringen nieuwe jobs scheppen. Er is een driedubbele (financieel-economische, sociale en ecologische)

crisis waarvoor dringend oplossingen nodig zijn. Dit vergt meer dan een debat over loonkosten en energiekosten. Het huidige industriële beleid bevat waardevolle elementen, maar is te versnipperd en legt te weinig duidelijke prioriteiten. De industrie en de andere bedrijven, de overheid, het onderwijs en de onderzoeksinstellingen moeten samen investeren in een duurzame economie en samenleving.

Oriëntaties

.....76

.....77

.....78

.....79

.....80

.....81

.....82

.....83

.....84

.....85

.....86

.....87

.....88

.....89

.....90

.....91

.....92

.....93

.....94

.....95

.....96

.....97

.....98

.....99

.....100

2.1. Nieuwe jobs door te investeren in belangrijke maatschappelijke behoeften

Vlaanderen heeft behoefte aan een relancebeleid dat nieuwe jobs schept. Dat moet gebeuren door te investeren in belangrijke maatschappelijke behoeften.

Vlaanderen moet inzetten op een de kringloopeconomie en een klimaatneutrale economie. Dat kan door een sterke en lokaal verankerde hernieuwbare energiesector, door nieuwe lage-energiegebouwen te bouwen en bestaande gebouwen energiezuinig te renoveren, en door de infrastructuur voor het openbaar vervoer uit te bouwen. Vlaanderen moet ook investeren in systemen en voorzieningen om de vergrijzing op te vangen.

Dit is het goede moment om te investeren. Niet alleen vanuit economisch oogpunt, maar ook om financiële redenen. De rente op leningen is historisch laag zodat investeren goedkoop is. Bovendien brengt geld op een spaarboekje vandaag niets op.

De Vlaamse overheid moet daarom - naar het voorbeeld van de federale overheid - een volkslening met overheidsgarantie uitwerken om spaargeld om te zetten in investeringen zonder dat mensen het risico lopen om hun spaargeld te verliezen. Voorwaarde is wel dat het geld geïnvesteerd wordt in de duurzame economie en in belangrijke maatschappelijke behoeften.

Daling van de energiefactuur via energiebesparing

Doorgedreven energiebesparing leidt tot kostenbesparing omdat er minder energie gebruikt wordt. Het verlaagt ook de vraag naar fossiele energie en elektriciteit, wat kan resulteren in lagere prijzen. Verder daalt de behoefte aan investeringen in het gas- en elektriciteitsnet en die investeringen betalen we ook via onze factuur.

Een studie schat daarom dat elke euro die op Europese schaal wordt uitgespaard door lager energieverbruik bijkomend één euro oplevert door prijsdalingen.

Duurzame sociale huisvesting

De Vlaamse regering doet al heel wat voor kwalitatieve en energiezuinige sociale huisvesting. Toch wachten veel zinvolle lage-energieprojecten op financiering. Een bijkomende inspanning levert voordelen op: meer economische activiteit, meer werk, betere woningen en een lagere energiefactuur voor de bewoners.

Dat is belangrijk omdat er in Vlaanderen een tekort is aan goedkope huurwoningen. Huurders met een laag inkomen komen nu dikwijls terecht in woningen met een hoge energierekening.

.....101
.....102
.....103
.....104
.....105
.....106
.....107
.....108
.....109
.....110
.....111
.....112
.....113
.....114
.....115
.....116
.....117
.....118
.....119
.....120
.....121

2.2. Investeren in 'onderzoek en ontwikkeling' dat problemen oplost

Er is sturende overheidssteun nodig in opleiding en innovatie. Die steun moet kwalitatieve jobs opleveren, naast oplossingen voor energie- en grondstoffenschaarste, klimaat en vergrijzing. De economie moet investeren in schone technologie (duurzame productieprocessen) en in de ontwikkeling van duurzame producten.

De middelen in Vlaanderen zijn beperkt. Ze gaan best naar een beperkt aantal onderzoeksdomeinen waar Vlaanderen een daadwerkelijk competitief voordeel kan uitbouwen. Werkgelegenheid behouden of scheppen is daarbij een belangrijk criterium. Regionale spreiding is een aandachtspunt.

Maatschappelijk overleg over die keuzes is van belang. Als keuzes breed overlegd en gesteund zijn, wordt er sneller werk gemaakt van hun uitvoering. Het is daarbij belangrijk dat Vlaanderen meer inzet op het naar de markt brengen van onderzoeksresultaten, bijvoorbeeld door te investeren in pilootbedrijven. Zo heeft onze samenleving meer voordeel van de innovatie.

Innovatie vermindert het energieverbruik van machines

Het Leuvense onderzoekscentrum FMTC (Flanders' Mechatronics Technology Centre) heeft software ontwikkeld om het energieverbruik van machines heel gedetailleerd te analyseren. Daardoor kunnen ze de machines aanpassen zodat die een pak minder energie verbruiken.

Door de kennis van FMTC toe te passen kon weefmachinebouwer Picanol bij bepaalde machines het energieverbruik met 15% terugdringen.

.....122

.....123

.....124

.....125

.....126

.....127

.....128

.....129

.....130

.....131

.....132

.....133

.....134

.....135

.....136

.....137

.....138

.....139

.....140

.....141

.....142

.....143

.....144

.....145

.....146

.....147

.....148

.....149

.....150

.....151

.....152

.....153

.....154

2.3. Investeren in mensen

Een toekomstgerichte samenleving investeert volop in de opleiding van haar mensen. Ze investeert in levenslang en levensbreed leren. Ze denkt daarbij vooruit en organiseert het onderwijs ook in functie van het gewenste toekomstbeeld. Ze investeert in werkbaar en zinvol werk. (Het hoofdstuk 'Naar meer loopbaanzekerheid' gaat dieper in op deze problematiek.)

2.4. Een maatschappelijk pact 2030

In opvolging van het pact 2020 moeten de sociale partners, het georganiseerde middenveld en de overheid een Vlaams pact 2030 sluiten dat leidt naar duurzame tewerkstelling in een duurzame economie.

Het nieuwe pact moet ervoor zorgen dat de juiste investeringsbeslissingen worden genomen en dat alle actoren dezelfde richting uitgaan. Krachtlijnen zijn onder meer de kringlooeconomie, de klimaatneutrale samenleving, welzijn verhogen en ongelijkheid verminderen. De discussie over de toekomst van onze economie wordt vandaag te veel gevoerd in een besloten kring van politici, enkele academici en werkgevers.

De overheid moet dit pact uitwerken in een overkoepelende en sturende overheidsvisie op 'een duurzame economie en een duurzame samenleving'. Die visie moet economische, sociale en ecologische overwegingen bundelen in een integrale aanpak. De overkoepelende visie moet aangevuld worden met strategische actieplannen voor de sectoren. De visie moet het voorwerp zijn van intensief sociaal overleg en maatschappelijke debat.

Het gaat daarbij niet om het schrijven van plannen, maar om de opbouw van een maatschappelijk draagvlak en om het vinden van de (politieke) wil om ideeën om te zetten in de praktijk.

3. Onze economie duurzamer maken met een sterke en sturende overheid

Kort:

- Overheid moet via regelgeving economie in beweging zetten.
- Overheid moet bedrijven voorwaarden opleggen in ruil voor steun.
- Overheid moet ook eigen werking duurzaam maken.

Oriëntaties

155	.....
156	.....
157	.....
158	.....
159	.....
160	.....
161	.....
162	.....
163	.....
164	.....
165	.....
166	.....
167	.....
168	.....
169	.....
170	.....
171	.....
172	.....
173	.....
174	.....

3.1. Regelgeving meer sturend maken

De huidige politieke keuze om regelgeving te schrappen (deregulering) en om vrijwillige afspraken te maken met bedrijven werkt niet.

Regelgeving is een belangrijk overheidsinstrument om de economie en de maatschappij in beweging te zetten om de uitdagingen van de toekomst aan te pakken. Goede regelgeving legt ambitieuze maar haalbare doelstellingen vast, bevordert innovatie en biedt een duidelijk investeringskader voor economische activiteiten. Zo stimuleert de overheid bestaande 'voorloper'-bedrijven en komen nieuwe voorlopers tot stand. Om het verschil te maken met andere landen moet Vlaamse regelgeving verder durven gaan dan de minimumregelgeving die Europa oplegt.

Goede regelgeving geeft duidelijke sociale en ecologische randvoorwaarden aan die de economie en de maatschappij moeten respecteren. Luchtverontreiniging veroorzaakt bijvoorbeeld nog altijd belangrijke gezondheidsschade en verdient dus een meer doortastende aanpak. Bij de voorbereiding van regelgeving moeten steeds de sociale,

De aanvaardingsplicht voor elektrische en elektronisch toestellen

De Vlaamse afvalwetgeving verplicht elke winkel die een elektrisch of elektronisch toestel verkoopt om de oude en defecte toestellen te aanvaarden die de koper kwijt wil. De winkels zijn dus verantwoordelijk voor de inzameling en de verwerking van de afgedankte toestellen. De 'aanvaardingsplicht' geldt bijvoorbeeld voor afgedankte gsm's, haardrogers, stofzuigers, wasmachines, koelkasten, televisies, computers, rookmelders, lichtarmaturen, enz.

De verplichting leidde tot het ontstaan van een aantal nieuwe bedrijven. Er vindt heel wat innovatie plaats bij de inzameling en verwerking van de oude toestellen. De herwonnen materialen (metalen, plastics en glas) worden gebruikt om nieuwe producten te maken.

..... 175
 176
 177

 178
 179
 180
 181
 182
 183

 184
 185
 186
 187
 188

 189
 190
 191
 192

 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199

 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206

 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213

milieu- en economische effecten worden ingeschat en moet worden gewaakt over de rechtvaardige verdeling van lusten en lasten.

3.2. Voorwaarden voor overheidssteun

Om in aanmerking te komen voor overheidssteun moeten bedrijven transparantie verschaffen en het sociaal overleg respecteren. De steun mag niet alleen gaan naar een beperkte groep van grote bedrijven, maar moet ook terecht komen bij innovatieve kleinere bedrijven.

Bedrijven kunnen enkel steun krijgen in het licht van maatschappelijke doelstellingen zoals het behoud of het scheppen van volwaardige tewerkstelling, het aanbieden van opleidingen aan zoveel mogelijk werknemers, het werkbaar maken van jobs en de zorg voor het milieu.

De overheid moet streng toezien op de naleving van deze voorwaarden en de maatschappelijke meerwaarde van de steun. Ze moet subsidies terugvorderen als de afgesproken resultaten niet gehaald worden.

3.3. Rechtvaardige en groene fiscaliteit

De overheid moet haar publieke middelen zo verzamelen dat dit de duurzame samenleving en economie ten goede komt. De overheid moet daarom werk maken van rechtvaardige en vergroende belastingen. (Het hoofdstuk 'Naar een rechtvaardige verdeling van de welvaart' gaat hierop dieper in.)

3.4. Een duurzame overheid

De eigen werking van de overheid duurzaam maken is ook een manier om duurzame bedrijven te steunen. Overheidsopdrachten moeten gaan naar bedrijven die tegen een redelijke prijs het meeste toegevoegde waarde, innovatie en tewerkstelling scheppen in Vlaanderen. Dat zijn niet noodzakelijk de goedkoopste aanbieders.

Er is sprake van 'duurzame overheidsopdrachten' als bedrijven alleen overheidsopdrachten kunnen binnenhalen als ze voldoen aan sociale eisen (bv. een diversiteitsbeleid voeren en inzetten op sociaal overleg) én aan milieu-eisen. Als een dergelijk beleid slim gecombineerd wordt met het Vlaamse innovatiebeleid, maakt dat van de Vlaamse economie een voorloper met meer concurrentiekracht.

4. Onze economie duurzamer maken met bedrijven en sectoren

Kort:

- **Bedrijven en sectoren moeten slimmer inspelen op maatschappelijke noden.**
- **Het welzijn van de werknemers moet centraal staan.**
- **Coöperatieven zijn een stabiele factor in de economie.**

Oriëntaties

214	.....
215	.....
216	.....
217	.....
218	.....
219	.....
220	.....
221	.....
222	.....
223	.....
224	.....
225	.....
226	.....
227	.....
228	.....
229	.....
230	.....
231	.....
232	.....
233	.....
234	.....
235	.....
236	.....
237	.....
239	.....
240	.....
241	.....
242	.....
243	.....
244	.....
245	.....
246	.....
247	.....
248	.....

4.1. Meer visie en actie in de sectoren

De sectoren moeten meer initiatieven nemen om 'duurzaam' te worden. Ze moeten creatief en proactief inspelen op maatschappelijke behoeften.

Veel meer dan vandaag moeten ze de vakbondsvertegenwoordigers daarbij betrekken. Dat is cruciaal om de noodzakelijke veranderingsprocessen te sturen en daarbij rekening te houden met sociale overwegingen.

Er zijn veel redenen waarom bedrijven failliet gaan. Maar de neergang van een sector is vaak te wijten aan te weinig innovatie. Men speelt te weinig in op nieuwe niches. Men investeert te weinig in onderzoek en ontwikkeling en in producten met meer toegevoegde waarde. We verwijzen hier naar de clusters, de slimme specialisatie waarvan de overheid maar ook de sectoren effectief werk moeten maken.

4.2. Meer oog voor andere belanghebbenden

Private bedrijven moeten ook oog hebben voor de belangen en behoeften van de werknemers én van hun klanten, de buurt en het milieu. Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) wil zeggen dat men problemen aanpakt zonder te wachten op regelgeving. Een eerlijke en open dialoog met alle belanghebbenden, op basis van duidelijke en volledige informatie, is het startpunt.

MVO is nu te vaak beperkt tot de zorg voor het bedrijfsimago, maar het moet leiden tot een andere bedrijfscultuur waarin ook het welzijn van de werknemers centraal staat.

4.3. Meer samenwerking tussen bedrijven

Samenwerking tussen bedrijven helpt om bedrijven duurzaam te maken. Bedrijven in eenzelfde streek of op eenzelfde bedrijventerrein kunnen samen investeren in waterzuivering, hernieuwbare energie en mobiliteit.

..... 249

..... 250

..... 251

..... 252

..... 253

..... 254

..... 255

..... 256

..... 257

..... 258

..... 259

..... 260

..... 261

..... 262

..... 263

..... 264

..... 265

..... 266

..... 267

..... 268

..... 269

..... 270

..... 271

..... 272

..... 273

..... 274

..... 275

..... 276

..... 277

..... 278

..... 279

..... 280

..... 281

..... 282

..... 283

..... 284

..... 285

..... 286

..... 287

..... 288

..... 289

..... 290

..... 291

Binnen het economische proces van grondstof tot gebruiker (de productieketen) biedt samenwerking mogelijkheden tot efficiëntiewinst en kansen voor duurzaamheid (bv besparen op verpakking en materialen). In 'industriële ecosystemen' zijn de afvalstoffen van sommige bedrijven de grondstoffen voor andere. De overheid kan ook samenwerkingsverbanden in innovatie of marketing en export belonen.

Veel vormen van samenwerking komen tot stand binnen een bepaalde regio. Om de regionale clustering tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden te bevorderen in het kader van een duurzaam toekomstbeeld zijn ook regionale visies nodig. Hier is een rol weggelegd voor de SERR-RESOC's (subregionale overlegorganen tussen werknemers- en werkgeversorganisaties).

4.4. Meer overheidsinitiatief

Private ondernemingen zijn niet het enige model. We willen een overheid die zelf actie onderneemt via dienstverlening, via overheidsbedrijven en via strategisch gekozen participaties in private bedrijven. De overheid moet inzetten op beloftevolle onderdelen van de duurzame economie zoals energiebesparing. Overheden hebben trouwens altijd een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling en invoering van nieuwe technologie (bv. het internet).

De Vlaamse overheid moet daarbij verder bouwen op investeringsinstrumenten zoals de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) en het onlangs opgerichte energiebedrijf dat overheidsgebouwen energiezuinig moet maken. Een overheid die bedrijventerreinen in concessie geeft (zoals bv. in het Antwerpse havengebied), heeft meer mogelijkheden om economisch te sturen.

4.5. Meer coöperatieven

Als vakbond zijn we voorstander van coöperatieven die de waarden en normen respecteren van de International Co-operative Alliance (ICA).

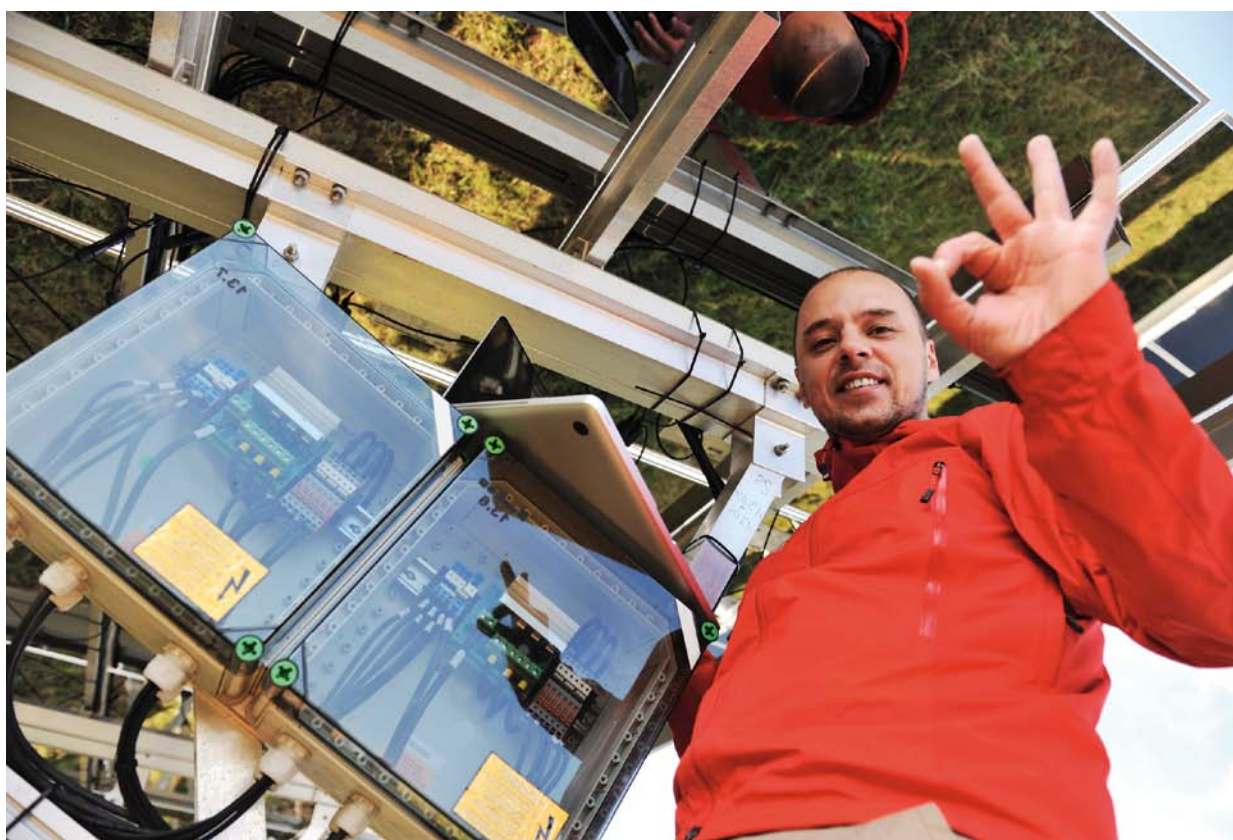
Een reeks factoren maakt dergelijke coöperatieven tot een stabiele factor in de economie. Het betreft onder meer de controle die hun leden hebben over de productiemiddelen; het belang dat ze hechten aan economische democratie, werkzekerheid en opleiding & vorming; het langetermijnperspectief op duurzaam ondernemen; het nastreven van samenwerking met andere coöperatieven en de aandacht voor de (lokale) gemeenschap.

Energiecoöperatieven

Energiecoöperatieven zoals Ecopower, Beauvent en Bronsgroen zijn een middel om de energieproductie in handen te houden van de bevolking en om de energieprijzen lager te houden. Ze mogen jaarlijks een rendement van maximum 6% uitkeren aan hun aandeelhouders als deelname in de winst.

Als ze meer winst maken, investeren ze die lokaal in zinvolle projecten. Meer dan 40.000 gezinnen investeerden op die manier 55 miljoen euro in hun lokale economie.

5. Een duurzame vakbond

Kort:

- We moeten ons eigen toekomstbeeld sterker uitdragen.
- Ook eigen goede praktijken verder verspreiden.
- Via samenwerking onze slagkracht verhogen.
- Ook eigen vakbondswerking duurzaam maken.

Oriëntaties

..... 292

..... 293

..... 294

..... 295

..... 296

..... 297

..... 298

..... 299

..... 300

..... 301

..... 302

..... 303

..... 304

..... 305

..... 306

..... 307

..... 308

..... 309

..... 310

..... 311

..... 312

..... 313

..... 314

..... 315

..... 316

..... 317

..... 318

..... 319

..... 320

..... 321

..... 322

..... 323

..... 324

..... 325

..... 326

5.1. Blijvende aandacht voor sensibilisering en vorming

Het Vlaams ABVV engageert zich om bijkomende inspanningen te leveren om haar kaders, militanten en leden verder inzicht te geven in de financieel-economische, sociale en ecologische problemen en hun samenhang. En dat zowel op Vlaams, Europees als mondiaal niveau.

Die kennis is een voorwaarde om na te denken over oplossingen die goed zijn voor de werknemers en om meer steun te verwerven voor die oplossingen.

5.2. Zelf ons positief alternatief toekomstbeeld uitdragen

De sociale verworvenheden verdedigen is belangrijk, maar volstaat niet. Om mensen samen in actie te krijgen moeten we ons eigen beeld van de toekomst ('just transition' of rechtvaardige overgang) beter uitdragen, verder verfijnen en vertalen in concrete acties.

Kijk naar Denemarken: dat wil tegen 2050 alle elektriciteit opwekken met hernieuwbare energie. Dankzij die ambitie is Denemarken nu de wereldwijde leider in de transitie naar groene energie.

Meer visie wapent ons voor het sociaal overleg. Het helpt om kritische vragen te stellen aan de overheid en de bedrijven. En het helpt ons te komen tot toekomstgerichte beslissingen in concrete dossiers. Het vormt de basis om maatschappelijke bondgenootschappen te sluiten of te versterken. We dragen het toekomstbeeld uit naar onze achterban en naar de samenleving via een doordachte communicatie en met concrete eisen en slogans.

5.3. Transitie van sectoren

We willen beter zicht krijgen op de vele initiatieven op sectorniveau om economie te versterken en meer duurzaam te maken. Het betreft zowel projecten van de overheid als van het bedrijfsleven.

Voorbeelden van belangrijke sectoren zijn daarbij energie, bouwen & wonen, mobiliteit en voeding. Belangrijke aandachtspunten zijn de werkgelegenheid, veilig en waardig

.....	327
.....	328
.....	329
.....	330
.....	331
.....	332
.....	333
.....	334
.....	335
.....	336
.....	337
.....	338
.....	339
.....	340
.....	341
.....	342
.....	343
.....	344
.....	345
.....	346
.....	347

werk, het tegengaan van klimaatverandering, zuinig omgaan met energie, grondstoffen en materialen en zuinig ruimtegebruik.

We moeten ook onze eigen goede praktijken verder verspreiden. We gaan bijvoorbeeld na of de aanpak van ABVV Metaal om meer inzicht te verwerven en stappen vooruit te zetten op het vlak van 'nieuwe industrialisering' als model kan dienen voor andere sectoren. We bekijken of we de hiermee opgedane ervaring kunnen uitwisselen tussen de centrales en met het interprofessionele niveau. We zoeken naar manieren waarop onze organisatie kan omgaan met de sectoroverschrijdende aspecten van de transitie en met de (sub)sectoren die winnen of verliezen bij de transitie.

5.4. Transitie op de werkvloer

Het Vlaams ABVV ontwikkelde al heel wat materiaal en vorming om werknemers te helpen bij een vakbondswerking rond het duurzaam maken van de economie. Thema's zoals mobiliteit, milieu en energie kwamen daarbij al aan bod. Andere thema's, zoals duurzaam materialengebruik, komen meer en meer in beeld.

..... 348

..... 349

..... 350

..... 351

..... 352

..... 353

..... 354

..... 355

..... 356

..... 357

..... 358

..... 359

..... 360

..... 361

..... 362

..... 363

..... 364

..... 365

..... 366

..... 367

..... 368

..... 369

..... 370

..... 371

..... 372

..... 373

..... 374

..... 375

..... 376

..... 377

Daarbij gelden volgende aandachtspunten:

- We zoeken verder naar wegen om zicht te krijgen op het tempo en de richting van de bedrijfsinvesteringen en die waar nodig te beïnvloeden; we gaan na hoe we de financieel-economische informatie (EFI) kunnen aanvullen met gegevens over de duurzaamheid van bedrijven; we zetten verder in op het preventief bedrijfsbeleid.
- We gaan voor een integrale syndicale werking; we leggen verbanden tussen de sociale, economische en ecologische thema's.
- We streven ernaar om de aanknopingspunten in de regelgeving voor sociaal overleg over duurzaamheid op bedrijfsniveau te versterken (milieuvergunning, energiebeleidsovereenkomst, innovatiedialoog op de ondernemingsraad, verslag milieucoördinator).
- We ijveren voor transparantie zodat duidelijk is of bedrijven ook doen wat ze beloven.

5.5. Transities maak je niet alleen

De uitdagingen zijn groot. Uit het overleg met de andere vakbonden en met nieuwe sociale bewegingen leren we dat onze analyses van de problemen en onze voorstellen voor oplossingen steeds vaker gelijk lopen.

Er bestaat dus een stevige gemeenschappelijke basis om via samenwerking onze slagkracht te verhogen. En er zijn al overlegformules en samenwerkingsverbanden zoals Arbeid & Milieu en het transitienetwerk. We gaan na op welke manieren we samen het beleid sterker kunnen beïnvloeden en samen actie kunnen ondernemen. We maken afspraken om beloftevolle sporen waar te maken.

Transitienetwerk van het middenveld

Dit netwerk brengt mensen samen uit de verschillende hoeken van het progressieve middenveld en de maatschappij: Vlaams ABVV, ACV, ACW, milieubeweging, derde wereldbeweging, armoedeverenigingen, universiteiten, cultuursector en media.

Het netwerk werkte een toekomstbeeld uit, en stelde zich daarbij de vraag hoe een rechtvaardige en duurzame samenleving er uit ziet in 2050. Binnen het netwerk willen we leren van elkaar en werken aan een groter draagvlak voor een rechtvaardige transitie. Uiteindelijk willen we het beleid van de overheid en de bedrijven beïnvloeden.

In 2012 organiseerde het netwerk een festival dat de Vooruit in Gent deed vollopen. Het Transitiefestival presenteerde een waaier aan creatieve toepassingen, experimenten en verbeeldingen van hoe onze toekomst eruit kan zien.

..... 378
..... 379
..... 380
..... 381
..... 382
..... 383
..... 384
..... 385
..... 386
..... 387
..... 388
..... 389
..... 390
..... 391
..... 392
..... 393
..... 394
..... 395
..... 396
..... 397
..... 398

Werknemers zijn ook consumenten. We moeten de mogelijkheden daarvan (opnieuw) verkennen en benutten. We bouwen hierbij verder op de ervaringen met samenaankoop (samen sterker).

Los van de middenveldorganisaties nemen veel los-vaste samenwerkingsverbanden van individuele burgers (wijkwerkingen, coöperatieven) nieuwe initiatieven. Als we meer aansluiting kunnen vinden bij een door ons gemaakte selectie van initiatieven 'van onder uit' kunnen we leren uit de praktijk, mensen beter duidelijk maken welke doelstellingen we nastreven, een breder draagvlak verwerven en nieuwe leden aantrekken.

5.6. Internationale vakbondssolidariteit

We investeren in samenwerking tussen vakbonden, al dan niet binnen het Europese en het internationale Vakverbond (EVV en IVV). Dat is nodig, bijvoorbeeld om te komen tot een sociaal Europa, tot een krachtdadig Europees antwoord op de Europese crisis of om een halt toe te roepen aan het Duitse lage loonbeleid. Dat beleid heeft niet alleen belangrijke negatieve gevolgen voor de gemiddelde Duitser, maar ook voor Vlaanderen en de rest van Europa.

.....399

.....400

.....401

.....402

.....403

.....404

.....405

.....406

.....407

.....408

.....409

.....410

.....411

.....412

.....413

.....414

.....415

.....416

.....417

.....418

We komen ervoor op dat de normen van de Internationale Arbeidsorganisatie (beter gekend onder zijn Engelse afkorting ILO) overal ter wereld gerespecteerd worden. Het gaat onder meer om basisprincipes zoals de syndicale vrijheid, het recht op collectief overleg, gelijk loon voor gelijk werk en het verbod op discriminatie en kinderarbeid.

Via de eigen internationale solidariteitsprojecten van het ABVV steunen we de opbouw van tegenmacht in lageloonlanden. Dat gaat sociale dumping en delocalisatie naar die landen tegen en draagt bij tot betere levensomstandigheden daar.

5.7. Een duurzaam Vlaams ABVV

We kunnen zelf werk maken van duurzaamheid en zo het goede voorbeeld geven en leren uit de praktijk. We maken op dit moment al plannen voor duurzame aankopen, bv. van kantoor materiaal, bedrijfsfietsen of groene wagens.

We streven ook naar energiezuinige, duurzame vakbondsgebouwen en milieuvriendelijk woon-werkverkeer voor onze medewerkers. We gaan na wat duurzaamheid betekent in onze verschillende werkingen.

Vooruit voor een sterk ABVV in Vlaanderen

- Voor een sterke syndicale tegenmacht in Vlaanderen
- Voor een sterke vorming en ondersteuning
- Voor meer loopbaanzekerheid via meer loopbaandienstverlening

een sterke vakbond is
broodnodig

VLAAMS
ABVV

DEEL 1. VOOR EEN STERKE SYNDICALE TEGENMACHT IN VLAANDEREN

Kort:

- **Onze waarden zijn meer dan ooit actueel en modern.**
- **Grotere impact nodig op sociaal overleg.**
- **Samen met middenveld meerwaarde van ons welvaartsmodel verdedigen.**

1. Inleiding: een sterke vakbond blijft broodnodig

De conservatieve politieke partijen en sommige media plaatsen ons vaak in de hoek van 'oude' sociale bewegingen die opkomen voor zogenaamd achterhaalde verworven rechten. Ze hebben het verkeerd voor.

Een moderner imago

Onze waarden van solidariteit en sociale rechtvaardigheid, onze maatschappijkritiek en onze strijd voor sociale vooruitgang zijn meer dan ooit actueel. Maar de context waarin we werken is er niet gemakkelijker op geworden.

De besluitvorming binnen onze organisatie is niet altijd eenduidig en glashelder. We slagen er ook niet altijd in om onze boodschap goed te verpakken, op een eigentijdse manier en rekening houdend met de verschillende regionale gevoeligheden in dit land. Werk aan de winkel dus om het ABVV in Vlaanderen meer smoel te geven en een moderner imago aan te nemen.

Aantrekkelijk voor jongeren

Dit is van groot belang als we een grotere aantrekkingskracht willen uitoefenen op de jongere generaties. Naast de kwaliteit van onze dienstverlening en onze collectieve belangenbehartiging zijn ons profiel en imago een belangrijke factor om zich bij ons duurzaam aan te sluiten.

Maar ook de aandacht die we hebben voor jongerenthema's en de mogelijkheden die jongeren krijgen tot inspraak zijn cruciaal. We moeten in elk geval verder inzetten op jongeren, zowel via onze dienstverlening als door hen actiever bij onze besluitvorming en werking te betrekken.

Wegen op het sociaal overleg

Ons ledenaantal en onze militanten bepalen de slagkracht van onze vakbond. Maar onze impact op het sociaal-economisch beleid van de overheid en binnen het bedrijfsleven hangt mee af van de mate waarin we op het sociaal overleg kunnen wegen.

"Het sociaal overleg in Vlaanderen wordt almaar belangrijker"

Ook in Vlaanderen, want dat sociaal-economisch overleg wordt almaar belangrijker nu er omvangrijke, bijkomende bevoegdheden worden overgedragen naar de regio's, zoals bevoegdheden inzake arbeidsmarktbeleid en inzake sociale bescherming.

We hebben in Vlaanderen reeds een vrij goed uitgebouwde overlegstructuur, zowel regionaal (paritaire SERV-tripartite VESOC) als subregionaal (SERR-Resoc). Het zal er op aankomen om die structuren verder uit te werken, zeker op sectoraal niveau, nu bevoegdheden worden overgedragen die een veel rechtstreekser impact hebben op de werking in sectoren en bedrijven.

Ook het streekoverleg moet zich verder kunnen ontwikkelen en de zogenaamde interne staatshervorming (meer politieke macht bij steden en gemeenten respectievelijk bij het Vlaamse beleidsniveau) mag niet langer misbruikt worden om dat streekoverleg in vraag te stellen.

Bovendien moeten we voluit gaan voor het behoud van het sociaal overleg. De politieke overheid mag niet langer inspelen op de strategie van werkgeversorganisaties om voorrang te geven aan

lobbywerk in plaats van overleg, en mag het overleg niet langer uithollen via parallelle besluitvorming (bijv. Vlaamse Industrieraad, Vlaanderen in actie, enkel werkgeversorganisaties betrekken bij Bankenplan).

“De overheid mag het overleg niet langer uithollen”

Bij de uitvoering van de zesde staats hervorming moeten we er zeker over waken dat we als sociale partners betrokken blijven bij het beheer van de middelen uit de sociale zekerheid. Onder sociale partners bestaat hierover consensus, maar politiek is dit zeker nog niet verworven.

En tenslotte moeten we zelf verder werk maken van een grotere invloed via het sociaal- economisch overleg. We missen nog voldoende mobilisatiekracht en -mogelijkheden om onze eisen naar het sociaal overleg en de politiek kracht bij te zetten.

Een sterk middenveld

Het middenveld is de motor van sociale vooruitgang. Daarom wordt het steeds vanuit conservatieve en neoliberale hoek fel aangevallen.

Ook de rol van de vakbonden ligt daarbij in de vuurlijn: in het overleg, als beheerder van sociale bescherming, en als dienstverlener en uitbetalingsinstelling. We zullen in de toekomst meer dan ooit de meerwaarde van ons welvaartsmodel - gestoeld op een sterke sociale bescherming en op sociaal overleg - moeten verdedigen. Samen met progressieve partijen en politici en met andere middenveldpartners.

Willen we dingen in beweging zetten of structurele maatschappelijke veranderingen realiseren, zoals de transitie naar een meer duurzame economie en samenleving (zie hoofdstuk 'Naar een duurzame economie'), dan zullen we de krachten op het middenveld moeten bundelen.

2. Oriëntaties voor een sterke syndicale tegenmacht

Oriëntaties

- Een moderner imago en een strijdbare opstelling
- Aantrekkelijk voor jongeren
- Paritair sociaal overleg
- Sectoraal overleg op regionaal niveau
- Streekoverleg
- De interne ABVV-werking
- Unieke speler op het middenveld
- De krachten bundelen

1. Een modern imago en een strijdbare opstelling

1.....	Het Vlaams ABVV wil een modern imago uitdragen. Als vakbond die in de eerste plaats opkomt voor de collectieve belangen van werknemers, rond klassieke en rond nieuwere thema's zoals werkbaar werk of competentiebeleid. We willen werk maken van jobzekerheid en van loopbaanzekerheid (zie hoofdstuk 2). We zetten nog meer in op loopbaandienstverlening (zie deel 3 verder in dit hoofdstuk).
2.....	
3.....	
4.....	
5.....	
6.....	
7.....	We willen niet alleen onze syndicale visie verder ontwikkelen, maar die ook offensief en proactief uitdragen. Onze standpunten moeten meer impact hebben op het beleid, via overleg als het kan, via acties als het moet. We moeten nog meer mobilisatiekracht en -mogelijkheden ontwikkelen om onze eisen naar het sociaal overleg en de politiek kracht bij te zetten.
8.....	
9.....	
10.....	
11.....	
12.....	
13.....	En we investeren in een moderne communicatie: via onze eigen communicatie en via afspraken met het federaal ABVV om de syndicale boodschappen ook op federaal niveau te laten kleven op de regionale realiteit. We leggen in onze communicatie de nadruk op onze eigen voorstellen en standpunten.
14.....	
15.....	
16.....	
17.....	

2. Aantrekkelijk voor jongeren

18.....	Samen met de centrales en de gewesten zet het Vlaams ABVV een lange-termijnactieplan op om meer jongere leden aan te trekken en ze syndicaal actief te maken binnen onze organisatie. De succesvolle doorstroom vanuit het gratis lidmaatschap van Magik/ABVV-jongeren naar aansluiting bij onze centrales is daarbij alvast een positief gegeven.
19.....	
20.....	
21.....	
22.....	
23.....	

3. Paritair sociaal overleg

.....24	Het Vlaams ABVV wil het paritair sociaal overleg tussen vakbonden en werkgeversorganisaties in Vlaanderen - in de schoot van de SERV - versterken. De invulling van het arbeidsmarktbeleid en van alles wat te maken heeft met loonkosttegemoetkomingen aan bedrijven of voordelen voor werknemers, moet het voorwerp blijven van paritaire afspraken.
.....25	
.....26	
.....27	
.....28	
.....29	
.....30	
.....31	Het afsluiten van Vlaamse werkgelegenheidsakkoorden moet worden verdergezet: via paritaire afspraken in de SERV die vervolgens worden ondersteund via afspraken met de Vlaamse overheid in VESOC (zie hoofdstuk 'Naar meer loopbaanzekerheid').
.....32	
.....33	
.....34	

4. Sectoraal overleg op regionaal niveau

.....35	Met deze werkgelegenheidsakkoorden als uitgangspunt worden in de toekomst paritaire sectorconvenanten onderhandeld tussen de sectorale sociale partners. Ze worden vervolgens voorgelegd aan de Vlaamse regering voor een ondersteunend en flankerend overheidsbeleid (zie hoofdstuk 'Naar meer loopbaanzekerheid').
.....36	
.....37	
.....38	
.....39	
.....40	Het Vlaams ABVV wil in ieder geval de sectorale invalshoek versterken op regionaal niveau, nu bevoegdheden worden overgeheveld die rechtstreekser impact hebben op de werking in sectoren en bedrijven. Dit is cruciaal als we als vakbond de komende jaren in Vlaanderen een effectieve tegenmacht willen worden. Vandaag kunnen we dit in Vlaanderen onvoldoende zijn, juist omdat het interprofessionele geen ondersteuning vanuit sectoren en bedrijven kon krijgen.
.....41	
.....42	
.....43	
.....44	
.....45	
.....47	
.....48	
.....49	We moeten zoeken hoe fora kunnen worden opgericht waar partners uit het sectoraal overleg zich kunnen vinden voor sectorale afspraken en adviezen rond materies die geregionaliseerd zijn.
.....50	
.....51	
.....52	

Bijkomende bevoegdheden arbeidsmarktbeleid

De belangrijkste bevoegdheden die hier worden overgedragen met directe impact in sectoren en bedrijven zijn:

- doelgroepmaatregelen (RSZ-verminderingen en activering van werkloosheidsuitkeringen)
- betaald educatief verlof
- industrieel leerlingenwezen.

5. Streekoverleg

53	.....	We ijveren voor een versterking van het streekoverleg via de SERR-Resoc's op maat van regio's en (groot)stedelijke gebieden.
54	.....	
55	.....	We ondersteunen onze gemandateerden in diverse overlegfora, zoals het streekoverleg, op een kwalitatieve, maar selectieve manier.
56	.....	

6. De interne ABVV-werking

57	.....	Door de uitbreiding van bevoegdheden moeten we ook de interne werking van het Vlaams ABVV bekijken. Aandachtspunten zijn zeker:
58	.....	
59	.....	
60	.....	• een globale discussie tussen de intergewestelijken en het federaal ABVV over de inzet van middelen en personeel;
61	.....	• een efficiënte inzet van middelen en personeel binnen het Vlaams ABVV;
62	.....	• de uitbouw van een werking die het Vlaams ABVV garanties geeft
63	.....	standpunten in te nemen die gedragen zijn door de geledingen.
64	.....	
65	.....	
66	.....	Bovendien moeten we binnen onze werkingen en diensten werk maken van de principes die we voorstaan in de congres tekst, en de eisen die we formuleren waar mogelijk ook toepassen op onszelf.
67	.....	
68	.....	

7. De krachten bundelen op het middenveld

69	.....	We profileren ons als unieke speler op het Vlaamse middenveld.
70	.....	We zijn immers een grote middenveldorganisatie met meer dan 700.000 leden in Vlaanderen, waaronder ook heel wat kortgeschoolde werknemers. Zo houden we de vinger aan de pols van wat er bij brede lagen van de bevolking echt leeft. Door onze aanwezigheid in de bedrijven nemen we binnen het middenveld ook een unieke positie in (interprofessionele en professionele structuren).
71	.....	
72	.....	
73	.....	
74	.....	
75	.....	
76	.....	
77	.....	We investeren in progressieve frontvorming met de andere vakbonden, met andere middenveldspelers en met progressieve partijen, zoals de socialistische partij, om meer te wegen op maatschappelijke thema's zoals armoede en duurzame ontwikkeling, en zeker om ons welvaartsmodel - gestoeld op een sterke sociale bescherming en sterk overleg - in Vlaanderen te verdedigen en te versterken.
78	.....	
79	.....	
80	.....	
81	.....	
82	.....	
83	.....	

DEEL 2. VOOR EEN STERKE VORMING EN ONDERSTEUNING

Kort:

- **Syndicaal terreinwerk is vandaag geen evidentie.**
- **Daarom belang van goede vorming en ondersteuning van onze militanten.**
- **Ook organisatorisch onderling beter afstemmen op elkaar.**

1. Inleiding: samen sterk voor onze militanten

Het ABVV telt in Vlaanderen duizenden militanten. We hebben echter geen zicht op het totaal aantal militanten, wie ze zijn en waar ze actief zijn. Wel weten we hoeveel en in welke bedrijven we zetels in de ondernemingsraden (OR) en de comités voor preventie en bescherming op het werk (CPBW) veroverd hebben. Dat zijn er in heel Vlaanderen 3471 in de OR en 4588 in de CPBW's.

De syndicale bedrijfswerking staat er niet alleen voor

Om de vier jaar stromen er meerdere duizenden nieuwe verkozenen in die overlegorganen in. Voor een aantal onder hen betekent dit meteen ook hun start als syndicaal militant. Maar ook los van de sociale verkiezingen zetten ABVV-militanten hun eerste stappen, bv. in sectoren waar geen sociale verkiezingen doorgaan, of in de periode tussen twee verkiezingen.

Onze militanten zijn **onze eerste syndicale lijn** in de bedrijven en instellingen. Ze nemen een zware en zeer diverse taak op: als syndicale eerstelijnsdienstverlener, als behartiger van de collectieve belangen van de werknemers, als ankerpersonen in het sociaal overleg op bedrijfsvlak (ze zetelen in OR en CPBW, of ze nemen een taak als syndicaal afgevaardigde op). Ze vormen de brug tussen de leden en de werknemers enerzijds en de vakbondsstructuur anderzijds. En ze dragen ons gedachtengoed mee uit.

“Onze militanten nemen een zware en zeer diverse taak op”

Hun taken zijn dus veelvuldig, en de uitdagingen worden groter. De maatschappij wordt immers

complexer en individualistischer. We worden aangevallen over onze visie en onze aanpak. Onze waarden staan onder groeiende externe druk. Syndicaal terreinwerk is daarbij geen evidentie!

Tegelijk moeten we ook andere accenten in onze werking leggen: onze leden hechten bijvoorbeeld meer en meer belang - naast loon- en arbeidsvoorwaarden - aan de kwaliteit van hun arbeid in al zijn aspecten.

Onze militanten staan er uiteraard niet alleen voor. In de eerste plaats steunen zij op de afdelingen van hun centrale. De beroepssecretaris is hun eerste aanspreekpunt voor de syndicale werking in de bedrijven en instellingen. Ook voor die secretarissen zijn de taken veelvuldig en de uitdagingen groot.

Vorming en ondersteuning in het ABVV

Binnen hun centrale kunnen nieuwe en ervaren ABVV-militanten en verkozenen, naast de bijstand van hun beroepssecretaris, rekenen op een palet aan diensten die hen in hun syndicale bedrijfswerking bijstaan en versterken. Ze kunnen er terecht voor syndicale vorming of voor ondersteuning bij aspecten van hun syndicale werking.

Sommige centrales hebben een eigen vormingsdienst voor de vorming van de militanten in hun sectoren. Sommige centrales hebben ook specifieke ondersteuningsdiensten voor bepaalde materies in syndicaal werk, zoals de economische en financiële informatie (EFI), preventie en welzijn, ... Ze geven bijstand aan militanten en secretarissen bij bedrijfsdossiers en bij sectorkwesties.

Ook het interprofessionele ABVV in Vlaanderen staat militanten bij, met interprofessionele vorming en met ondersteuning rond een aantal syndicale materies.

- **Interprofessionele vorming** wordt in alle gewesten in het ABVV in Vlaanderen georganiseerd en op het Vlaamse niveau mee vormgegeven. De interprofessionele vorming is stevig uitgebouwd, en we hebben geïnvesteerd in een goed opgeleide ploeg vormingswerkers met veel aandacht voor vormingsmethodieken.
- De uitbouw van de **interprofessionele ondersteuning** varieert sterk naargelang het gewest. In elk ABVV-gewest is een diversiteitswerking actief. Vanuit het landelijk niveau wordt, naast diversiteit, ook ondersteuning voor andere syndicale materies voorzien. We zetten daarbij in op kwalitatieve ondersteuningsmethodieken, die de grondslag vormen voor een verdere uitbouw. Ook beroepssecretarissen kunnen overigens voor ondersteuning van een aantal syndicale thema's terecht bij het interprofessionele ABVV.

Meer visie nodig

De vorming en ondersteuning aan onze militanten is echter sterk versnipperd en varieert in omvang en aanpak per gewest en per centrale. We slagen er niet in om ons aanbod aan de militanten beter op elkaar af te stemmen, overlappings te vermijden, de financiering veilig te stellen, te stroomlijnen, en er een coherenter geheel van te maken. Integendeel, de tendens gaat soms in de tegengestelde richting. Het interprofessionele ABVV verliest aan bindende kracht.

Voor onze organisatie betekent dat een verlies aan efficiëntie en doelmatigheid. Voor de militant is het niet altijd gemakkelijk de juiste weg te vinden naar de beste bijstand. Hoe kan het ABVV mij het best bijstaan bij mijn syndicale werking als militant? Welke vorming wordt er mij aangeboden en wat heb ik het meest nodig? Waar vind ik ondersteuning bij een moeilijk syndicaal dossier?

“Voor de militant is het niet altijd gemakkelijk de juiste weg te vinden”

We missen vandaag een coherente, duidelijke en door iedereen gedragen visie over de syndicale vorming en ondersteuning van militanten doorheen hun syndicale loopbaan als militant. We willen

enerzijds van onze militanten via vorming sterke en zelfredzame mensen maken. Anderzijds willen we ze met gespecialiseerde ondersteuning bijstaan waar en wanneer nodig. Hoe we die doelstellingen best aanpakken, hoe we ze op elkaar afstemmen en in elkaar passen, en hoe we dit dan in het ABVV het best realiseren (met de diensten waarover we beschikken en met keuzes voor verdere uitbouw), is een centrale uitdaging.

Om die uitdaging aan te pakken moeten we de syndicale vorming en de ondersteuning verder blijven uitbouwen en versterken.

Uitdagingen voor onze vorming

Voor de vorming hebben we de afgelopen jaren geïnvesteerd in een betere afstemming tussen de verschillende vormingsdiensten in het ABVV en de centrales.

Er zijn stappen vooruit gezet, maar het werk is niet af: we werken nog teveel naast elkaar, er zijn nog onvoldoende duidelijke afspraken over taakverdeling, complementariteit en toeleiding. Het optimale vormingstraject voor een (elke) militant is nog onvoldoende uitgeklaard. En er zijn nog blinde vlekken in ons bereik: niet alle militanten geraken tot bij ons aanbod.

Het betaald educatief (BEV) staat onder druk: bij de voorziene regionalisering van het BEV wordt het recht op algemene vorming (die ook de vakbonden organiseren) door sommigen in vraag gesteld. Onze militanten maken voor hun syndicale vorming (interprofessioneel en in de centrales) in grote mate gebruik van het BEV; we moeten dit dus veilig stellen.

“Het betaald educatief (BEV) staat onder druk”

Uitdagingen voor onze ondersteuning

Ook voor de ondersteuning zijn de uitdagingen groot. Er is vandaag geen consensusvisie over de noden aan ondersteuning van onze militanten en delegees. Die visie moet uitgewerkt worden.

4

Er is ook geen consensusvisie over de manier waarop de ondersteuning in het ABVV moet worden aangepakt (inclusief de taakverdeling en de rol van het interprofessionele). Ook hieraan is nood. Ondersteuning is vandaag immers sterk versnipperd binnen het ABVV in Vlaanderen, over de gewesten en de centrales.

Het interprofessioneel aanbod aan ondersteuning verschilt zeer sterk per gewest. De (syndicale) financieringsmiddelen voor een verdere uitbouw van de interprofessionele ondersteuning zijn echter beperkt. Het bestaande aanbod is overigens niet overal voldoende gekend.

2. Oriëntaties voor een sterke vorming en ondersteuning

Oriëntaties:

- Een samenhangende visie
- Instroom in de syndicale vorming organiseren
- Een vormingstraject aanbieden
- De interprofessionele vorming
- Ondersteuning van de syndicale bedrijfswerking
- Vorming en ondersteuning op elkaar afstemmen
- Ook ondersteuning van beroepssecretarissen

1. Een samenhangende visie

..... 1

..... 2

..... 3

..... 4

..... 5

..... 6

..... 7

..... 8

..... 9

..... 10

..... 11

..... 12

..... 13

..... 14

..... 15

..... 16

- 1.1. We ontwikkelen een samenhangende en integrale visie over hoe en waarmee we alle militanten in elke fase van hun syndicale werk en engagement vanuit het ABVV het best kunnen bijstaan.
- 1.2. Hiertoe werken we samen met de centrales aan een traject voor elke militant waarbij we op een goed afgestemde wijze gericht inzetten op syndicale vorming en op ondersteuning van de syndicale werking. We stemmen daarbij de rollen van de verschillende diensten en instanties op elkaar af zodat we complementair werken.
- 1.3. We versterken onze interprofessionele diensten om deze integrale visie mee te 'stutten' vanuit de diensten van het Vlaams ABVV en de gewesten: we staan de militanten bij met interprofessionele vorming en met specifieke ondersteuning rond een aantal syndicale werkingsthema's, afgestemd op de ontwikkelde visie.

2. Instroom in de syndicale vorming organiseren

..... 17

..... 18

..... 19

..... 20

..... 21

..... 22

..... 23

..... 24

..... 25

..... 26

..... 27

..... 28

- 2.1. We capteren startende militanten van bij het begin van hun syndicale 'loopbaan'. We bieden hen een onmiddellijke toeleiding naar onze syndicale vorming. We sensibiliseren hiervoor breed in het ABVV (bij secretarissen en ervaren militanten).
- 2.2. De instroom van militanten gebeurt op verschillende manieren en tijdstippen, maar in elk geval zijn de sociale verkiezingen een cruciaal moment. Samen met de centrales organiseert het Vlaams ABVV een campagne naar de beroepssecretarissen om hun kandidaten voor de volgende sociale verkiezingen maximaal toe te leiden naar de kandidatenvorming.

3. Een vormingstraject aanbieden

29	.....
30	.....
31	.....
32	.....
33	.....
34	.....
35	.....
36	.....
37	.....
38	.....
39	.....
40	.....
41	.....
42	.....

- 3.1. Elke militant moet een vormingstraject aangeboden krijgen dat is afgestemd op diens noden. Alle vormingsaanbieders in het ABVV spelen hierbij een rol. De interprofessionele vorming profileert zich als een prioritaire partner en zet sterk in op het brede aanbod van basisvorming.
- 3.2. We maken verder werk van de afstemming met de verschillende vormingsaanbieders (centrales + Vlaams ABVV + gewesten) in het ABVV over de taakverdeling (wie doet wat voor welke doelgroepen). We streven naar duidelijke afspraken gebaseerd op complementariteit en efficiëntie. We maken daartoe verder werk van een vormingspaspoort, met als centraal doel de informatiebasis te creëren om het vormingstraject van militanten voor iedereen zichtbaar te maken.

4. De interprofessionele vorming

43	.....
44	.....
45	.....
47	.....
48	.....
49	.....
50	.....
51	.....
52	.....
53	.....
54	.....
55	.....
56	.....
57	.....
58	.....
59	.....
60	.....
61	.....
62	.....

- 4.1. Onze interprofessionele vorming is niet neutraal. We dragen de waarden en visie van het ABVV uit, en die maken integraal deel uit van onze inhoud en onze methode. We leggen dan ook bruggen tussen de inhoudelijke oriëntaties van onze organisatie en onze vormingsinhouden. We werken zo mee aan het versterken van het profiel van het ABVV en het uitdragen van onze visie. We schrijven ons met de vormingsinhoud waar nodig en mogelijk ook meer systematisch in een gecoördineerde aanpak in van campagnes van het ABVV in Vlaanderen.
- 4.2. We zetten verder in op onze methodische aanpak. Emancipatorisch ervaringsleren is ons richtsnoer. Competentiegericht vorming ontwikkelen houdt in dat we met onze stakeholders in debat gaan over hun noden en verwachtingen. We bevestigen onze principiële keuze voor het werken met bedrijfsanimatoren en versterken die aanpak.
- 4.3. BEV moet de belangrijkste pijler blijven voor deelname aan syndicale vorming.

5. Ondersteuning van de syndicale bedrijfswerking

63	.....
64	.....
65	.....
66	.....

- 5.1. We ontwikkelen samen met de centrales en het interprofessionele ABVV in Vlaanderen een visie over de noden aan ondersteuning van onze militanten en delegees, en over de wijze waarop die ondersteuning in het ABVV

.....67
.....68

.....69
.....70
.....71
.....72
.....73
.....74

.....75
.....76
.....77
.....78
.....79
.....80
.....81
.....82
.....83

.....84
.....85
.....86
.....87
.....88

moet aangepakt worden (inclusief de taakverdeling en de rol daarbinnen van het interprofessionele ABVV).

- 5.2. We bouwen vanuit die visie de interprofessionele ondersteuningspoot zo uit dat die complementair aan de centrales een dagelijkse hulp kan zijn voor militanten. Dat laatste omvat zowel instrumenten en methodieken (waarmee de militanten dus zelf aan de slag gaan) als mensen (die dus advies en begeleiding geven).
- 5.3. Interprofessionele ondersteuning is een opdracht voor het Vlaams ABVV én voor de gewesten. We bouwen ondersteuning verder uit in het landelijk Vlaams ABVV, maar werken ook aan het uitvlakken van de grote verschillen tussen gewesten. Doel moet zijn dat in elk gewest een ondersteuningsantennelijn kan functioneren (op een of andere manier). Het landelijk Vlaams ABVV zet bij prioriteit in op methodiekontwikkeling en instrumenten voor ondersteuning.
- 5.4. We gaan actief op zoek naar financiering voor uitbouw van de interprofessionele ondersteuning. We zoeken gericht externe financiering voor projectmatige uitbouw. Tegelijk voeren we het debat over structurele syndicale financiering.

6. Vorming en ondersteuning op elkaar afstemmen

.....89
.....90
.....91
.....92
.....93

- 6.1. We stemmen vorming en ondersteuning ook in de aanpak op elkaar af zodat ze elkaar versterken. Zo kunnen we aan onze militanten op elk ogenblik het meest passende aanbod doen om hen bij de versterking van hun syndicale werk bij te staan.

7. Ook ondersteuning van beroepssecretarissen

.....94
.....95
.....96
.....97

- 7.1. We inventariseren de noden aan ondersteuning van beroepssecretarissen, voor specifieke thema's, door het interprofessionele Vlaams ABVV. We voeren een debat over de meest wenselijke aanpak van die ondersteuning.

DEEL 3. VOOR MEER LOOPBAANZEKERHEID VIA MEER LOOPBAANDIENSTVERLENING

Kort:

- **Onze leden verwachten onze hulp doorheen hun hele loopbaan.**
- **Vakbond heeft unieke rol als dienstverlening én belangenbehartiger.**
- **Nieuwe dienstverlening moet inspelen op nieuwe noden.**

1. Inleiding: nood aan loopbaandienstverlening groeit

Meer en meer leden kampen met nieuwe syndicale vragen en problemen die te maken hebben met een onzekere en complexer wordende arbeidsmarkt. Loopbanen worden diverser en flexibeler. Kansengroepen worden nog kwetsbaarder.

De aanhoudende sociaal-economische problemen versterken de onzekerheid over de start van de loopbaan, over (kwaliteitsvol) werk vinden en houden, over van werk veranderen, over de combinatie arbeid en gezin, over de eindloopbaan. Leden moeten keuzes maken en kloppen bij het ABVV aan met de vraag: wat doe ik nu best?

Uit de ledenbevraging van het Vlaams ABVV in 2010 bleek die nood al zeer duidelijk: Liefst 90% van de leden gaf toen aan van het ABVV hulp te verwachten bij hun loopbaanmogelijkheden.

Als vakbond moeten we daar een allesomvattend antwoord op bieden. Ons congres van 2010 formuleerde de opdracht om de dienstverlening van het ABVV te verruimen tot de vragen en problemen die opduiken gedurende gans de loopbaan. Deze syndicale loopbaandienstverlening kreeg vorm in de afgelopen periode, maar het werk is nog niet af.

Onze visie

In het hoofdstuk over loopbaanzekerheid schetsen we onze visie dat er meer nood is aan werkzekerheid én aan loopbaanzekerheid.

Ons doel: Het Vlaams ABVV komt op voor meer zekerheid voor werknemers en werkzoekenden in alle aspecten van hun loopbaan. We vertrekken daarbij van 4 fundamentele basisrechten: recht op een volwaardig inkomen, recht op een kwaliteitsvolle

job, recht op een goede combinatie tussen werk en privéleven, recht op een perspectief voor de toekomst.

Dienstverlener én belangenbehartiger

Daarin spelen we een unieke rol. Het ABVV - de centrales en interprofessioneel niveau - is vandaag al dé specialist in vragen en problemen over alles wat met werk en (vervangings)inkomen te maken heeft; vanaf de eerste stappen in het werk tot aan het pensioen. (Net zoals de andere vakbonden.)

We zijn daarbij dienstverleners én belangenbehartigers. Beiden gaan hand in hand. Enkel door die combinatie kunnen we de rechten (en plichten) van onze leden voldoende bewaken en verdedigen.

“Dienstverlener en belangenbehartiger gaan hand in hand”

Vanuit onze dienstverlening bouwen we immers aan dossiers om zowel individuele als collectieve belangen te behartigen. Als het individueel belang van het lid in het gedrang komt, ondernemen we juridische procedures. Voor de collectieve belangenbehartiging pikken we signalen uit de dienstverlening op, detecteren een collectief probleem, stellen mistoestanden aan de kaak, proberen regelgeving en wetgeving positief te veranderen, en sociale afspraken af te dwingen in de praktijk. Eerst via overleg, met actie waar nodig.

Naast het verdedigen van hun rechten, versterken we ook onze leden door hen de juiste informatie te

bezorgen, wegwijs te maken in de malle mol van de papierassen en regels, raad te geven, vorming en opleiding aan te bieden.

Het ganse netwerk van ABVV-diensten – interprofessioneel en centrales –, van medewerkers, over delegees tot secretarissen, zet zich daarvoor in.

En voor loopbaan-dienstverlening?

Opkomen voor de rechten van onze leden op de arbeidsmarkt en hen zo meer zekerheid bieden noodzaakt:

- Een dienstverlening die antwoord biedt op vragen over alle aspecten van hun loopbaan.
- Een dienstverlening die hun positie versterkt om stappen op die arbeidsmarkt te zetten.
- Een individuele en collectieve belangenbehartiging vanuit die dienstverlening.

Ons volledige ABVV-netwerk klaarmaken om, binnen ieders rol, deze ambitie waar te maken is hierbij de uitdaging. Loopbaandienstverlening wordt verzorgd door het geheel van bestaande diensten en werkingen. Elk van deze diensten en werkingen beschikt over zijn eigen specialisme en verwijst door naar de meest geschikte dienstverlener binnen het ABVV-netwerk of naar een externe dienst.

Wij staan aan de kant van het lid

Onze kracht als vakbond vertrekt uit het vertrouwen van onze leden. Leden vertrouwen het ABVV omdat we aan hun kant staan. Dat het ABVV de rechten

van de werknemers verdedigt is – ook volgens onze ledenenquête – nog steeds de belangrijkste reden om vakbonds lid te worden.

Ook voor de syndicale loopbaandienstverlening moeten we dit waarmaken. Dit onderscheidt ons van de andere arbeidsmarktspelers zoals VDAB, RVA, interimkantoren, outplacementkantoren... Bij ons kunnen leden zeggen wat ze bij RVA of VDAB of bij hun werkgever niet durven te zeggen uit schrik voor negatieve gevolgen. Wij respecteren daarbij het rechten- en plichtenkader dat geldt op de arbeidsmarkt, geven correcte informatie en zoeken een gepaste oplossing op maat van het lid.

“Bij ons kunnen leden zeggen wat ze bij RVA of VDAB of hun werkgever niet durven te zeggen”

ABVV-dienstverlening als rode draad

Onze baseline 'ABVV-dienstverlening: de rode draad door je loopbaan' drukt dit goed uit:

- Wij staan aan jouw kant.
- Wij bieden een ABVV-netwerk dat je bijstaat.
- Onze klassieke dienstverlening blijft meer dan ooit nodig, maar we vullen die aan met nieuwe dienstverlening omdat de noden van onze leden veranderen en we hen moeten versterken en ondersteunen op de arbeidsmarkt en in hun loopbaan.
- Dienstverlening en belangenbehartiging gaan opnieuw hand in hand, door de loopbaankeuzes van het lid mee af te dwingen op de werkvloer op basis van een collectief sociaal-afsprakenkader.

2. Oriëntaties voor meer loopbaandienstverlening

Oriëntaties

- Een ruim aanbod vergt een ruime bereikbaarheid
- Erkenning als loopbaanloket voor werknemers
- Onze dienstverlening verder bekendmaken
- Onze dienstverlening verder uitbouwen
- Onze rol als belangenbehartiger waarmaken

1. Een ruim aanbod vergt een ruime bereikbaarheid

De principes die we vastlegden in ons vorige congres (2010) gelden onverkort:

- We organiseren de dienstverlening vanuit het oogpunt van het lid. Onze ingewikkelde structuur mag zo weinig mogelijk hinder geven voor de leden.
- De noden en behoeften van onze leden moeten centraal staan.
- Ongeacht de woon- of werkplaats moet het lid op een vlotte manier toegang hebben tot een basispakket aan dienstverlening.

Vanuit onze visie dat loopbaandienstverlening een opdracht is voor het ganse ABVV, zijn in eerste instantie alle eerstelijnsdiensten betrokken. De werkloosheidsdienst is de eerste lijn bij uitstek voor onze werkzoekende leden; de centrales de eerste

lijn voor werkende leden. In die eerste lijn voor werkenden bekleden onze delegees een unieke positie, al mogen we niet uit het oog verliezen dat we in veel bedrijven niet over delegees beschikken.

Onze leden kloppen met hun vragen bij heel het ABVV aan, waardoor dus ook de meeste eerstelijns- en tweedelijnsdiensten onvermijdelijk met loopbaanvragen worden geconfronteerd. Daarnaast gebruiken onze leden ook e-mail of telefoon om ons te contacteren, en stilletjes aan ook sociale media. Onze aangepaste website www.vlaamsabvv.be is opgebouwd als wegwijzer voor de ABVV-dienstverlening. Uit onderzoek bleek dat leden vooral dit soort info zoeken op onze website.

Oriëntaties

.....1.....
.....2.....
.....3.....
.....4.....
.....5.....
.....6.....
.....7.....
.....8.....
.....9.....

1.1. Onze ABVV-delegees en -militanten

Onze delegees en militanten zijn vandaag al dienstverlener nummer 1 voor een belangrijk deel van onze leden op de werkvloer. Zij moeten ook het eerste aanspreekpunt voor loopbaanvragen worden. Om deze rol te kunnen opnemen maken we hen beter wegwijs in het dienstenaanbod van het ABVV, en ondersteunen we hen bij het detecteren van loopbaanvragen en problemen zodat ze goed kunnen doorverwijzen naar onze diensten.

10.....

11.....

12.....

13.....

14.....

15.....

16.....

17.....

18.....

19.....

20.....

21.....

22.....

23.....

24.....

25.....

26.....

27.....

28.....

29.....

30.....

31.....

32.....

33.....

34.....

35.....

36.....

37.....

38.....

1.2. Onze ABVV-dienstverleners

We verduidelijken het ABVV-dienstverleningsaanbod rond loopbaan in al zijn aspecten, zodat elke dienstverlener van het interprofessioneel ABVV en van de centrales weet wat het totaalaanbod van het ABVV precies inhoudt en actief en correct kan doorverwijzen. We ondersteunen ook hen bij het detecteren van loopbaanvragen en problemen

1.3. Onze ABVV-contactpunten

Om een gebiedsdekkend en gelijk afgestemd aanbod over alle gewesten te bereiken, gaan we een intern debat aan over de verbreding en de inplanting van de ABVV-contactpunten in relatie tot nieuwe contactvormen die de leden gebruiken.

1.4. Nieuwe contactvormen

We houden niet alleen rekening met onze kantoren en eerstelijnscontactpunten, maar gaan permanent op zoek naar 'nieuwe' vormen van contact (bv. e-loket, ...). Zo kunnen we een mix van contactkanalen inzetten om maximaal bereikbaar te zijn voor leden en potentiële leden.

1.5. Specifieke noden

We blijven in onze dienstverlening de focus houden op kansengroepen als meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt. We hebben extra aandacht in de dienstverlening voor specifieke noden:

- Werknemers getroffen door herstructurering of sluiting, met als specifiek accent de kwaliteit van het outplacement.
- Arbeidsongeschiktheid of arbeidsongeval zijn ook risico's waarvoor we specifieke ondersteuning moeten bieden.

2. Erkenning als loopbaanloket voor werknemers

Ook de Vlaamse overheid voorziet ondersteuning om werknemers en bedrijven bij te staan op de veranderende arbeidsmarkt. We merken evenwel een fundamentele ongelijkheid op in de benadering van de vakbonden vergeleken met de werkgeversorganisaties.

De Vlaamse regering erkent de vakbonden namelijk niet als belangrijke speler in het loopbaanverhaal. Werkgeversorganisaties krijgen daarentegen veel gemakkelijker gehoor en financiële middelen om de rollen die zij willen spelen op te nemen.

Oriëntaties

.....39
.....40
.....41
.....42
.....43
.....44
.....45
.....47
.....48
.....49
.....50
.....51
.....52
.....53

2.1. Erkenning

Wij willen als vakbond door de overheid erkend en gerespecteerd worden als hét loopbaanloket voor werknemers en werkzoekenden.

2.2. Structurele verankering

We claimen resoluut deze rol als 'bevoorrechte ondersteuner van werknemers' gedurende hun hele loopbaan'. Naar analogie met de werkgeversorganisaties vragen wij een structurele verankering met bijhorende middelen

2.3. Iedereen gelijk

Voor ons moet daarom overheidssteun voor 'vakbondslotketten' gelijke tred houden met de steun die gaat naar werkgeversorganisaties.

3. Onze dienstverlening verder bekendmaken

Oriëntaties

.....54
.....55
.....56
.....57
.....58
.....59
.....60
.....61
.....62

3.1. Interne promotie

We versterken het interne draagvlak voor het interprofessioneel aanbod loopbaandienstverlening door dit uit te dragen naar leden, secretarissen en personeel van centrales en dit via gepaste communicatie.

3.2. Externe promotie

We vergroten eveneens ons externe draagvlak door onze rol als 'loopbaandienstverlener' te promoten in het brede middenveld en de publieke opinie.

4. Onze dienstverlening verder uitbouwen

Oriëntaties

..... 63

..... 64

..... 65

..... 66

..... 67

..... 68

..... 69

..... 70

..... 71

..... 72

..... 73

..... 74

..... 75

..... 76

..... 77

4.1. Eerste lijn en onthaal

We nemen initiatieven om de diverse diensten in de interprofessionele eerste lijn naar werkwijze, methodiek en logistieke ondersteuning vanuit dit gezamenlijk project verder uit te bouwen. De onthaalfunctie speelt hier een cruciale rol.

4.2. Goede doorverwijzing

We zorgen daarbij voor een goede afstemming van dienstverlening en een goede doorverwijzing tussen de diverse contactpunten van centrales en gewesten. Hierdoor versterken we ook onze interne draagkracht.

4.3. Kwaliteit garanderen

We blijven garant staan voor een kwalitatief aanbod van dienstverlening, begeleidingen en opleidingen in de arbeidsmarktwerking. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Vlaams ABVV en de gewesten.

5. Onze rol als belangenbehartiger waarmaken

Oriëntaties

..... 78

..... 79

..... 80

..... 81

..... 82

..... 83

..... 84

..... 85

5.1. Signalen opvangen en oplossen

We bouwen de signaalfunctie verder uit in het interprofessioneel ABVV en met de centrales. We zoeken naar werkbare professionele formules. Doel is voldoende signalen uit de dienstverlening op te vangen, op een kwaliteitsvolle manier te collectiviseren en via het juiste kanaal aan te pakken zodat er finaal een gepaste oplossing voor de leden bereikt wordt.

Bijlage: Wegwijs in het sociaal overleg

Het overleg in Vlaanderen is goed georganiseerd. Alle Vlaamse sociaal-economische beleidsdomeinen kunnen onderwerp zijn van dit overleg, waarbij vakbonden, werkgeversorganisaties en regering betrokken zijn.

Sociaal overleg

SERV: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

- paritair overleg tussen vakbonden en werkgeversorganisaties
- formuleert adviezen over alle sociaal-economische ontwerpdecreten van de Vlaamse regering.

VESOC: Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité

- driedig overleg tussen vakbonden, werkgeversorganisaties én Vlaamse regering
- over het Vlaamse sociaal-economische beleid
- voorstellen waarover consensus bestaat, moeten door de Vlaamse regering worden uitgevoerd
- Vlaamse werkgelegenheidsakkoorden komen hier tot stand.

SERR-RESOC

- Tegenhangers van SERV en VESOC op streekniveau
- SERR (Sociaal-Economische Raden van de Regio's): Paritair overleg (werknemers/werkgevers) over economisch beleid en werkgelegenheidsbeleid in de regio.
- RESOC (Regionaal Sociaal-economisch Overlegcomité): Driedig overleg (vakbonden, werkgevers, lokale overheden) over bovenlokale of lokale aangelegenheden met een sociaal-economische dimensie.

Strategische adviesraden

- beleidsadviserend en beleidsvoorbereidend via eigen voorstellen aan de Vlaamse regering
- ruimere samenstelling, naast sociale partners ook andere betrokkenen (bijv. lokale overheden, milieuverenigingen, personeelsvertegenwoordigers, ...) en onafhankelijke experts.
- Voorbeelden: Milieu- en Natuurraad (MINA), Mobiliteitsraad (MORA), Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening (SARO), Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid (SAR WGG), Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI).

Beleidsuitvoering

Het Vlaams ABVV maakt ook deel uit van de toezichts- en bestuursorganen van een aantal overheidsinstellingen die de grote beleidslijnen omzetten in concrete beleidsmaatregelen. Zo bewaken we of de juiste keuzes gemaakt worden en of de middelen fair verdeeld worden.

Dat doen we bijvoorbeeld in:

- Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT)
- Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)
- Europees Sociaal Fonds (ESF)
- Kind en Gezin
- Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB).

Deze brochure maakt deel uit van een reeks publicaties over het congres 2014 van het Vlaams ABVV.

Andere congrespublicaties:

- Amendementenboek (verschijnt februari 2014)
- Activiteitenverslag Vlaams ABVV 2009-2012 (verschijnt maart 2014)
- Goedgekeurde standpunten en actiepunten (verschijnt mei 2014)

Andere publicaties:

Het Vlaams ABVV maakt verschillende brochures voor militanten en delegees. Een volledig overzicht vind je op www.vlaamsabvv.be. Je kan er onze brochures gratis downloaden of bestellen.

Op 25 & 26 april 2014 organiseert het Vlaams ABVV
zijn vierjaarlijks statutair congres. 'VOORUIT!
De toekomst moet sociaal en duurzaam' is daarvan
het motto. Tijdens dit congres leggen we onze oriëntaties
vast voor de periode 2014-2018. In deze bundel vind je
de vier congresteksten. Stof tot discussie dus!

•
Vooruit voor een rechtvaardige verdeling van de welvaart

•
Vooruit voor meer job- en loopbaanzekerheid

•
Vooruit voor een duurzame economie

•
Vooruit voor een sterk ABVV in Vlaanderen

VLAAMS
ABVV

www.vlaamsabvv.be